Digitized in 2006
by
Thrinaina Informatics Ltd, Secunderabad, A.P., India.
(http://www.thrinaina.com)

From the original owned by
Sundarayya Vignana Kendram
and its partner Institutions

as part of the
British Library Endangered Archives Programme
supported by the
Lisbet Rausing Charitable Fund

Except for individual research purpose
any reproduction should be made with
written permission from the

Sundarayya Vignana Kendram,
1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampally, Hyderabad - 500 044
Andhra Pradesh, India

COPYRIGHT STATEMENT

The copyright laws of the United States (Title 17, United States Code) and of India (Copyright Act of 1957) govern the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material including foreign works under certain conditions. In addition, the United States extends protection to foreign works by means of various international conventions, bilateral agreements, and proclamations.

Under certain conditions specified in the laws, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or other reproduction. One of these specified conditions is that photocopy or reproduction is not to be used for any purpose other than private study, scholarship, or research. If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of "fair use," that user may be liable for copyright infringement.

These institutions reserve the right to refuse to accept a copy order if, in their judgment, fulfillment of the order would involve violation of the copyright laws of the United States or India.

కూచిమంచి తిమ్మకవి, 18 Cent.

సర్వపురమాహాత్మ్యమును
నీలాసుందరీపరిణయమును

చెన్నపురి, 1896

Record no. 130

Kūcimañci Timmakavi, 18 Cent.

Sarpapuramāhātmyamunu
Nīlāsundarīpariṇayamunu

Cennapuri, 1896

Record no. 130

SUNDARAYYA VIGNANA KENDRAM
1-8-1/B/25/A, Bagh Lingampalli
Hyderabad – 500 044, Andhra Pradesh, India

Bibliographic Record Target

కూచిమంచి తిమ్మకవి, 18 Cent.

సర్పపురమాహాత్మ్యము నీలాసుందరీపరిణయము / కూచిమంచి తిమ్మకవిసార్వభౌమునిచే విరచితంబులై, రా. నరసయ్యశాస్త్రులవారిచే బరిష్కరింపబడెను. - చెన్నపురి : వేమూరు వెంకటకృష్ణమసెట్టి అండ్ సన్స్, 1896.

vi, 48, 49 p. ;19 cm.

Record no. 130

Kūcimañci Timmakavi, 18 Cent.

Sarpapuramāhātmyamunu Nīlāsundarīpariṇayamunu / Kūcimañci Timmakavisārvabhaumunicē viracitambulai, Rā. Narasayyaśāstrulavāricē bariṣkarimpabaḍenu. - Cennapuri : Vēmūru Veṅkaṭakṛṣṇamaseṭṭi aṃḍ Sans, 1896.

vi, 48, 49 p. ;19 cm.

Record no. 130

35 mm microfilm
Image placement: IA (IIA) IB IIB   Date filming began:

సారస్వత నికేతనము

వేటపాలెం.

పుస్తకము పేరు [illegible]

గ్రంథకర్త [illegible]

పుస్తకము సంఖ్య [illegible]

రాజారామ మోహనరాయ్ లైబ్రిరీఫౌండేషన్

వారి గ్రాంటుతో, బైండింగ్ చేయబడినది.

రామ బైండింగు వర్క్సు, రెడ్డిగారి మేడవద్ద చీరాల.

REFERENCE

140/4

తె సా. 14

తి. కో - ప

సారస్వత నికేతనము, వేటపాలెము.

గ్రంథ	తరగతి
సంఖ్య	సంఖ్య

ఇందుక్రింద కడపటిసారిగ యున్న తేదీలోపల నీగ్రంథమును వాపసు చేయవలెను

REFERENCE

శ్రీరస్తు.

కూచిమంచితిమ్మకవిసార్వభౌమునిచే విరచితంబులైన

సర్పపురమాహాత్మ్యమును

నీలాసుందరీపరిణయమును

రా. నరసయ్యశాస్త్రులవారిచే

లేఖకప్రమాదాదిజనితదోషరహితంబులుగఁ

బరిష్కరింపఁబడి

చెన్నపురి

వేమూరు వెంకటకృష్ణమసెట్టి అండ్ సన్సు

ఆనందముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపఁబడి

ప్రకటింపఁబడియె.

1896.

[COPYRIGHT REGISTERED.]

పీఠిక.

ఈపూర్వకథారచనాయోగంబునం బ్రసిద్ధి గాంచినసర్వపురమాహాత్మ్యంబును నచ్చతెనుఁగుఁగబ్బములలో నెక్కుఁడై వన్నెకెక్కిననీలాసుందరీపరిణయంబును శ్రీమత్కూఁచిమంచితిమ్మకవిప్రణీతములు. ఈతిమ్మయ లోకంబున నభినవవాగనుశాసనుఁ డనియుఁ గవిసార్వభౌముఁ డనియు బిరుదులఁ గాంచినమహాకవి.

ఇతఁడు నియోగిబ్రాహ్మణుఁడు. కౌండిన్యసగోత్రుఁడు. బయ్యనామాత్యుని మునిమనుమఁడు. ఇతనిపితామహుఁడు తిమ్మయ. తండ్రి గంగనామాత్యుఁడు. తల్లి లక్ష్మమ. జగ్గన సింగన నరసనయు నితని పెదతండ్రులు. వీరమ పాపమయును మేనత్తలు. రాజనయు జగ్గనయు సూరనయు సహోదరులు. తిమ్మనయు సింగనయుఁ బెదతండ్రికొడుకులు. భార్య బుచ్చమ. ఈతనినివాసస్థలము గోదావరీమండలమందలి * పీఠికాపురసంస్థానములోనికందరాడ యనుగ్రామ మనియు నితఁ డాయూరికరణ మనియుఁ దెలియవచ్చెడిని. ఇతఁడు పుట్టి పెరిఁగినతావు చంద్రమపాలెము.

ఇతఁడు దెందులూరిలింగనారాధ్యదేశికేంద్రదత్తమాహేశ్వరాచార్యవృత్తిరతుఁడైనను గేవలశైవుఁడు గాక యద్వైతమతమే యవలంబించినట్టు లితనిగ్రంథములవలనఁ దెలియ వచ్చుచున్నది. కావుననే భావనారాయణస్వామి తిమ్మకవికి స్వప్నమునందు సాక్షాత్కరించి.

> “శివునకు నాకును భేదము యవమాత్రము లేదు. ... ...
> కృతులు శంభునికిడినసత్కీర్తి నీవు ప్రతిభ మెఱయంగ నొక్కసత్కృతి నొనర్చి
> మాకు నర్పణసేయు.”

మని కోరఁగా గ్రంథమును రచించి యాదేవునకు సమర్పించినట్టు లీసర్వపురమాహాత్మ్యములోఁ దెల్పఁబడియున్నది.

ఈకవి పీఠికాపురసంస్థానమునకుఁ బ్రభువైనరావుమాధవునికాలములో నుండి కృతులు వ్రాసి కవిసార్వభౌముఁడు లోనుగా బిరుదులం బడసియున్నట్లు తెలియుచున్నది. ఈతనిరెండవకృతి యగురుక్మిణీపరిణయము హూణశకము1715వసంవత్సరమున రచియింపఁబడియుండుటచేతను నీతనికడపటికృతి యగుశివలీలావిలాసము హూణశకము1756వ సంవత్సరమందుఁ జేయఁబడియుండుటచేతను నీతిమ్మకవి హూణశకముపదునెనిమిదవ శతాబ్దారంభమునకుఁ గొంచెముపూర్వము జనించి తచ్ఛతాబ్దమధ్యముదాఁక జీవించియుండినట్టు గనఁబడుచున్నది.

---

* పీఠికాపురమునకె పీఠీపురమనియుఁ బీఠపుర మనియు నామాంతరములు. ఇప్పుడు పిఠాపుర మని ప్రసిద్ధి.

ఉ. పాయక తమ్మిగద్ద నన ♦ పాయసుఖోన్నతి నుండి దేవతా
నాయకముఖ్యులున్ మునిజ ♦ నప్రవరుల్ గొలువన్ జగంబు ల
త్యాయతలీల నేలుచును ♦ రాననుఁ డాదరణైకబుద్ధి దీ
ర్ఘాయురభీప్సితార్థము లు ♦ దారత మాకు నొసంగుఁ గావుతన్. 5

శా. పాణిద్వంద్వము మోడ్చి మ్రొక్కెదను శుం ♦ భద్బంభరీవేణికిన్
మాణిక్యాంగదమేఖలావలయస ♦ మ్యగ్భూషణశ్రేణికిన్
వీణాపుస్తకపాణికిన్ సురుచిరో ♦ ర్వీభృన్నిభశ్రోణి క
క్షీణక్షేమకటాక్షరక్షితమహా ♦ గీర్వాణికిన్ వాణికిన్. 6

చ. కరములఁ దోయిలించి కుతు ♦ కంబున నిచ్చలుఁ బ్రస్తుతింతు భా
స్వరగుణవంతునిన్ సకల ♦ సత్కవిజాలవనీవసంతునిం
జిరకరుణానిశాంతుని వి ♦ శిష్టజనావనసుప్రశాంతునిన్
సురతరుమంజరీనిభయ ♦ శోహరిదంతుని నేకదంతునిన్. 7

చ. ముదమునఁ గేలుఁదామరలు ♦ మోడ్చి నమస్కృతు లాచరింతు బ
ల్లిదుఁ డగు దెందులూరికుల ♦ లింగయసద్గురునాథనాళికిన్
నవమలశీలికిం ద్రిపుర ♦ సంహరపాదసరోరుహాళి కు
స్మదపరవాదిమండలత ♦ మస్సముదాయమయూఖమాలికిన్. 8

సీ. గురుతరకౌండిన్య ♦ గోత్రవిఖ్యాతుండు, బయ్యనామాత్యుఁ డే ♦ ప్రభునితాత
నిరతాన్నదానప్ర ♦ ర్థితయశస్సాంద్రుండు, తిమ్మనసచివుఁ డే ♦ ధీరుతండ్రి
ఘనులు జగ్గనయు సిం ♦ గనమంత్రియును నర, సన్నయు నేధన్యు ♦ ననుజవరులు
తిమ్మయాఖ్యుఁడ నేఁ బ్ర ♦ థితులు సింగనయు జగ్గనయు సూరనయు నే ♦ యనఘునూను
తే. లతులమతి రాజమాంబ యే ♦ యధిపుజనని, యతిపతివ్రత లక్ష్మి యే ♦ చతురురాణి
యట్టి శ్రీసూచిమంచివం ♦ శాబ్ధిచంద్రు, మజ్జనకు గంగనామాత్యు ♦ మదిఁ దలంతు. 9

తే. వ్యాస వల్మీకభవ కాళి ♦ దాస మాఘు, చోర భారవి బాణ మ ♦ యూర భోజ
దండి భవభూతి ముఖ్యవి ♦ ద్వత్కవీంద్ర, శేఖరుల నెంతుఁ గావ్యసం ♦ సిద్ధికొఱకు. 10

ఉ. నామది నెప్పుడుం దలఁతు ♦ నన్నయఁ దిక్కన నెఱ్ఱప్రెగ్గడన్
శ్రీ ఎకవీంద్రు భాస్కరుని ♦ సీరకవీంద్రుని రంగనాథునిన్
సోమునిఁ బోతనత్కవిని ♦ సువ్రతులై బహుళాంధ్రకావ్యముల్
నేమ మెలర్పఁ జెప్పి యవ ♦ ని న్నుతి గన్న మహానుభావులన్. 11

క. కుకవు లనువారు గలుగఁగ, సుకవులకుఁ బ్రకర్ష గలిగె ♦ సులభంబుగ నూ
రకయే భువనోపకృతులఁ, గుకవుల నిరసింపవలదు ♦ గుణమాన్యులకున్. 12

వ. అని నిఖిలదేవతాప్రార్థనంబును గురుచరణస్మరణంబును మహాకవివర్ణనంబును గావించి యే నొక్కపుణ్యచరిత్రంబు రచియింపం బూనియున్న సమయంబున నొక్కనాఁడు. 13

స్వప్నవృత్తాంతము.

సీ. తెలిదమ్మిరేకులఁ ♦ దెగడుకన్నులవాఁడు, తొగవిందు నగుముద్దు ♦ మొగమువాఁడు
వలమురియును జుట్టు ♦ వాలుఁ బూనినవాఁడు, సిరియు మచ్చయు నెద ♦ బెరయువాఁడు
తొలుమొగుల్ తెగజిగి ♦ దొరయు నెమ్మెయివాఁడు, జాళువాహొంబట్టు ♦ సాలువాఁడు
బలుదమ్మికెంపుటా ♦ పతకంబు గలవాఁడు, వల ఊని గమకించు ♦ చెలువువాఁడు.
తే. చొక్కటపుఁబక్కిరాజెక్కి ♦ నెక్కువాఁడు, సర్పపురినుండి జగములు ♦ సాఁకువాఁడు
భావనారాయణుఁడు మహా ♦ ప్రభుఁడు నాకు, నెలమిఁ గలలోనఁ బొడగట్టి ♦ యిట్టులనియె.

సీ. ప్రౌఢిమై రుక్మిణీ ♦ పరిణయంబును సింహ, శైలమాహాత్మ్యంబు ♦ నీలపెండ్లి
కథయును రాజశే ♦ ఖరవిలాసంబును, నచ్చతెనుంగు రా ♦ మాయణంబు
సారంగధరనరే ♦ శ్వరచరిత్రంబు స, ప్తార్ణవసంగమా ♦ హాత్మ్యకంబు
రసికజనమనోభి ♦ రామంబు లక్షణ, సారసంగ్రహము నిం ♦ పారఁ [illegible]

By Devendranath CHIRAI

తే. కృతులు శంభున కిడినస ♦ త్కృతివి నీవు, ప్రతిభ మెఱయంగ నొక్కస ♦ త్కృతి యొనర్చి
మాకు నర్పణసేయు నె ♦ మ్మది దలిర్పఁ, దిమ్మకవిచంద్ర ముదితసు ♦ ధీకులేంద్ర. 15

క. శివునకు నాకును భేదము, యవమాత్రము లేదు నేనె ♦ యతఁ డాతఁడ నే
నవిరళమతి సర్పపుర, ప్రవిమలమాహాత్మ్య మాంధ్ర ♦ భాషం జెపుమా. 16

వ. అని యానతిచ్చి యప్పరమేశ్వరుం డంతర్హితుం డైన నేను నత్యంతసంతుష్టాంతరంగుండ నై. 17

షష్ఠ్యంతములు.

క. నారదమునిపూజితపద, నీరజునకు సకలభువన ♦ నిర్మాణకళా
పారగునకు నతజనసుర, భూరుహునకు విమతభయద ♦ భుజసారునకున్. 18

క. కలశాబ్ధికన్యకాకుచ, కలశాంకితగంధసార ♦ ఘనసారవిని
ర్మలసౌరభసంవాసిత, కలితోన్నతవక్షునకు మ ♦ గములాక్షునకున్. 19

క. శారదనీరద నారద, పారద నీహార హార ♦ పాటీర సుధా
పూర దరాంచితయశున క, పారదయాస్వాంతునకును ♦ భగవంతునకున్. 20

క. ఖగాధిపకేతనునకు, శతధృతిముఖనిఖిలదివిజ ♦ సంఘాతప్ర
స్తుతచరణసరోరుహునకు, శ్రితజనహితచరితునకును ♦ జితదురితునకున్. 21

క. స్వర్పతినుతచరణునకున్, దర్పోద్ధతదనుజకులవి ♦ దారణునకుఁ గం
దర్పాయుతసుందరునకు, సర్పపురాధీశునకును ♦ జగదీశునకున్. 22

వ. సమర్పణంబుగా నారచియింపం బూనినసర్పపురక్షేత్ర మాహాత్మ్యం బనుపుణ్య
చరిత్రంబునకుం గథావిధానం బెట్టి దనిన. 23

కథాప్రస్తావన.

క. శ్రీకమలాధిపపదనా, ళీకధ్యానానుమోద ♦ లీలానిరతా
స్తోకమహిమాతిశయదూ, రీకృతభవదోషుఁ డంబ ♦ రీషుఁడు దనరున్. 24

తే. ఆమహీపాలకులసార్వ ♦ భౌముఁ డొక్క, నాఁడు వేడుకతో సభాం ♦ తరమునందు
సకలబుధబాంధవామాత్య ♦ సహితుఁ డగుచుఁ, దవిలి పేరోలగం బున్న ♦ యవసరమున.

క. ఘనుఁడు వసిష్ఠమహాముని, చనుదెంచిన నతని కెదురు ♦ చని నతులిడి తో
డ్కొని తెచ్చి యర్ఘ్యపాద్యము, లొనరఁగ నిడి యుచితపీఠి ♦ నునిచి కడంకన్. 26

ఆ. కొంతదడవు విహిత ♦ గోష్ఠి సంభాషించి, యంతమౌనిఁ జూచి ♦ యవనివిభుఁడు
భువనవంద్య సర్ప ♦ పురమహాక్షేత్రమా, హాత్మ్య మే వినంగ ♦ నభిలషింతు. 27

సీ. అరయంగ సర్పపు ♦ రాఖ్యాన మెట్టిది, భావనారాయణ ♦ దేవుఁ డచట
నేమిటి కుదయించి ♦ యిల నున్నవాఁడు త, ద్దేవు నెవ్వాఁడు ప్ర ♦ తిష్ఠచేసె
నందులఁ గల్గుపు ♦ ణ్యసరోవరము లెవ్వి, యత్తీర్థములఁ గ్రుంకు ♦ లాడినట్టి
ఫల మది యెట్టిది ♦ ప్రాచుర్యముగ నిది, విన డెందమునఁ జాల ♦ వేడ్కయొదవె
తే. నీసమస్తంబు దెలియనా ♦ కెఱుఁగఁ జెప్పు, వలయు నని వేఁడుకొనిన న ♦ వ్వసుమతీశుఁ
గాంచి మునిమౌళి యెయ్యంబు ♦ గడలుకొనఁగ, నలర విను మని యిట్లని ♦ దెలుపఁదొడఁగె.

సీ. ఘనమౌనిమఖధూమ ♦ ఘనదంబుదస్తోమ, శేముషీపరిణట ♦ చ్ఛిఖివరంబు
పరమతత్త్వవిచార ♦ పాండిత్యనైపుణీ, విగతవైరసమస్త ♦ మృగకులంబు

గంధర్వగజరాజ ♦ గామినీజనచిత్ర, సంగీతముదితభు ♦ జంగమంబు
విమలమేధోదిత ♦ వేదశాస్త్రపురాణ, పఠనసముల్లస ♦ త్పతగచయము
తే. లాలితోత్తాలదివ్యర ♦ సాలసాల, పల్లవలవానుభవమత్త ♦ పరభృతౌఘ
మాధురీధుర్యనినదస ♦ మాకులంబు, పుణ్యగణ్యంబు నైమిశా ♦ రణ్య మలరు. 29

క. గాలవ కౌశిక కలితో, ద్దాలక శాండిల్యముఖ్య ♦ తతపుణ్యతరుల్
లీలం గ్రాలఁగ శుభఫల, మూలంబై యవ్వనంబు ♦ మురువున నలరున్. 30

తే. అవ్వనంబున వేదవే ♦ దాంతవిదుఁడు, భగవదంఘ్రిసరోరుహ ♦ భక్తియుతుఁడు
ఘనుఁడు విజితేంద్రియుఁడు జిత ♦ కాముఁ డనఘుఁ, డలరు శౌనకుఁ డనెడు మ ♦ హర్షివరుఁడు

సీ. హరిపదధ్యానత ♦ త్పరులు గొందఱు గొంద, ఱవిరళాచ్యుతకథా ♦ శ్రవణనిరతు
లశ్రాంతజపపరా ♦ యణులు గొందఱు గొంద, ఱగ్నికార్యనిరంత ♦ రాభిరతులు
నిగమాగమాంతపా ♦ రగులు గొందఱు గొంద, ఱబ్జాక్షపూజనా ♦ యత్తమతులు
సతతయోగాభ్యాస ♦ చరులు గొందఱు గొంద, ఱఖిలపురాణర ♦ హస్యవిదులు
తే. నగుచు భగవద్గుణస్మృతి ♦ నహరహంబు, నగుచు నాడుచుఁ బాడుచు ♦ మిగులవేడ్క
నశ్రుకణముల నెరపుచు ♦ నమ్మహాత్ము, సభఁ జరింతురు పరమర్షి ♦ జనులు లీల. 32

తే. వచ్చె నచ్చెరువార న ♦ వ్వనమునకును, సకలజనవంద్యుఁ డగుకుంభ ♦ సంభవుండు
మాధవార్పితహృదయతా ♦ మరసుఁ డైన, యమ్మహాముని దర్శించు ♦ నభిమతమున. 33

వ. అట్లు వచ్చి. 34

తే. గోమతీతీరమందార ♦ భూమిరుహస, మీపవిధుకాంతమణివేది ♦ మీఁద మోద
మమర నాసీనుఁడై సహ ♦ స్రాంశుఁ బోలి, యున్నయమ్మునిఁ గని ద్విజా ♦ ళ్యుత్సవమున.

క. వందనము లిడి యమందా, నందంబున నపుడె క్రొన్న ♦ నం బరువిడి తా
రందఱు శౌనకునకు నా, చందం బెఱిఁగింప నతఁడు ♦ సంతస మెసఁగన్. 36

క. కడువడి నరిగి యగస్త్యునిఁ, బొడగని యర్ఘ్యాదివిధులఁ ♦ బూజించి నయం
బడర నతులొనఁగి యాతనిఁ, దోడుకొని తనమనికి కెలమి ♦ తోడం జనియెన్. 37

క. చని యర్హాసనమున న, య్యనఘుం గూర్చుండఁ జేసి ♦ యతనియనుజ్ఞన్
వినయావనతుండై తా, నును దగఁ గూర్చుండి పలికె ♦ నుల్లాసభక్తిన్. 38

సీ. మునినాథ విస్మయం బుగ మీర లిందు వేం, చేయుటకతన నేఁ జేసినట్టి
తపము సిద్ధించె నేం తయుఁ గృతార్థుఁడ నైతి, నరగ నాజన్మంబు నఫల మయ్యె
మీపదస్పర్శచే మేటిపుణ్యంబుల, కాకరం బయ్యె మ దాశ్రమంబు
భవదీయదివ్యకృ పానిరీక్షణమున, నిఁక నాకు దుర్లభం బెద్ది కలదు
తే. నేను నీయాజ్ఞ దలమోచి నిచ్చ నిచ్చ, మెలఁగువాఁడ నటంచు న ర్మిలి వచించు
శౌనకునిఁ జూచి యక్కుంభ సంభవుండు, పలికె నిట్లని సాంత్వనభాషణముల.

క. నినుఁ బ్రోవఁగను కోరికచే, మునివర నే వచ్చినాఁడ ముదమున నిటకున్
విను మింతటికన్నఁ బ్రియో, జన మేమియు లేదు నాకుఁ జర్చింపంగన్. 40

క. హరిసందర్శనమును శ్రీ, హరిభక్తులదర్శనంబు నఘులకు ఫలం
బరయఁగ శ్రవణంబులకుం, బరువడిఁ దత్కథలు వినుట ఫలము మునీంద్రా. 41

సీ. మత్సరు లెల్ల నిర్మత్సరు లగుదురు, రాగాన్వితులు వీతరాగు లగుదు
రజ్ఞు లెల్లను జ్ఞాను లగుదురు నిస్స్పృహు, లగుదు రెంతయు స్పృహాయాళు లెల్ల
మహనీయభవదాశ్రమస్థలసంపర్క, మున నని విశ్రుతం బుగ ధరిత్రి
నెన్నంగఁ బడుటచే నే నిది గనుఁగొన, నరుగుదెంచితిఁ దథ్య మయ్యె నేఁడు
తే. తాపసోత్తమ నీమహత్త్వంబు దలఁప, నరిది యని పల్కుటయు వేడ్క నలరి కుంభ
సంభవునిఁ జూచి వేఁడి యా శౌనకుండు, మృదుమధురవాక్ప్రవీణత మెఱయఁ బలికె.

తే. యతికులోత్తంస వినుము తత్త్వావబోధ, శీలుఁడవు నీవు నేఁడు వేంచేసి యిందు
నడుగుపెట్టినకతన మీ కమర ననిన, యట్లు కాఁగల దిఁక సంశయంబు లేదు. 43

వ. అనిన నగస్త్యుం డిట్లనియె. 44

తే. సర్వలోకేశ్వరేశుఁడు సర్వకర్త, యఖిల కల్యాణసాగరుఁ డమలమూర్తి
యాదినారాయణుం డాత్మ నతనిఁ దలఁచు, జనుఁ డశేషమహాకిల్బిషములఁ బాయు.

సీ. కన్నులు భవదంఘ్రికమలదర్శనమున, మృదుకరస్పర్శఁ ద్వగింద్రియంబుఁ
ద్వత్పదాంబుజసుగంధమున ఘ్రాణేంద్రియం, బును గడు సంతుష్టిఁ బొందె నింకఁ
జెవులు మీవాక్యవైభవము వినంగను, రసన మీవాక్సుధారసముఁ గ్రోల
నభిలషించుచు నున్న వనఘాత్మ సర్వేంద్రి, యసుఖావహం బయ్యె నఖిలశుభఫ
తే. లములు నేఁ గూడె భవదాగమమున మాకు, ననుచు నత్యంతవినయజ్ఞుఁ డగుచు నాడి
కలశభవుఁ దద్ద సంప్రీతుఁగా నొనర్చి, యెలమి దైవాఱఁ గ్రమ్మఱ నిట్టు లనియె. 46

వ. మహాత్మా విశ్వేశ్వరుండును విశ్వయోనియు విశ్వస్రష్టయు జగత్ప్రభుండును ననాదినిధనుండును శ్రీమంతుండును భగవంతుండును నగు పురుషోత్తముండు సర్వగతుండై యుండియుఁ బ్రణామార్చనాదివిధంబుల నచటనచ్చట గోచరుండై ప్రతిష్ఠాపనామాహాత్మ్యంబున క్షేత్రప్రభావంబున నర్చకప్రీతివశంబునఁ బూజాధికృత్యంబున సాక్షాత్కారుం డగుచుండు నని పౌరాణికజనంబువలన వినంబడుచుండుఁ బుణ్యశ్లోకుండును మహాభాగుండు నగు నజ్జనార్దనుండు విశేషించియు నెచటనెచ్చట నధివసించి ప్రకాశించుచుండుఁ బురాణజ్ఞుండవు సమర్థుండ వనఁబరగు నీవలన నేతత్ప్రకారంబు వినవలయు నని మనంబునం గౌతుకంబు విస్తరిల్లుచున్నయది నీ విది నాకుం దేటతెల్లంబుగా నెఱింగింపవలయు నని ప్రార్థించిన విని యగస్త్యమహామునీంద్రుఁ డతనికిట్లని తెలుపందొడంగె. 47

కథారంభము.

క. ధాత్రి న్మునివర విష్ణు, క్షేత్రంబులు పెక్కుగలవు సిద్ధాభీ
ష్టాత్రిం బెక్కువ యగు నొక, క్షేత్రము గల దది యెఱుంగఁ జెప్పెద వినుమా. 48

తే. పుడమి గోదావరికిఁ దూర్పుకడను దుల్య, భాగకు నుదక్తటంబునఁ బశ్చిమమున
వారిరాశికిఁ గోసెఁడు మేర సర్ప, పురమహాక్షేత్ర మభిరామ గరిమ నలరు.

తే. పుణ్యకాసారసహితంబు పుణ్యశీల, సంస్తుతము పుణ్యకాంతారప్రశస్త మగుచు
సర్వకామార్థదాయియై సర్పపురము, ఖ్యాతి నలరొందు మూఁడులోకముల యందు.

క. నరుఁ డాక్షేత్ర మొకప్పుడు, పరువడి స్మరియింప విడుచు భవబంధము లా
సరసీజలముల మునిఁగిన, దురితౌఘము లెట్టివైనఁ దొలఁగు మునీంద్రా. 51

తే. నారదసరోవరంబు ననంతసరసి, ముక్తికాసారమును నన మూఁడుతీర్థ
ములు తరింపఁగఁ జేయుఁ బో తలఁచినపుడె, సర్వదురితపరిపూర్ణ లోకజంతువులను.

తే. వరదుఁడు కృపాంబునిధి భక్తవత్సలుండు, భావనారాయణుండను దేవుఁ డచటఁ
దనర నారదమునికులోత్తమునిచేత, నున్నతిఁ బ్రతిష్ఠితుం డయి యున్నవాఁడు.

క. మందారశాఖ తెఱఁగున, వందారుకజనుల కెల్ల వరఫలముల నా
నందింపఁగఁ జేయుచు హరి, యందంబుగ బుధులు పొగడ నం దుండుఁ జుమీ. 54

చ. అనుటయు శౌనకుండు విన యాన్వితుఁడై కలశోద్భవుం గనుం
గొని మునినాథ నారదుఁడు కోరిక నేమిటి కందు నజ్జనా

ర్దనునిఁ బ్రతిష్ఠచేసి విధి • తంబుగ నచ్చటఁ గల్గియున్నపా
వనసరసీత్రయంబునను • వైభవ మెట్టి దెఱుంగఁజెప్పవే. 55

శేషుఁడు తపం బొనర్చుట.

క. అనఁగా ఘటభవుఁ డిట్లను, మును కశ్యపుఁ డనెడు పరమ • మునికిం గద్రూ
వనితకుఁ బుట్టినవేవురు, తనయులుఁ బటుసర్పరూప • ధరు లభ్రముగన్. 56

తే. వారిపైఁ దల్లి కొండొక • కారణమున, నలిగి శపియింప నందఱు • నగ్నితప్తు
లై కృశించుచు నున్నచో • నందనంతుఁ, డనెడుభుజగేంద్రుఁ డొకఁడురు • యంబ విడి.

క. ధరఁ గలపుణ్యస్థలములు, దిరిగి తిరిగి మరలి యుదధి • తీరంబున శ్రీ
హరి నచ్యుతు నభవు రమే, శ్వరుఁ గూర్చి మహోగ్రతపము • సలుపఁదొడంగెన్. 58

తే. కుముదకహ్లారకువలయ • విమలకమల, సారసౌరభసహితకా • సారతీర
మున ననేకాబ్దములు నిష్ఠ • పూనిఘోర, తపము గావించె దివిజబృం • దములు పొగడ. 59

శా. అక్షీణోగ్రతపస్సమాధి నటు ని • ద్రాహారముల్ మాని య
బ్జాక్షశ్రీపదపంకజాతయుగళ • ధ్యానావగాఢాత్ముఁడై
దీక్షం గ్రాలుచు నున్నచో హరి రమా • ధీశుండు విష్ణుండు దా
సాక్షాత్కారముఁ బొందె నభ్రమున నా • చక్షుశ్శ్రవస్స్వామికిన్. 60

సీ. శంఖచక్రగదాసి • శార్ఙ్గాయుధములతోఁ, భవ్యజాంబూనదాం • బరముతోడ
వనమాలికావృత • వక్షస్స్థలంబుతోఁ, గౌస్తుభశ్రీవత్స • కములతోడఁ
బద్మరాగాక్షశుం • భత్కిరీటంబుతో, నవరత్నమయభూష • ణములతోడ
సురుచిరహరినీల • శోభితాంగంబుతో, నండజాధీశవా • హనముతోడ

తే. చెలమిఁ బ్రత్యక్షమై మ్రోల • నిలిచియున్న, యాదినారాయణునిఁ బర • మాత్ముఁ గాంచి
యలర దండప్రణామంబు • లాచరించి, యురగకులభర్త దల వాంచి • యూరకుండె. 61

తే. అపుడు కరుణాపయోనిధి • యైనశౌరి, వానిఁ గన్గొని యిట్లను • వత్స యిచట
నిట్టిదుష్కరతరతపం • బేల చేసె, దెవ్వఁడవు నీవు నీకోర్కి • యెద్ది చెపుమ. 62

క. ఉరగా నీతపమునకుం, బరితోషము నొంది యేను • బరువడి నీకున్
వర మీ వచ్చితి నడుగుము, కర మరుదుగ నెద్దియైనఁ • గడపక యిత్తున్. 63

వ. అని పరమదయాళుండును భక్తవత్సలుండును నగుభగవంతుఁ డానతిచ్చిన హర్షోత్ఫుల్ల
నేత్రుండును బులకితగాత్రుండును సమాహితచిత్తుండును నగుచు ననంతుం డద్దేవు
నిట్లు వినుతింపఁదొడంగె. 64

తనకు సాక్షాత్కరించినవిష్ణువును శేషుఁడు పొగడుట.

రగడ. జయ ముకున్ద సమస్తతాపన • జనమనోబ్జమిళిన్దనాయక
భయదరక్షోనాథవక్షః • పాటనోద్ధతనఖరసాయక
సజలజలదపురన్దరోపల • సదృశమఞ్జుళదివ్యవిగ్రహ
అజసహస్రవిలోచనప్రము • ఖామరావళిలసదనుగ్రహ
కలశనీరధికన్యకాముఖ • కమలతరుణసరోజబాన్ధవ
బలవదణ్డజమణ్డలాధిప • భాసమానమనోజ్ఞసైన్ధవ
వారిజాతహితప్రభాపరి • వాదికౌస్తుభమణివిభూషణ
నారదాత్రివసిష్ఠసనకస • నన్దనాదిమునిప్రపోషణ
ఘోరనక్రనిరుద్ధసంశ్రిత • కుఞ్జరేన్ద్రవిపన్నివారణ
సారకరుణాపాఙ్గవీక్షణ • సమ్యగాదృతసిద్ధచారణ
సురమునీన్ద్రజనైకకారణ • శుభకరాఞ్చితపదసరోరుహ
పరమభాగవతాలయాజిర • భాసమాననిలిమ్పభూరుహ
బహుతరోగ్రభవసఞ్చితాఖిల • పాతకామ్బుధరప్రభఞ్జన
మహితభక్తివిశేషభూషిత • మానిమానసకఞ్జరఞ్జన
నిజపిచణ్డవిమణ్డితామిత • నీరజాతభవాణ్డమణ్డల
త్రిజగదభినుత దివ్యమణిగణ • దీధితిస్ఫుటమకరకుణ్డల
శతసహస్రార్బుదమనోభవ • సదృశనిర్మలరూపభాసుర
ప్రతిపదాలికృపానిరీక్షణ • పాలితాశ్రితహితమహీసుర
చటులకటితటరాజమానవి • శాలచామీకరనిచోళక
కుటిలదైత్యవరూథినీపర • ఘోరనిర్భరమదవిభాళక
శరశరద్ఘనహారహీరతు • షారచారుయశోవిరాజిత
గరుడకిన్నరయక్షగుహ్యక • ఖచరవిద్యాధరసుపూజిత
దరసుదర్శనశార్ఙ్గఖడ్గగ • దానమన్వితశయకుశేశయ
చరణసేవకరక్షణాధిక • సమ్మదావృతనిర్మలాశయ

వరద నారాయణ చతుర్భుజ ♦ వాసుదేవ హరే జనార్దన
పరమపురుష పరేశ కేశవ ♦ పద్మనాభ రిపుప్రమర్దన
మధునిషూదన కృష్ణ కైటభ ♦ మథన విష్ణో గరుడకేతన
విధిమనోభవజనక భవహర ♦ వేదవేద్య జగత్సనాతన
తరణిహిమకరనయన దోర ♦ న్తరనిరన్తరవిలసదిన్దిర
పరమపావన విశ్వమయ మాం ♦ పాహి శ్రీవైకుణ్ఠమన్దిర. 65

సీ. దీనబాంధవ కృపా ♦ బ్ధి భక్తవత్సల, రవికోటిధామ పు ♦ రాణపురుష
క్షీరాబ్ధిశయన ల ♦ క్ష్మీమనోవల్లభ, వైకుంఠనాయక ♦ వాసుదేవ
నిగమాంతసంవేద్య ♦ నిర్మలానంతక, ల్యాణగుణార్ణవ ♦ యాదిదేవ
జగదుద్భవస్థితి ♦ సంహారకారణ, భూతభావన మహా ♦ ద్భుతచరిత్ర
తే. పుండరీకాక్ష నీగుణం ♦ బులు గణింప, నజసహస్రాక్షులకు నైన ♦ నలవి గాదు
బాలిశుఁడ నైననేను నిన్ ♦ బ్రస్తుతింప, నెంతవాఁడను మునిజన ♦ స్వాంతభవన. 66

తే. వారిజాతాక్ష యిప్పుడు భ ♦ వత్కటాక్ష, వీక్షణంబున నఘములు ♦ వీడఁబాసె
క్షుత్పిపాసలు దీఱె నీ ♦ శుభదమృదుల, వాక్సుధారసపానంబు ♦ వలన నీశ. 67

క. నిను స్మరియించినఁ దలఁచినఁ, గనుఁగొన్నను వందనములు ♦ గావించిన న
ర్చన లొనఁగిన సజ్జనులకు, ఘనదురితములెల్లఁ బాయుఁ ♦ గద జగదీశా. 68

క. వనజభవ భవ సురేంద్రులు, సనకాదిసమస్తయోగి ♦ జనులును వేదాం
తనిగూఢార్థజ్ఞానులుఁ, గనలేనిత్వదంఘ్రియుగము ♦ గంటి నధీశా. 69

తే. అహహ జగముల నాభాగ్య ♦ మహిమ యెన్న, నరిది యిఁక నింతకంటె నే ♦ మైనఁగోర్కి
గలదె భవదంఘ్రియుగభక్తి ♦ గలుగ నిమ్ము, చిరతరానంద గోవింద ♦ శ్రీముకుంద.

శేషుఁడు తనవృత్తాంతమును విష్ణువునకుఁ దెల్పుట.

తే. అయిన నెఱిఁగింతు నిపుడుమీ ♦ యాజ్ఞ వలన, నేఁ దపము సేయుకార్యంబు ♦ నిక్కవముగ
ననఘ కశ్యపుఁ డనెడుమ ♦ హర్షివరుని, తనయుఁడ ననంతుఁ డనుపేరఁ ♦ దనరువాఁడ.

క. భ్రాతలు వేవురు నాకున్, మాతృక కద్రూవధూటి ♦ మమ్మొకపనికై
యాతతదహనజ్వాలల, చేతం బడుఁ డంచు నలిగి ♦ శపియించుటయున్. 72

తే. అందుఁ దక్షకుఁ డనియెడు ♦ నహివిభుండు, శాపభయవర్జితుం డయి ♦ జగతిఁ బ్రబలె
నేను నీపాదసరసిజ ♦ ధ్యానరూఢి, నిట్లు తప మాచరించెద ♦ నీశ్వరేశ. 73

తే. భక్తవత్సల నే నినుఁ ♦ బాసి యింక, నొక్కతావున వసియింప ♦ నుత్సహింప
నీపదాంబుజయుగళసే ♦ వాపరత్వ, మూని యేప్రొద్దు నెమ్మది ♦ నుండువాఁడ. 74

మ. నలినాక్షాయ నమోఽస్తు తే భగవతే ♦ నానాజగద్రూపిణే
ఖలహృద్దర్పతమస్సహస్రఘృణయే ♦ కైవల్యనాథాయ ని
ర్మలకారుణ్యగుణాయ ధాతృగురవే ♦ మన్దాకినీనామశై
వలినీప్రోద్భవకారణాయ యనుచున్ ♦ వాక్రుచ్చి కేల్మోడ్చినన్. 75

విష్ణువు శేషునియెడ నిజానుగ్రహము చూపుట.

ఆ. హరి యహీనకరుణ ♦ నయ్యహీనకులేంద్రు, గారవించి యింపు ♦ గదురఁ బలికె
వత్స నీకు భీతి ♦ వల దింక నాయొద్దఁ, దలఁగ కెపుడు నెలమిఁ ♦ దవిలియుండు. 76

క. భక్తపరాధీనుఁడ నే, భక్తుల నెడఁబాసి యొక్క ♦ పట్టున క్షణమున్
శక్తుఁడఁ గాను వసింపఁగ, భక్తాధీనంబు నాదు ♦ బ్రదుకు కుమారా. 77

క. భుజగకులనాథ నీకున్, నిజభక్తిపరుండ వీవు ♦ నేఁ డాదిగ నిన్
సుజనహితు విడుచుటకు న, క్కజముగ నెమ్మనమునందుఁ ♦ గాంక్షింపఁజుమీ. 78

క. తలిమంబ వగుము నా క, గ్గలము సుఖావహముగాఁగ ♦ గణుతింపఁగ న
వ్వల నింతకన్న మఱి కాఁ, గలుగుప్రయోజనము లేదు ♦ గద యురగేంద్రా. 79

ఆ. శైత్యసౌకుమార్య ♦ సౌగంధ్యముల నాకు, శయ్య వగుచు నీవు ♦ నెయ్య మమర
నధివసింప మిగుల ♦ నర్హుఁడ వగుదువు, భువనవిదితతేజ ♦ భుజగరాజ. 80

తే. అక్కజంబుగ నీపేర ♦ నిక్కలంకు, భూతలంబున విఖ్యాతిఁ ♦ బొందఁగల ద
నంతకాసారసంజ్ఞ న ♦ నారతంబు, సకలదోషాపహరణప్ర ♦ శస్తిఁ గాంచి. 81

తే. అఖిలకలుషప్రపూరితుఁ ♦ డైనమనుజుఁ, డీతటాకంబులోఁ గ్రుంకె ♦ నేని యం ద
నంతఫలభాజనం బయి ♦ నంతసమున, దివ్యకైవల్యపట్టణ ♦ స్థితిఁ జెలంగు. 82

క. సర్పత్వము నీ కెపుడుఁ బ్ర, సర్పితమైయున్నకతన ♦ సమధికలీలన్
సర్పపురాహ్వయమునఁ దగ, నేర్పడఁగాఁగలదు సువ్వె ♦ యీక్షేత్ర మిలన్. 83

క. పేరెన్నికగా నిందొక, కారణమునఁ బొడమి నిలువఁ ♦ గలవాఁడఁ జుమీ
నారదుఁ డనుమునివరున కు, పారకృపారససమృద్ధిఁ ♦ బ్రత్యక్షుం డై. 84

వ. అని నిఖిలగుణాశ్రయుండును భక్తపరతంత్రుండును భగవంతుండును నగు శ్రీహరి మృదుమధురగంభీరోదారవచనంబుల భుజంగపుంగవు నారాధించి యంతర్ధానంబు నొందెఁ బ్రతిదినంబు నీయుపాఖ్యానం బాకర్ణించుజనుండు జన్మబంధంబులం బాయునని చెప్పిన విని శౌనకుం డగస్త్యునకు వెండియు నిట్లనియె. 85

సర్పపురమండలివిష్ణుప్రతిష్ఠనుగుఱించి యగస్త్యుని శౌనకుం డడుగుట.

ఆ. యతికులేంద్రచంద్ర ♦ యద్భుతంబుగ నీక, థాప్రసంగ మిపుడు ♦ దవిలి వింటిఁ
గాని మదికిఁ దృప్తి ♦ గలుగకున్నది యింక, వినఁగవలయుఁ దెలుపు ♦ విస్తరముగ.

తే. కలశజన్మ యొకానొక ♦ కారణమున, నిచట వసియింతు నని భుజ♦గేంద్రుఁ బలికె
నాదిపూరుషుఁ డైనట్టి ♦ హరి యటంచు, నాడితిరిగద మీ రిపు ♦ డద్భుతముగ. 87

క. ఆకారణ మెట్టిది భువ, నైకధురంధరుఁడు విష్ణు ♦ వీశుఁడు ధరణిన్
దాకొని నారదమునిచే, నేకరణిఁ బ్రతిష్ఠఁ బొందె ♦ నెఱిఁగింపు దయన్. 88

నారదుండు బ్రహ్మసభ కరుగుటనుగుఱించి యగస్త్యుండు దెల్పుట.

సీ. అనిన శౌనకున కి ♦ ట్లనియె నగస్త్యుండు, సంయమీశ్వర ఫణి ♦ స్వామితోడ
భగవంతుఁ డాడిన ♦ పలుకు తథ్యంబుగ, శోభనలీల న ♦ చ్చోటఁ బుడమి
నారదమునిచే జ ♦ నార్దనుఁ డెలమిఁ బ్ర, తిష్ఠితుఁ డై యుండె ♦ దివిజు లెన్న
నత్తెఱఁ గెఱిఁగింతు ♦ నవధరింపుము సమా, హితమనస్కుఁడ వయి ♦ వితతభక్తి
తే. సకలభువనంబులం దెల్ల ♦ సంతతంబు, సంచరించుచు నుండును ♦ జ్ఞాననిధియుఁ
బరమభాగవతాచార ♦ నిరతుఁ డైన, నారదర్షివరుం డొక్క ♦ నాఁడు వేడ్క. 89

సీ. కాషాయవసనరం ♦ గత్కటీరముతోడ, రమ్యపుండ్రూర్ధ్వపుం ♦ డ్రంబుతోడఁ
బద్మాక్షమాలికా ♦ ప్రతతవక్షముతోడ, నకుటిలదండకుం ♦ డికలతోడఁ
గనకవిపంచికా ♦ కలితహస్తముతోడఁ, బటుతరారుణజటా ♦ పటలితోడ
శరదిందుచంద్రికా ♦ సదృశగాత్రముతోడ, డంబారుకృష్ణాజి ♦ నంబుతోడ.
తే. మాధవానంతగోవింద ♦ మధునిషూద, నాచ్యుతజనార్దనోపేంద్ర ♦ హరిశయాన
యనెడుసన్నుతివాక్యములతోడ ♦ నద్భుతముగఁ, దండ్రిదర్శించుకోరికఁ ♦ దరలి చనియె.

వ. అయ్యవసరంబున. 91

సీ. బలరిపుప్రముఖది ♦ క్పాలకు లొకవంక, నొకవంక సనకాది ♦ యోగివరులు
గరుడకిన్నరయక్ష ♦ గంధర్వు లొకవంక, నొకవంక సిద్ధగు ♦ హ్యకులేంద్రు
లర్కచంద్రాదిగ్ర ♦ హాధీశు లొకవంక, నొకవంకఁ గద్రూభ ♦ వోత్తములును
ఖచరవిద్యాధర ♦ గ్రామణు లొకవంక, నొకవంక వసురుద్ర ♦ హుతవహులును
తే. గొలువ శతకోటిమార్తాండ ♦ విలసదమల, మణిగణస్థాపితాస్థాన ♦ మండపమున
రత్నపీఠాగ్రమున సుర ♦ ప్రాభవమున, హాళిఁ గొలువుండె సరసీరు ♦ హాసనుండు.

వ. అట్లు గొలువున్నయన్నిలింపజ్యేష్ఠుం బొడగాంచి నమస్కరించి నారదుండు తదాజ్ఞాప్రకారంబున నర్హాసనమునం గూర్చుండి యిట్లని వినుతించె. 93

సీ. జయ పితామహ సర్వ ♦ జగదుద్భవనిధాన, జయ చతుర్ముఖ యోగి ♦ జనశరణ్య
జయ వాగ్వధూవర ♦ సకలలోకేశ్వర, జయ హంసవాహన ♦ జలజగర్భ
జయ శతానంద ని ♦ శ్చలగుణాలంకార, జయ సురజ్యేష్ఠ సు ♦ జ్ఞానగమ్య
జయ విరించన వేద ♦ శాస్త్రప్రపంచజ్ఞ, జయ సరోజాసన ♦ సాధువంద్య
తే. జయ పురందరముఖసుధా ♦ శనవితాన, భర్మకోటీరనిఘటిత ♦ పద్మరాగ
మణిమయూఖావళీరాజ ♦ మాననూత్న, దివ్యతరపాదరాజీవ ♦ దేవదేవ. 94

వ. అని నుతించుచున్నసమయంబునం జతుర్ముఖుండు చతుర్వక్త్రంబులఁ బరమాద్భుతంబు లైనవృత్తాంతంబులు సభాజనంబు లానందింపం జెప్పుచుండి యంతఁ బ్రసంగవశంబున లక్ష్మీమనోనాథుం డైనవిష్ణుననంతవైభవంబు సమధికగంభీరనాదంబున నిట్లని చెప్పఁ దొడంగె. 95

నారాయణునియుత్కృష్టత్వమును బ్రహ్మ వర్ణించుట.

తే. స్రష్టయును సృజ్యుఁడును దానె ♦ జగములందు
రక్షకుఁడు రక్ష్యుఁడును దానె ♦ ప్రత్యహంబు
హర్తృసంహార్యులును దానె ♦ యతికృపాప
రాయణుం డైనయాదినా ♦ రాయణుండు. 96

తే. అజుఁ డతండె జనార్దనుఁ ♦ డతఁడె శంభుఁ
డతఁడె పురుహూతుఁ డతఁడె చం ♦ ద్రార్కు లతఁడె

వహ్నియాతండె సకలదే ♦ వతలు నతఁడె
విశ్వ మంతయు నాతండె ♦ వేఱులేదు. 97

క. నేనును బురుహూతుఁడు నీ, శానుఁడు నిఖిలామరులును ♦ సనకాదిమహా
మౌనులును విష్ణుమాయా, నూనావర్తమున మునుఁగు♦చుండుదుముగదా. 98

వ. మఱియు దేహప్రాణంబులు భిన్నంబు లయ్యు నేకప్రకారంబునం గనుపట్టు దేహంబులు జడంబులు ననిత్యంబులు నవిశుద్ధంబులు నతివికారంబులు నై పంచభూతంబులచేత సంవర్ధితంబు లగుచు నంతంబున వానియందె విలయంబును జెందు విరుద్ధధర్మ సంక్రమణంబునఁ దాదాత్మ్యవర్ణనంబునం దనర్హంబు లై యుండుఁ బ్రాణంబులు చిదానందాత్మకంబులు నిత్యంబులు శుద్ధంబులు నిర్వికారంబులుఁ బరమాత్మైకధారకంబులు నై యుండు దేహప్రాణంబులకు సంసర్గంబు గావించి భగవంతుం డైన నారాయణుండు తాదాత్మ్యబుద్ధిం బుట్టించుఁ దద్దేహుల కన్నాదులు ధారకంబులు స్రక్చందనాదులు భోగ్యంబు లై యుండు. 99

తే. అంబుజాతభవాండమ♦ధ్యస్థు లగుచ, తుర్విధప్రాణులును దెల్వి♦దొఱఁగి మదన
జనకమాయామహావర్త♦మున మునింగి, వెడల శక్తులు గాకుండ్రు♦ వేయునేల. 100

వ. ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతంబు స్థావరజంగమాత్మకం బగుసకలజగంబుఁ బ్రకృతినిష్ఠితంబై యుండుఁ బ్రకృతి లోకంబునకుం గారణంబు బలవత్తరంబుగ మాయాగుణత్రయానుబద్ధులును గామమోహితులును నై సమస్తప్రాణులు నుత్కృష్టధర్మం బగుజ్ఞానవైరాగ్య లక్షణం బెఱుఁగ నేరక చెడుదురు జ్ఞానబుద్ధు లగుసమస్తయోగులు నణిమాదినిహతు లగుదురు బ్రహ్మనైష్ఠికు లగుయతు లహంకారావృతు లై చెడుదురు వేదశాస్త్రాధికారు లగుద్విజులు విద్యాగర్వ ప్రతిగ్రహదోషంబుల నశింతురు మఱియుం గరితురగాందోళికాంబరాభరణమణిరమణీప్రముఖమహైశ్వర్యగర్వంబున నుర్వీపతులును బరాహితక్రియావిధానంబుల మంత్రవాదులును శాపరూపకోపాటోపంబున బ్రహ్మర్షులును నకృత్యపరిగ్రహంబున సోమయాజులును లోభంబున ధనికులును యాచ్ఞాదికంబుల దరిద్రులును నీశ్వరార్పితబుద్ధిరహితయాగాదిదానంబులఁ గుదాతలును బరవధూప్రతిగ్రహాదివివిధదోషంబుల సమస్తజనులును నధర్మాచారనిరతు లగుచు వర్తించి నశించి స్వర్గయ లయాదిలోకంబులం బ్రవేశించి తత్తత్పుణ్యపాపఫలంబు లనుభవించి క్రమ్మఱ నవనిం బ్రవేశించి కృమికీటకమృగఖగాదిక పాపయోనులం బ్రభవించి మరల నశించి

పునఃపునర్జననమరణాదిదుఃఖంబులఁ గృశించుచుండుదురు జననమరణంబులకు నంతంబు లేకుండు నట్లుగాక. 101

ఆ. శివునిమీఁదనైన ♦ క్షీరాబ్ధికన్యకా, ధవునిమీఁదనైనఁ ♦ దలఁపు నిలిపి
నతినుతిప్రపూజ ♦ నముల సంతసిలంగఁ, జేయుఘనుఁడు ప్రకృతిఁ ♦ జెందకుండు. 102

క. గోవిందకీర్తనము గౌ, రీవల్లభపూజనంబు ♦ దృఢతరభక్తిం
గావించుమనుజుఁ డొందుం, గేవలనిర్వాణపద మ ♦ కిల్బిషుఁ డగుచున్. 103

వ. అని యిట్లు సరోజాసనుండు పలుకుచున్న విని నారదుండు దండ్రి కిట్లనియె. 104

నారదుండు గర్వోక్తులాడి బ్రహ్మచే శపింపఁబడుట.

సీ. అథవ నీమాట త♦థ్యము ముజ్జగములఁ బ్రా, యక వర్తమానచ♦రాచరంబు
లగుప్రాణు లఖిలంబు ♦ ననిశంబు విష్ణుమా, యామహావర్తంబు♦నందు మునుఁగు
చుండు నే నవ్వరు ♦ షోత్తముమాయను, దవులక యుండితి♦నవిరతంబు
నని నామదిని సంశ♦యం బొకయింతయుఁ, గలుగక వర్తింతు ♦ నెలమి మీఱ
తే. ననుచు గర్వసమన్వితం♦బైనమాట, నారదుం డాడుటయు శతా♦నందుసభను
గలుగువా రందఱును నెమ్మో♦గములువాంచి, యూరకుండిరిమాటాడ ♦ కోర్కి మెఱయ.

వ. అప్పు డజుండు విహ్వలమానసుం డగుచు నారదున కిట్లనియె. 106

తే. నారదమునీంద్ర నీవంటి ♦ వార లిట్టి, మాట పలుకంగఁదగదు వి♦స్మయము మీఱ
నన్య మేటికి భావమా ♦ లిన్య మిదియె, కాఁగలదుసుమ్మ నీకు ని♦క్కంబుగాఁగ. 107

వ. అని పితామహుండు నారదుం బలికి నిజావాసమందిరంబునకుం జనియె సమస్తదేవర్షివరులును యథాస్థానంబులకుం జనిరి నారదుండును యథాపూర్వకంబుగా లోకసంచారతత్పరుం డై తిరుగుచుండె నని శౌనకున కగస్త్యుం డెఱింగించిన నతం డతని నవ్వలికథావిధానం బెట్లని యడుగుటయును. 108

చ. సరసగుణాలయా ప్రణత ♦ సామజరాట్పరిపాలనప్రియా
చిరకరుణామయా పతగ ♦ శేఖరదివ్యహయా లసన్నయా
పరిహృతఘోరకల్మషవి ♦ పత్ప్రచయా వినివారితామయా
హరిహయముఖ్యనిర్జరగ ♦ ణార్చితపాదసరోరుహద్వయా. 109

క. అంభోధికన్యకాకుచ, కుంభద్వయగంధసార ♦ కుంకుమపంకా
దంభామోదామోదిత, కుంభద్దోరంతరాళ ♦ శుభగుణశీలా 110

సుగంధివృత్తము.
కాశ హార కాశహార ♦ కౌముదీ పయస్సుధా
కాశనిమ్నగేందు తార ♦ కాశతార తారనీ
కాశకీర్తిసుప్రకాశ ♦ కామితార్థదాయకా
కేశవాచ్యుతాప్రమేయ ♦ కృష్ణ లోకనాయకా. 111

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వరకరుణాకటాక్షనిరీక్షణసంలబ్ధసరసకవితాసామ్రాజ్య
ధురంధర ఘనయశోబంధుర కౌండిన్యసగోత్రపవిత్ర కూచిమంచిగంగనామాత్య
పుత్త్రి సకల సంస్కృతాంధ్రలక్షణకళా కౌశలాభిరామ
తిమ్మకవిసార్వభౌమప్రణీతం బైనసర్పపురక్షేత్ర
మాహాత్మ్యం బనుపుణ్యచరిత్రంబునందుఁ
ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీశారదామ్బాయై నమః.

సర్పపురమాహాత్మ్యము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీలలనాభూలలనా
నీళామహిళాసనాథ ♦ నిరుపమమేధా
లీలాకటాక్షవీక్షణ
పాలితనతయూథ సర్ప ♦ పత్తననాథా.

తే. అవధరింపు మగస్త్యసం ♦ యమివరుండు
శౌనకున కిట్లనియె నట్లు ♦ సకలదేశ
ములఁ జరించుచు నారద ♦ మునివరేణ్యుఁ
డురుతరామోదహృదయుఁడై ♦ యొక్కనాఁడు. 2

నారదుండు సర్పపురము చేరుట.

చ. చని చని కాంచె సిద్ధసుర ♦ చారణయక్షభుజంగకన్యకా
జనకుచకుంభసంభృతవి ♦ శంకటసంకుమదైణనాభిచం
దనఘనసారసౌరభని ♦ తాంతసుగంధిసరోభిరామముఁ
ధనకనకప్రకీర్ణమణి ♦ ధామము సర్పపురీలలామముఁ. 3

సీ. వేదవేదాంతప్ర ♦ వీణవిప్రకులంబు, పరమభాగవతవి ♦ భ్రాజితంబు
దీపితనవరత్న ♦ గోపురప్రకరంబు, సరసపుణ్యాంగనా ♦ సంవృతంబు
పల్లవఫలపుష్ప ♦ బంధురోద్యానంబు, పావనానంతస ♦ రోవరంబు
దివ్యదేవాగార ♦ దేదీప్యమానంబు, ధర్మనిర్మితహర్మ్య ♦ భాసురంబు
తే. భూరిగారుత్మతద్వార ♦ తోరణంబు, గురుతరానర్ఘ్యమాణిక్య ♦ కుట్టిమంబు
లాలితోదగ్రహరినీల ♦ జాలకంబు, పుణ్యనిలయంబు శ్రీసర్ప ♦ పురవరంబు. 4

వ. అప్పట్టణంబు ప్రవేశించి యం దొకరాత్రి వసియించి మఱునాఁడు ప్రభాత సమయంబున లేచి. 5

నారదుం డొకకొలనియందు మునింగి స్త్రీయగుట.

క. బృందారకముని సంధ్యా, వందన మొనరింపఁ గోరి ♦ వరజలములకై
యందందు వెదకుచుండెన్, మందానందమున నంత ♦ మహిమ దలిర్పన్. 6

తే. అతనిగర్వంబు బడఁగింప ♦ నాత్మఁ దలఁచి, యచట నద్భుతచేష్టితుం ♦ డైనహరి మ
నోహరంబుగ నొక్కపె ♦ న్గొలను సరగఁ, గల్పితముచేసె నాశ్చర్య ♦ కరముగాఁగ.

వ. అది యమందపిచుమంద మందార కుంద చందన సాల రసాల హింతాల తమాల వ లతీ పనస ఘనసారకదళీ కదంబ జంబు జంబీర పున్నాగ నాగరం గాశ్వత్థామలక ప్రముఖానేకానోకహాకీర్ణతట తలవనాంతరాళ సమగ్రవిపుల ఫలకినల యాహారలీలా విహరమాణహారిహారీత కీర శారి పారావృత పరభృత ప్రభృతివివిధ గరుద్రథరాజరాజి కూజిత భ్రాజితంబును, మందానిల సముద్ధూత వీచికాబిందు సందోహ సమాకీర్ణంబును, ప్రఫుల్లహల్లకేందీవరకుముద కువలయ విమలకమలాస్తోక మరందపానానందితేందిందిర బృందమందమధుర ఝంకారనినాద మేదురంబును, హంసకారండవక్రౌంచ బకచక్రవాకాదికోజ్జ్వల విహంగరాజివిరాజితంబును, ప్రసూనరేణు సంపర్కారుణాంభఃపూరసుశీతలంబును, నిరంతర దివ్యసుగంధబంధురంబును, మత్స్యకచ్ఛపశిలీధులీకులీరముఖాశేషాంభశ్చరకుల సంకులంబును, బాంథలోకశ్రమాపనోదక విమలోదక పరిపూరితంబును, సకలజన మనోహరంబును నగునక్కాసారంబు గనుంగొని నారదుం డత్యంతాద్భుతస్వాంతుం డగుచుఁ దత్తీరంబున వీణాకమండలువులు వెట్టి జలావగాహనార్థం బక్కొలంకుసొచ్చి మునుంగుచుం దేలుచుఁగొంతతడవు విహరించియంత.

సీ. కొదమతుమ్మెదదిమ్ము ♦ నదలించుపెన్నెఱుల్, కెందమ్మివిరులనేల్ ♦ కేలుగవయు
జక్కవకవ నుల్ల ♦ సములాడుదనుగుబ్బ, లలఁతిచీమలబారుఁ ♦ గలఁచునారుఁ
బున్నమరేయేని ♦ నెన్నుముద్దుమొగంబుఁ, బగడాల నలికించు ♦ తొగరుమోవి
కలువఱేకులసౌరు ♦ గెలుచువాల్గన్నులుఁ, బొన్నక్రొన్ననఁ గేరు ♦ పొక్కిలియును
తే. జికిలిక్రొమ్మించుటద్దంబుఁ ♦ జిన్నవుచ్చు, తళుకుఁజెక్కులు మొల్లమొ ♦ గ్గలహారంగుఁ
దెగడుపలుచాల్పుఁ దిన్నెల ♦ నగుపిఱుఁదులుఁ, గలిగియబ్రంపునెఱరావ ♦ కలికి యయ్యె.

తే. ఏమి చెప్పుదు నహహా ల ♦ క్ష్మీశుమహిమ, యెఱిఁగి వాక్రువ్వ జగముల ♦ నెవ్వఁ డోపు
నబ్బురముగ నారదున కప్పు ♦ డాఁడురూపు, వచ్చె నద్దేవవిభుప్రభా ♦ వంబువలన.

తే. తనదుపూర్వప్రకారమం ♦ తయును మఱచి, తనకు స్త్రీరూప మెప్పుడు క ♦ ల్గెనదెకాఁగఁ
దలఁచుకొనియంతఁ దత్సర ♦ స్తటముఁ జేరెఁ, బదియునాఱేండ్లలేముద్దుఁ ♦ బడఁతియగుచు.

నారదుఁడు స్త్రీయై సుదతి నాఁబరఁగి తనకు భర్తను వెదకికొనుట.

తే. దైవవశమున నట్లయి ♦ తని దలిర్ప, సుదతి యనుపేరు గల్గి యా ♦ సుదతి దనకుఁ
దగినపురుషునిఁ జక్కని ♦ సొగసుకాని, వెదకికొనుచు నదభ్రభ ♦ మ్మదముతోడ. 12

సీ. కరకంకణంబులు ♦ గల్లుగల్లని మ్రోయఁ, బదముల నందియల్ ♦ రొద యొనర్పఁ
గాంచికాఘంటికా ♦ ఘణఘణధ్వను లొప్ప, ముత్యాలచేర్చుక్క ♦ మొగి నటింపఁ
దాటంకమణిరుచుల్ ♦ తళుకుఁజెక్కులఁ బర్వఁ, గ్రొమ్ముడి వీఁపున ♦ గునిసియాడఁ
గులుకుగుబ్బలు పైఁట ♦ నెలసి పింపిసలాడ, సలఁతిచెమ్మటు మేన ♦ నంకురింప
తే. హారకేయూరకటకర ♦ త్నాంగుళీయ, కారవమ్ములు తద్దయు ♦ హరువుచూపఁ
గడిఁదికలపంబునెత్తావి ♦ గ్రమ్ముకొనఁగ, వనిఁ జరించుచునుండె న ♦ వ్వనజవదన. 13

తే. మేఘమధ్యంబునందుఁ గ్రొ ♦ మ్మెఱుఁగువ్రాలె
నింపురాణింప నటఁ జరి ♦ యించుచుండె
నవ్విధమ్మున నవ్వన ♦ జాయతాక్షి
మెలఁగుచో వేళ యొకకొంత ♦ మించుచుండె. 14

నికుండరాజచరిత్రము.

తే. అంత సోమాన్వయోద్భవుం ♦ డైనవీర, బాహుపౌత్త్రుండు శ్రుతకీర్తి ♦ బాహుజాగ్ర
గణ్యపుత్త్రుండు నిస్తుల ♦ పుణ్యఖని ని,కుండుఁ డనియెడునరపాల ♦ కుంజరుండు. 15

ఉ. భానుఁ డుదగ్రతేజమున ♦ భావభవుండు విలాసలీల వై
శ్వానరుఁ డుగ్రరోషమున ♦ వాసవుఁ డాతతకీర్తిచే మహా
సేనుఁ డదభ్రవీర్యమున ♦ శేషుఁడు వాగ్విభవంబునన్ రమా
జాని కృపాగుణంబున ర ♦ సాస్థలి నిస్తులశాంతివైఖరిన్. 16

సీ. తనవినిర్మలమనో ♦ వనరుహంబునకు శ్రీ, రమణీవిభుఁడు మను ♦ వ్రతముగాఁగఁ
దనమండలాగ్రప్ర ♦ తాపానలంబున, కరిరాజతతి తృణో ♦ త్కరముగాఁగఁ
దనకీర్తినర్తకీ ♦ తరుణీలలామకు, బ్రహ్మాండములు రంగ ♦ భవనములుగఁ
దనదానవిఖ్యాతి ♦ ఘనఘనాఘనమున, కఖిలార్థులును జాత ♦ కావళులుగ

తే. నలరె రఘువర భృగువర ♦ నల దిలీప, సగర పురుకుత్స శిబి హరి ♦ శ్చంద్ర నహుష
భరత శశిబిందు నిభశుభ ♦ ప్రాభవుండు, నయవిదుండు నికుండభూ ♦ నాయకుండు. 17

తే. అమ్మహీపతిమణి తండ్రి ♦ యట్ల ప్రజలఁ, బ్రోదిసేయుచు నత్యుత్తి ♦ భోగలీలఁ
బీఠికాపట్టణంబు సం ♦ ప్రీతితోడ, నేపు దైవాఱ నెమ్మది ♦ నేలుచుండె. 18

సీ. దేవదేవుండు కుం ♦ తీమాధవస్వామి, దలఁగ కేపురమున ♦ నిలిచియుండె
దివిజనాయకసంప్ర ♦ తిష్ఠితుం డై కుక్కు, టేశ్వరుఁ డేపీట ♦ నిరవుకొనియెఁ
బృఘుతరాష్టాదశ ♦ పీఠంబులకుఁ బెద్ద, పురుహూతికాంబ యే ♦ ప్రోలిల వెలసెఁ
బరమపావన మైన ♦ పాదగయాక్షేత్ర, మేరాజధానియం ♦ దేపుమీఱె
తే. సేతుకాశీప్రియాగాద్య ♦ శేషదివ్య, తీర్థరాజంబులట్ల ప్రి ♦ తిష్ఠఁ గాంచె
నేమహాపట్టణం బది ♦ యెన్న నలరు, భువనసారంబు పీఠికా ♦ పురవరంబు. 19

సీ. వివిధశాస్త్రపురాణ ♦ వేదవేదాంతసం, విదులయి వెలసిన ♦ విప్రవరులు
హయమతంగజశతాం ♦ గారోహణక్రియా, ప్రౌఢి గాంచినమేటి ♦ బాహుజులును
ధనధాన్యవిస్ఫూర్తి ♦ దానవిద్యాభ్యాస, పారీణులై నట్టి ♦ యూరుజులును
బాఁడిపంటలచేత ♦ భాగ్యసంపన్నులై, సుస్థితి నలరొందు ♦ శూద్రజనులు
తే. మఱియుఁ గొదలేనికులములఁ ♦ గొఱలి పఱలు, నితరవర్ణజనంబులు ♦ నతితరముగఁ
గలిగి యెప్పొద్దు శుభలీలఁ ♦ జెలఁగుచుండు, భూరివిభవంబు పీఠికా ♦ పురవరంబు. 20

క. ఆనగరి కధీశ్వరుఁడై, పూనిక నిష్టోపభోగ ♦ ములఁ దనియుచు ధా
త్రీనాథమణి నికుండుం, డానగరిపుకరణి శివి ♦ నలరుచు నుండెన్. 21

శరద్వర్ణనము.

శా. అంతన్ భ్రాంతసరస్సమగ్రబిసనా ♦ శాహారలీలాపరి
భ్రాంతానంతమరాళికానిచయను ♦ శ్రావ్యస్వనాకర్ణనా
క్రాంతాత్యంతకుతూహలోల్లసితభా ♦ స్వచ్ఛాలిపాలీజన
స్వాంతం బై శరదాగమంబు దనరెన్ ♦ సర్వంసహామండలిన్. 22

సీ. విమలపయోదఖం ♦ డములు మింటఁ జరించె, కలమమంజరులెల్లఁ ♦ దలలు వంచెఁ
గొలఁకుల నలినముల్ ♦ గలువలు వికసించె, మదమరాళంబుల ♦ రొదలు మించె
వృషభముల్ ఱంకెలు ♦ వేయుచు నెదిరించె, శైవలినీతతుల్ ♦ సన్నగించెఁ
గేకిసంఘాతంబు ♦ కేకలు చాలించెఁ, బొసఁగఁ ద్రోవలను రొం ♦ పులు నశించె

తే. విలసితంబుగఁ బైరులు ♦ విస్తరించె, సాంద్రచంద్రాతపంబు తే ♦ జము వహించె
నధిపులకు వెంటఁ దమి మది ♦ నంకురించె, జనసుతము లైనయాశర ♦ ద్దినములందు. 23

నికుండరాజు సుదతి యున్నవనంబున కరిగి వేఁటాడుట.

వ. ఆసమయంబున నొక్కనాఁడు కందర్పసుందరుండును గదనశూరుండును శత్రునిషూదనుండును జతుర్దశవిద్యాప్రవీణుండును జతురుండును సంతతదానకళాపారీణుండును సమగ్రలక్ష్మీకుండును సర్వాలంకారభూషితుండును సముద్రగంభీరుండును నగునికుండనరేంద్రచంద్రుండు మృగయావిహారలంపటస్వాంతుఁ డగుచుఁ దురగఖురపుటాంచలోద్ధూతస్ఫీతధరాపరాగం బంబురుహబంధుమండలంబు మాయంబుసేయ పత్త్యశ్వరథద్విరదసంఘాతసంఘట్టనంబుల వసుంధరాభాగంబు సంచలింపఁ బరశుగదాప్రాసతోమరభిందిపాలకరవాల ప్రముఖసాధనప్రభాజాలంబులు చూడ్కుల మిఱుమిట్లుగొలుప సముత్తుంగతురంగహేషాఘోషంబులును గజబృంహితధ్వానంబులును శింజినీటంకారవిరావంబులును రథాంగనిర్భరనినాదంబులును సుభటభటపటలకోలాహలారావంబులును భేరీపటహకాహళనిస్వనంబులును దిగిభకర్ణపుటంబులం జెవుడ్పడం జేయఁ గనకమయాందోళికారూఢుండై తరలి చని తద్వనాంతరంబు ప్రవేశించి యచ్చట. 24

క. తమి మీఱఁ బారశీకో, త్తమతురగము నెక్కి హేళి ♦ దైవాఱ వడిన్
దుమికించి పరువువైచుచు, సముదంచితలీల మెలఁగు ♦ సమయమునందున్. 25

ఆ. మృగయు లడవిఁ దూఱి ♦ మిగుల గగ్గోలుగా, సారిదిఁ గూఁత లిడుచుఁ ♦ జొచ్చుటయును
మృగకులంబు బెగడి ♦ మొగి బయల్వెడలి భూ, కాంతమౌళి చెంతఁ ♦ గదియుటయును.

సీ. పందులఁ జిందఱ ♦ వందఱగా మోఁది, దుప్పులఁ బోనీక ♦ తునిమివైచి
సారంగముల బీర ♦ మారంగ నుగ్గాడి, శశములఁ బసచెడ ♦ సమయఁగొట్టి
కడఁతుల నుమ్మడిఁ ♦ గడువడిఁ బొరిగొని, యేదులబలితంపు ♦ టేపు మాపి
తఱిమి పెల్లునఁ గొండ ♦ గొఱియలఁ జక్కాడి, మనుఁబోతులను సద ♦ మదముసేసి
తే. కన్నెలేళ్లు నెమిళ్లును ♦ గారుకోళ్లుఁ, బోలుగలుఁ గౌఁజు లాదియౌ ♦ పులుఁగుగముల
మేటరిగఁ జంపెఁ బరిగొని ♦ వేఁటలాడి, చిత్త మిగురొత్త నారాజ ♦ శేఖరుండు. 27

ఉ. కొండఱు లేళ్ల దుప్పులను ♦ గొందఱు కొందఱు మన్నుఁబిళ్లులం
గొందఱు భల్లుకంబులను ♦ గొందఱు బెబ్బులులన్ శివంగులం

గొండెలు కొండ తేఁటులను ♦ గొండెలు పందుల నేదుపందులం
గొండ లమందశౌర్యమునఁ ♦ గూల్చిరి బంట్లు కడంక మీఱఁగన్. 28

క. కుందేళ్లఁ గొండగొఱియలఁ, బందుల దుప్పులను లేడి ♦ పదువుల నిర్లం
జిందఱవందఱగ కునీ; బృందంబులు గఱచి చంపెఁ ♦ బెల్లడలంగన్. 29

క. సేనాధిపు లొకకొందఱు, శ్యేనంబుల విడిచి రాజ ♦ సింహుఁడు మెచ్చన్
నానావిహగోత్కరముల, సేనగఁ బరిమార్చి యార్చి ♦ చెలఁగిరి నెమ్మిన్. 30

నికుండరాజు వనిం జనుచు సుదతిం గని వర్ణించుట.

సీ. అంతట మృగయావి ♦ హారంబుఁ జాలించి, వసుధాతలేంద్రుండు ♦ వలనుమీఱఁ
దప్తచామీకరో ♦ ద్యత్పరిష్కారన, మున్నతమేరుశృం ♦ గోపమంబు
వజ్రగోమేధిక ♦ వైడూర్యమరకత, హరినీలపుష్యరా ♦ గాబ్జరాగ
మౌక్తికప్రముఖాచ్ఛ ♦ మణిగణసమలంకృ, తము నగుఘనతురం ♦ గమము డిగ్గి
తే. సూర్యసమతేజులును మహా ♦ శూరు లనిల, వేగులును దివ్యభూషణా ♦ న్వితులునైన
వీరపురుషులతోఁ గూడి ♦ విపినవీథి, నెలమి దైవాఱ నందందు ♦ మెలఁగుచుండె. 31

సీ. హారీతశుకశారి ♦ కారవాకాక్రాంతంబు, పరభృతకూజిత ♦ భ్రాజితంబు
సరసగానకళాని ♦ శభ్రమద్భ్రమరంబు, ప్రమదనృత్యన్మత్త ♦ బర్హిణంబు
నికటసరోహంస ♦ నిస్వనాకీర్ణంబు, సాంద్రపుష్పపరాగ ♦ సంకులంబు
ఫలభారకుసుమస్త ♦ బకలసద్భూజంబు, మృదులమరందఝ ♦ రీపరీత
తే. మలితరామోదమేదురా ♦ త్యంతశీత, లానిలకిశోరవారస ♦ మాదృతంబు
నైనయక్కాననంబు భూ ♦ జాని కపుడు, మోదమును గూర్చె గడితంపు ♦ సేదదీర్చి. 32

వ. అట్లు సుఖావహం బగునవ్వనంబున విహరించుచుం జని చని యొక్కచోట. 33

మ. కనియెన్ భూపకుమారమౌళి యొకరా ♦ కాచంద్రబింబాననం
గనకాంగిం గలకంఠకంఠిఁ గలికిం ♦ గస్తూరికాసౌరభం
గనదంభోజదళోపమాననయనన్ ♦ గంధేభకుంభస్థలిన్
ఘనసారాచ్ఛదరస్మితన్ ఘనకచం ♦ గాంతాజనగ్రామణిన్. 34

క. ని మెల్లన డాయం జని, వనజాయతనేత్రరూప ♦ వైభవములకున్
మనమున నద్భుత మొందుచు, జననాయకమౌళి దాని ♦ సౌరు నుతించెన్. 35

క. అద్దిర దీనియొయ్యారం, బద్దివిజవనూమణులకు ♦ నహికులభుజగా
ముద్దియలకు మానిసినెఱ, ముద్దులగుమ్మలకుఁ గలదె ♦ ముల్లోకములన్. 36

చ. బలురతనంపుగోవ యని ♦ పల్కినఁ దావులు సిల్కుచుండె ను
న్నలుకుఁబసిండిబొమ్మ యని ♦ కాంచినఁ బల్కులు నేర్చి యుండెఁ గ్రొం
దొలకరిమించుఁదీవ యని ♦ తోఁచిన నిల్కడ గల్గి యుండె నీ
కలికికడిందిజవ్వనము ♦ కన్నులపండువ యయ్యె నద్దిరా. 37

సీ. చిన్నారిజాబిల్లి ♦ కన్నెమామిడిగున్న, మరునివాల్దూపు చే ♦ మంతిబంతి
తళుకుబంగరుబొమ్మ ♦ తొలకరిక్రొమ్మించు, కులుకుమిటారి వె ♦ న్నెలకొటారు
తలిముత్తియపుగోవ ♦ వెలలేనిమానికం, బలఁతివెన్నెలనిగ్గు ♦ పల్కుఁజిల్క
కపురంపుబరణి చో ♦ క్కపునిల్వుటద్దంబు, తావిగేదఁగిపువ్వు ♦ తమ్మికొలను
తే. నాఁగ గొనబారునియ్యేల ♦ నాఁగబాగు, నాగగంధర్వయక్షకి ♦ న్నరనిలింప
గరుడఖచరాప్సరస్సిద్ధ ♦ కామినులకుఁ, గలదె పరికింప మూఁడులో ♦ కములయందు. 38

సీ. అలులు లేనెలవిండ్లు ♦ తిలపుష్ప ముత్పల, దళములు మగఱాలు ♦ తమ్మికెంపు
ముకురముల్ శ్రీకార ♦ ములు దరంబు బిసంబు, లబ్జముల్ జక్కవ ♦ లాకసంబు
భుజగంబు తరఁగలు ♦ పొన్నపూ వచలంబు, పులినంబు లశ్వత్థ ♦ దళ మనంటి
కంబముల్ కాహళుల్ ♦ కచ్ఛపంబులు తార, కలు పల్లవంబులు ♦ కాంచనంబు
తే. కప్పురము గూర్చి సరసిజ ♦ గర్భుఁ డిట్లు, చేసెఁ గాఁబోలు నిమ్ముద్దుఁ ♦ జిగురుఁబోఁడి
నట్లు గాకున్న నీభువ ♦ నైకమోహ, నాద్భుతాకారవైభవం ♦ బవలఁ గలదె. 39

క. బంగారుబొమ్మతెఱఁగునఁ, బొంగారుచు మదికి నానఁ ♦ బొదలించెడునీ
శృంగారవతివిలాసం, బంగజుపట్టంపురాణి ♦ కైనం గలదే. 40

సీ. కరికుంభములతోడఁ ♦ గలహంబు గావించి, మారేటిపంట్లతో ♦ మచ్చరించి
క్రొవ్విరిచెండ్లతోఁ ♦ గొదుకక వాదించి, పసిఁడికుండలతోడఁ ♦ బ్రతిఘటించి
గిరిశృంగములతోడ ♦ మరలక రొదిరించి, బలుబొంగరాలతోఁ ♦ బంతగించి
గజనిమ్మపండ్లతోఁ ♦ గవగొని జగడించి, తమ్మిమొగ్గలతోడఁ ♦ దారసించి
తే. ముద్దుజక్కవకవలతో ♦ మొగ్గరించి, పొన్నకాయలతోఁ బగఁ ♦ బుంద్రగించి
యతితరం బైనచెలువున ♦ వలరె నౌర, యుబ్బురంబుగ దీనిచ ♦ న్నుబ్బదోయి. 41

సీ. కనకకుంభములెంత ♦ కాఁకచేఁ బేరిఁగిన, దరము లేతెఱఁగున ♦ మొనయుచున్న
గరటికే లెంతవం ♦ కరగా మెలంగినఁ, గడుఁజక్కిలము లెంత ♦ యుడుకుచున్న

భుజగంబు లేరీతిఁ ♦ బొర యీని పొరలిన, మృగకులాధిపుఁ డెంత ♦ యొగిరిపడినఁ
గలికితేం ట్లెంతఝుం ♦ కారంబుచూపిన, మీ లెంతపాల సెక్కి ♦ మిట్టిపడిన
తే. నాగ యిక్కొమ్మకుచకంధ ♦ రోరుకర్ణ
రోమవల్లీవలగ్నశి ♦ రోజనయన
ముల నెదుర్కొని యొక్కింత ♦ గెలువఁగలవె
మరునిక్రొంబువ్వములికి య ♦ య్యారిదికలికి. 42

వ. అని కొనియాడుచున్న సమయంబున. 43

సుదతి నికుండరాజుం గని వలచి వర్ణించుట.

క. రాజానన గనుఁగొనియె వి, రాజన్మణిభూషణాభి ♦ రామశరీరున్
రాజకుమారున్ జితసుర, రాజకుమారేందురాజ ♦ రాజకుమారున్. 44

క. వనజాతనయన యటువలెఁ, గనుఁగొని యొనలేనివలపు ♦ గడలుకొనఁగ నా
తనిచెలువమునకుఁ దద్దయుఁ, దనమదిలో నద్భుతంబు ♦ దనరారంగన్. 45

క. కంతుఁడొ మఘసుతుండొ వ, సంతుఁడొ నలకూబరుండొ ♦ జలజాహితుఁడో
సంతసమయ్యె నహో యి, క్కాంతాజనమోహనాంగుఁ ♦ గనుఁగొన్నంతన్. 46

సీ. దరములఁ దఱుముని ♦ ద్దంపుఁగుత్తుకవాఁడు, హరినీలముల నేలు ♦ కురులవాఁడు,
గజతుండముల మించు ♦ భుజదండములవాఁడు, గురుకవాటముఁ బోలు ♦ నురమువాఁడు
చిగురుటాకుల నెన్ను ♦ తొగరువాతెరవాఁడు, గబ్బిసింగము గెల్పు ♦ కౌనువాఁడు
తమ్మిరేకులఁ బోలు ♦ జిమ్ముకన్గవవాఁడు, మినుకుబంగరుఁ గేరు ♦ మేనివాఁడు
తే. జాతిమగఱాలఁ దెగడుపల్ ♦ చాల్పువాఁడు, చికిలిక్రొమ్మించుటద్దంబుఁ ♦ జిన్నపుచ్చు
చెక్కుఁగవవాఁడు బళిర యీ ♦ క్షితివరుండ, టంచు నాతనిసోయగం ♦ బెంచుచుండె.

క. అపు డానృపతనయునిపైఁ, జపలేక్షణపై మరుండు ♦ సమసుమశరముల్
శపథం బూని పొరింబొరి, విపరీతముగాఁగ సేసి ♦ వివశులఁ జేసెన్. 48

నికుండరాజు సుదతిం దనపురికిఁ గొనిపోవుట.

వ. అప్పు డప్పుడమిఱేఁ డచ్చేడియం గనుంగొని యిట్లనియె. 49

ఉ. ఎక్కడిదాన వీవు కమ ♦ లేక్షణ నీవు వసించునిక్కప
ట్టెక్కడ నీమనోరమణుఁ ♦ డెవ్వఁడు నీతలిదండ్రు లెవ్వ రీ

చక్కనిజాణపావసిఁడి ♦ చాయలఁ గేరెడుమేను గందఁగా
నొక్కతె విక్కడం దిరుగు ♦ చుండఁగఁ గారణ మేమి చెప్పవా. 50

సీ. అనిన నచ్చాన య ♦ నంగనారాచసం, తప్తయు నాచ్ఛాది ♦ తస్వదేహ
లతికయై నిర్భర ♦ లజ్జానిమీలిత, నయనయునై మహీ ♦ సాధు సారెఁ
గడగంటిచూపులఁ ♦ గనుఁగొంచు నెకతరు, పార్శ్వంబునందుండి ♦ పాదపంబు
కొనగోళ్ల వాయించు ♦ కొనుచు నాదల వాంచి, యొక్కింత మాటాడ ♦ కూరకుండె
తే. వీతరాగుండు తత్త్వసం ♦ విదుఁడు నిస్పృహుండు నగునారదుం డప్పు ♦ డోలి రాగ
కామలజ్జాధికత్వముల్ ♦ గలిగి యుండె, నహహ దైవకృతం బెన్న ♦ నద్భుతంబు. 51

వ. అని యగస్త్యుండు వెండియు శౌనకున కిట్లనియె నట్లయ్యాగంతుకాంగనారత్నంబు మదనవిహ్వలమానస యగు టెఱింగి తానును మదనావిష్టుండై నృపాలుండు దాని కిట్లనియె. 52

తే. వనజముఖి నీవు కన్యక ♦ వనుచు మదిని
దోఁచుచున్నది మూఁడ న ♦ ద్భుతము నీదు
రూప మిట నన్వరింపు మా ♦ రూఢవాంఛ
సఫల మగుఁ జుమ్ము నీయెల ♦ జవ్వనంబు. 53

సీ. కలహంసగామిని ♦ కరటికుంభస్తని, కర్పూరదరహాస ♦ కంబుకంఠి
కలకంఠకలవాణి ♦ కాహళికాజంఘ, కహ్లారదళపాణి ♦ కమలవదన
కాసారనిభనాభి ♦ కంఠీరవవలగ్న, కనకకోరకనాస ♦ కైరవాక్షి
కస్తూరికాగంధి ♦ కచ్ఛపచరణాగ్ర, కార్ముకభ్రూవల్లి ♦ కాంచనాంగి
తే. కదళికాస్తంభరుచిరోరు ♦ కాండయుగళ, కల్పభూజాతనవలతా ♦ కలితబాహ
కాలజీమూతనీకాశ ♦ ఘనశిరోజ, కామినీమణి ననుఁ బ్రే ♦ మఁ గవయు మిపుడు. 54

క. కొమ్మా నెమ్మది నాతో, రమ్మా మాపురికి సకల ♦ రాజ్యంబును నీ
సొమ్ముగఁ జేసెద ననుఁ జే, కొమ్మా మరుకేళి నేలు ♦ కొమ్మా నెమ్మిన్. 55

తే. అనుడు నబ్భూమివరుమాట ♦ లాలకించి
మెత్తఁబాటూని యన్నుల ♦ మిన్న కన్ను
నన్నల నలంతినవ్వుల ♦ నున్న తెఱఁగు
వన్నె దైవాఱ వెలిఁగించి ♦ మిన్నకుండె. 56

CHIRALA

వ. అప్పు డమ్మహీతలవల్లభుండు దానికరంబు పట్టుకొని సుఖాసనంబునం గూర్చుండం జేసి యమందానందకందళితహృదయారవిందుం డగుచు వరూథినీపరివృతుం డై దివ్యతూర్యఘోషంబులు సెలంగ నిజపట్టణంబు ప్రవేశించి. 57

నికుండుఁడు సుదతితో నిష్టోపభోగము లనుభవించుట.

తే. అంత నంతఃపురంబున ♦ కరిగి దివ్య
మందిరంబున నవ్వధూ ♦ మణిని నిలిపి
యిందుముఖిఁ గూడుకొన నెపు ♦ డెప్పు డంచు
సురతరామోదహృదయుఁ డై ♦ యుండె నంత. 58

సీ. తరణి పశ్చిమసము ♦ ద్రప్రాంతమునఁ గ్రుంకెఁ, గడితంపుసాంధ్యరా ♦ గంబు పర్వెఁ
గటికచీఁకటులు ది ♦ క్తటముల గిఱికొనెఁ, దార లంబరవీథి ♦ దళముకొనియెఁ
గొలఁకులఁ దొగలును ♦ గలువలు వికసించెఁ, జలజాతవిసరముల్ ♦ దలలు వాంచెఁ
గుముదబంధుఁడు తూర్పు ♦ గుబ్బలి నుదయించెఁ, గోకదంపతు లార్తిఁ ♦ గూరి పఱచెఁ
తే. జెలఁగి బలితంపుఁబండువె ♦ న్నెలలు గాసె, విటవిటీజను లెనలేని ♦ వేడ్కతోడఁ
దవిలి విహరింపఁ జాగి రు ♦ ద్దామలీల, నఖిలజంతుసుఖావహం ♦ బయ్యె నపుడు. 59

సీ. పవడంపుఁగోళ్లచ ♦ ప్పరపుమంచము హంస, తూలిక నించిన ♦ పూలపఱుపు
ప్రక్కదిం డ్లలఁతిహారాం ♦ బట్టుతలాడ మా, నికపుఁగీల్బొమ్మలు ♦ నిలువుటద్ద
ములు తావిసురటీలు ♦ ముకమాలుచందువా, మేలిముత్యాలజా ♦ లీలు పసిఁడి
దివ్వెగంబములు క్రొం ♦ జవ్వాజివంకిణీ, లడపంబు గందంపు ♦ గుడిక లగరు
తే. కరవటంబులు కస్తురి ♦ బరణి తమ్మ
పడగ యత్తరుకుప్పెలు ♦ పైఁడిగద్ది
పీటికాపేటికలును బ ♦ న్నీటిగిండ్లుఁ
గలిగి వెలుఁగొందు కేళికా ♦ గారమునను. 60

క. కాంతారత్నముతో భూ, కాంతాగ్రేసరుఁడు ప్రేమ ♦ గడలుకొనంగాఁ
గంతుక్రీడావైభవ, సంతుష్టస్వాంతుఁ డగుచు ♦ సరవిఁ జెలంగెన్. 61

వ. మఱియును. 62

తే. రత్నశయ్యావితానవి ♦ రాజమాన
మందిరంబుల మణికుట్టి ♦ మస్థలములఁ
బుష్పవనములఁ బ్రాసాద ♦ ములఁ గడంక
నువిదయును దాను గ్రీడించు ♦ చున్న యంత. 63

క. ఆఱేడుఁ జెలియుఁ గూరిమి, మీఱఁగ సుఖలీల నట్లు ♦ మెలఁగఁగ వరుసన్
నూఱుగురు సుతులు వుట్టిరి, తాఱనిగడితంపుఁగడిమిఁ ♦ దనరెడుబలిమిన్. 64

సుదతిమగఁడును గొడుకులును యుద్ధములోఁ జచ్చుట.

వ. వా రందఱు నతితరసత్త్వసంపన్నులు నఖండవీరపరాక్రములు నపరిమితతేజోవిరాజితులు నభినవయౌవనారంభులు నశేషశస్త్రవిద్యావిశారదులు నై ప్రవర్తించుచున్న సమయంబున నొక్కనాఁడు. 65

సీ. అపరాబ్ధితీరంబు ♦ నందు రిపుంజయుఁ, డనురాజు దనరు న ♦ న్వర్థనామ
కుఁడు తదాత్మజులు ము ♦ గ్గురు పరంతప పరా, స్కందులు పరవిశో ♦ షకుఁ డనంగ
వెలయుదు రమ్మహా ♦ వీరవర్యులు ప్రాక్స, మోధిజిగీషఁ జ ♦ మూరుగణ స
మేతులై వచ్చిన ♦ మీపధాత్రీభాగ, మున దండు విడియించి ♦ మొనయుటయు ని
తే. కుండనరపతి నిజపుత్త్రి ♦ కులును దాను, బేర్మిఁ జతురంగబలసము ♦ పేతుఁ డగుచుఁ
దరలి మొనకట్టి ఘోరయు ♦ ద్ధంబుచేసె, నప్పు డుభయబలంబులు ♦ ననికిఁ దొడరి.

క. పరశు గదా పట్టిస ము, ద్గర తోమర భిండిపాల ♦ కౌక్షేయశర
చ్ఛురికాది సాధనంబులఁ, గర మరుదుగ భటులు దుమురు ♦ గావించి రొగిన్. 67

క. పృథుబలసంయుతులు జగ, త్ప్రథితమహాయశులు ఘోర ♦ గర్వోద్ధతులుం
బ్రథనజయదర్పితులు నగు, రథికులు పోరాడి రధిక ♦ రభసం బెసఁగన్. 68

తే. చిత్రవైఖరి నిశితకౌ ♦ క్షేయకములు, పెఱికి జవఘోటకంబులఁ ♦ బఱపి బిట్టు
నఱకు లాడిరి రాహుతు ♦ లుఱక నిబిడ, రక్తధారాప్రవాహం బు ♦ రవడిఁ బర్వ.

క. గిరులును గిరులును దాఁకను, కరణిన్ మదవారణములఁ ♦ గదనంబునకుం
బురికొల్పి పేటులాడిరి, కరివాహకు లపు డఖర్వ ♦ గర్వోద్ధతు లై. 70

వ. మఱియుం దురగఖురపుటాంచలోద్ధూతస్ఫీతధరాపరాగరింఛోళిచ్ఛాదితారుణాంశుమండలం బగునబ్బంఘనంబు భూరిభేరీపటహనిస్సాణకాహళారవంబులవలనను వీరభటోత్కటసింహనాదంబులవలనను నిష్ఠురధనుష్టంకారంబులవలనను మదోన్నిద్రభద్రదంతావళబృంహితంబులవలనను సముత్తుంగతురంగహేషారవంబులవలనను నసంఖ్యశంఖనాదంబులవలనను నభంగశతాంగనిర్ఘోషంబులవలనను గ్రిందుకొని రోదోంతరాళంబు బధిరీకృతం

బై యుండె నందు ఘోరంబుగఁ బోరొనరించి కరితురగవీరభటనికాయంబులు కాయంబులం బాసి పడియున్న నంగరాంగణంబు పుష్పితపలాశారణ్యంబు తెఱంగునం బొలిచె రక్తధారాప్రవాహంబు లుప్పొంగి యంబునిధికిం జాగి పాఱె నప్పుడు, 71

తే. రాజు బెదిరించి ఘనసమ ♦ రాజిరమున
నందఱును మ్రగ్గుటయు నికుం ♦ డాధిపతియుఁ
దారసిలి బిట్టు ఘోరయు ♦ ద్ధంబుచేసి
కొడుకుఁగుఱ్ఱలతోఁ గూడి ♦ పుడమిఁ గూలె. 72

చచ్చినమగనినిగుఱించియుఁ గొడుకులగుఱించియు సుదతి యేడ్చు

ఉ. అంత నికుండమానవధ ♦ రాగ్రణిచేడియ తత్ప్రకార మా
ద్యంతము వీనుల న్విని ర ♦ యంబున సాహవభూమి కేంతయు
న్వంత దలిర్ప నేఁగి కద ♦ నస్థలిఁ ద్రెళ్లినప్రాణనాయకుఁ
బంతిగఁ గూలియున్నసుత ♦ వర్గముఁ గన్గొని శోకమగ్న యై. 73.

క. హానాథ హామనోహర, హానిరుపమధర్మశీల ♦ యమితవిభోగా
హానరపాలశిఖామణి, దీనునిక్రియ నిట్లు ద్రెళ్లి ♦ తే కదనోర్విన్. 74.

తే. అమలమణిమయధర్మ్యహ ♦ ర్మ్యాంతరమునఁ, దతమృదులహంసతూలికా ♦ తల్పమున సు
ఖించునీయొడ లీరణ♦క్షితిని బొరలు, చున్న దిపు డేమి సేయుదుఁ♦జెన్ను దఱఁగి. 75.

వ. అని కుమారవర్గంబు గనుంగొని పయింబడి ముంగురులు సెదరఁ గరంబుల నొదల మోఁదుకొనుచు నెలుం గెత్తి హాబిడ్డలారా యిట్టిఘోరదురవస్థం బొందితిరే యని వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచుఁ బుడమిం బడి పొరలాడుచు నుస్సురనుచు నుమ్మలించుచు సొమ్మగొనుచు ధూళిధూసరశరీర యై పెద్దయుందడవు దుగ్ఖించి బడలి యడలుచు క్షుత్పిపాసాపరవశ యై యేమియుం దోఁపక వనంబునఁ ద్రిమ్మరుచున్నసమయంబున. 76

సుదతి యాఁకలిగొని మామిడిపండు గో యంబూనిన నది యెట్లును నందకుండుట.

తే సౌకుమార్యంబుఁ దేజంబు ♦ సౌష్ఠవంబు, సౌరభంబును గల్గి యై ♦ శ్వర్యలీల
నలరు నొకమాతఫల మందుఁ♦గలుగఁజేసె, హరి యదియు నట్టు లాఁకటఁ♦దిరిగి తిరిగి,

క. చేరువ నమ్మామిడిపం, డారూఢిగఁ గొమ్మయందు ♦ నందినయటులే
తోరముగఁ గానిపించినఁ, గోరికఁ జే సాఁచి యందుఁ ♦ గొనఁబోవుటయున్. 78

తే. ఫల మొకించుక యెడఁ గనం ♦ బడి కరమున, కంద కుండిన వే నిక్కి ♦ యవ్వధూటి
కొర్కి నప్పుడు వెండియుఁ♦గోయఁబోవ, నటులె యెడఁ జూపి కేలికి ♦ నంద దయ్యె.

వ. అప్పు డప్పొలఁతి నితాంతజఠరానలసంతప్తసకలావయవ యగుచు సమీపంబునం బడియున్నపుత్త్రకు నొక్కనిం దెచ్చి వైచి యెక్కి యందుకొనం బోయినఁ దత్ఫలం బందక యంతరంబు గలిగి యుండె నట్లు క్రమక్రమంబునఁ బుత్త్రశతంబు సోపానబద్ధగాఁ గావించి కోయంబోవుచున్న నది యెప్పటియట్ల యందకున్న నత్యంతదీనానన యై కన్నుల నశ్రుకణంబు లురల నేమియుం దోఁపక చీకాకుపడి ఫలం బెగదిగం జూచుచున్నసమయంబున, 80

విష్ణువు వృద్ధవిప్రుఁడై వచ్చి సుదతికి మేలుచేసి యంతర్హితుం డగుట.

సీ. చినిఁగినసీర్కావి ♦ చిన్నదోవతియును, దట్టంపుఁదెలిజన్ని ♦ దములగుంపు
రదనహీనదిశాల ♦ వదనగహ్వరమును, రహి మించుదండంబు ♦ రాగిచెంబు
దళముగా నరసిన ♦ తలయు గడ్డంబును, జెప్పులు దావళి ♦ దుప్పటియును
మడతలఁ దేఱుచా ♦ మనిచాయనెమ్మేను, మందయానము జప ♦ మాలికయును
తే. గొనబుమీఱెడుగోపిచం♦దనమ్ముదూర్ధ్వ, పుండ్రమును గల్గి యప్పుడు♦భూసురోత్త
మాకృతి ధరించి చెచ్చెర ♦ నచ్చెరువుగ, వచ్చె నచ్చటి కిందిరా ♦ వల్లభుండు. 81

క. చనుదెంచి యశ్రుముఖియును, ఘనశోకాన్వితయు క్షుద్వి ♦ కారార్తయు నై
వనిఁ ద్రిమ్మరునమ్మానినిఁ, గని యావృద్ధద్విజుండు ♦ కరుణం బలికెన్. 82

క. ఏమిటి కేడ్చెద విప్పన, భూమిం ద్రిమ్మరుచు ముగుద ♦ పొలఁతీ మూలం
బేమి యిటు లార్తి నడలఁగ, నీమదిఁ గలవగపు తెఱఁగు ♦ నిక్కము చెపుమా. 83

తే. అనుడుం నతి పల్కె నీ వెందు ♦ వరుగఁగావో, పొమ్ము నాతోడ నీ కేల ♦ భూసురేంద్ర
యని తిరస్కారముగ వచిం♦చిన నతండు, హితవచోరూఢి వెండియు ♦ నిట్టులనియె,

తే. వనిత యిటు లొక్కతెవు నీవు ♦ వనములోన, నలమటించుచుఁ దిరుగుట ♦ యరసిచూచి
తెలిసికొని పోవు టుచితరీ ♦ తిగఁ దలంచి, వచ్చితి నెఱుంగఁ జెప్పు నీ ♦ వర్తనంబు.

సీ. అనవుడు నచ్చాన ♦ యతని కిట్లని పల్కె, విను భూసురేంద్ర సా ♦ గిన్న పంబు
నూఱ్క్యోపభూపతే ♦ జోనిధి యైనవి, కుండధాత్రీనాథ ♦ కుంజరునకు

భార్యనై బహుభోగ ♦ భాగ్యంబు లారూఢి,ననుభవించుచు మనో ♦ జాకృతులును
శస్త్రాస్త్రవిద్యావి ♦ శారదు లగుసూర్వ్య, రాత్మజులను గాంచి ♦ యతితరప్ర

తే. హర్షమునఁ గ్రాలుచో నిపు ♦ డాహవాంగ
ణమున మగఁడును గొడుకులు ♦ విమతవరుల
చేత హతులైనఁ దద్వియో ♦ గాతతార్తి
దుఃఖమున నిందుఁ దిరిగెద ♦ దొసఁగు లెసఁగ. 86

తే. అంతకం బెను ఘనతరం ♦ బగుక్షుదార్తిఁ, దివిరి వనియెల్ల నెమకుచుఁ ♦ దిరిగితిరిగి
యక్కజంబుగఁ గొమ్మపై ♦ నెక్కమావి, పండు గనుఁగొంటిఁ గన్నుల ♦ పండువుగను.

క. ఆపండు గోయఁబోయిన, నేపగిదిఁ దొరకకున్న ♦ నెపె యొదవనిసం
తాపమున బడలుచుండితిఁ, దాపసవర నాయవస్థ ♦ దైవం బెఱుఁగున్. 88

వ. అనిన నాద్విజపుంగవుం డంగనామణి కిట్లనియె. 89

తే. పతితనూజవియోగార్తి ♦ బడలుచుండి, యతితరం బైనక్షుద్బాధ ♦ నడలుచుండి
యశుచితో నుండి పండు గో ♦ యంగఁ జనిన, నబ్బునే బేల యిత్తెఱఁ ♦ గర్హమగునె.

తే. సరసి కేతెంచి యందుల ♦ స్నాన మాడి, నిర్మలస్వాంత వై యున్న ♦ నీకు నపుడె
సకలదుఃఖాపహారి యా ♦ సత్ఫలంబు, కరతలాగత మగుఁజుమ్ము ♦ కమలవదన. 91

వ. అనిన నమ్ముగుద యిట్లనియె. 92

క. దీనజనావన కరుణాం, భోనిధి నాతండ్రి నీకుఁ ♦ బుత్త్రిని నన్నీ
మాననియాఁకట బడలం, గానీయక వేగ ప్రోది ♦ గావింపఁగదే. 93

తే. అనఘ స్నానంబువలన న ♦ య్యబ్బురంపు, ఫలము చేతికి నెట్లు రాఁ ♦ గలదు పుణ్య
సరసి యెచ్చోట నున్నది ♦ సరగ నాకుఁ, దెలుపవే యని మ్రొక్కి ప్రా ♦ ర్థించుటయును.

ఆ. బ్రాహ్మణుండు పలికెఁ ♦ బరమదయాళుఁడై, సుగుణ యనతిదూర ♦ మున సమగ్ర
నిర్మలోదకముల ♦ నెరయుచు నొకకమ, లాకరంబు లీల ♦ నలరుచుండు. 95

తే. కుముదకహ్లారకువలయ ♦ కోకనదన, రోరుహేందీవరాకీర్ణ ♦ మై రణన్మ
దాళిసంకీర్ణమై క్రౌంచ ♦ హంసకోక, సంకులంబయి నెఱి నక్కొ ♦ లంకు దనరు. 96

సీ. కుంద చందన పిచు ♦ మంద వందక వట, కుందార తిందుక ♦ సిందువార
గాల వాంకోలత ♦ క్కోల తమాల హిం, తాల తాల రసాల ♦ సాల తూల

కురువక మరువక ♦ సరళ క్రకర పుర, కరవీర ఖదిరామ్లి ♦ కాకరీర
నారంగ లికుచ ఖ ♦ ర్జూర జంబీర హ, రీతకీ కేతకీ ♦ మాతులుంగ

తే. పనస ఘనసార కదళికా ♦ ప్రముఖవివిధ, ఫలకుసుమగుచ్ఛకిసలయ ♦ భరనమత్ప్ర
కృష్టభూజాతజాతప్ర ♦ కీర్ణ మగుచు, వఱలుఁ దత్తీరమున నొక్క ♦ వనము తరుణి.

మ. సరసీనిర్మలనీరబిందుకణముల్ ♦ సమ్యగ్గతిం బూని వి
స్ఫురదారామలతాంతసౌరభరజః ♦ పుంజంబుఁ గైకొంచు ని
ర్భరమందానిలశాబకప్రకరముల్ ♦ పల్మాఱు నక్కోనలోఁ
దిరుగుం బాంధజనశ్రమాపహరణో ♦ ద్వృత్తిం బ్రకాశించుచున్. 98

తే. తరుణి నీ వచ్చటికి నేఁగి ♦ తత్తటాక, నీరముల స్నాన మొనరింప ♦ నీకు ఫలము
చేతి కబ్బును బొమ్మంచుఁ ♦ బ్రీతిఁ జెప్పి, యంత నంతర్హితుం డయ్యె ♦ నాద్విజుండు. 99

వ. అని కుంభసంభవుండు శౌనకమునీంద్రునకుం జెప్పిన నతం డతని నవ్వలికథావిధానం
బెట్లని యడుగుటయును. 100

శా. పారావారవిహార హార హిమరు ♦ క్స్ఫాటీర డిండీర మం
దార క్షీర తుషార పారద మరు ♦ ద్గంధేభ తారా సుధా
పూరేందూపల హీర సార శరదం ♦ భోదాభ్రగంగానదృ
గ్గౌరస్ఫారయశఃప్రసార హితసం ♦ ఖ్యావత్కులోద్ధారకా. 101

క. శంఖార్బుదసంఖ్యాహిత, పుంఖప్రాణాపహరణ ♦ భూరిరణాంచ
చ్ఛంఖగదాచక్రాయుధ, కంఖాణీకృతవరిష్ఠ ♦ గరుడశ్రేష్ఠా. 102

మాలిని. కథితశుభచరిత్రా ♦ కంజమిత్రాబ్జనేత్రా
మథితఖలసమాజా ♦ మండితాఖండతేజా
పృథులగుణవిహారా ♦ కృత్తమత్తారివీరా
ప్రథనవిగతశంకా ♦ పక్షిరాజోజ్జ్వలాంకా. 103

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వర కరుణాకటాక్షనిరీక్షణ సంలబ్ధసరసకవితాసామ్రాజ్య
ధురంధర ఘనయశోబంధుర కౌండిన్యసగోత్రపవిత్ర కూచిమంచిగంగనామాత్యపుత్త్ర
సకల సంస్కృతాంధ్రలక్షణ కళాకౌశలాభిరామ
తిమ్మకవిసార్వభౌమప్రణీతం బైనసర్పపురక్షేత్ర
మాహాత్మ్యం బనుపుణ్యచరిత్రంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీశారదామ్బాయై నమః.

సర్పపురమాహాత్మ్యము.

తృతీయాశ్వాసము.

క. శ్రీరుచిరగుణాభరణా
నారదమునివినుతచరణ ♦ నతజనశరణా
ఘోరాంహస్సంహరణా
భూరిజగద్భరణ సర్ప ♦ పురవరశరణా.

వ. అవధరింపుము శౌనకమహామునీంద్రున కగస్త్యుం డిట్లని చెప్పందొడంగె నట్లయ్యాగంతుకాంగనారత్నంబు విప్రవాక్యప్రకారంబున నక్కాసారతీరంబు చేరి తజ్జలంబుల నవగాహనంబుచేసి. 2

స్త్రీరూపమును విడిచి నారదుండు నిజపూర్వవృత్తముల నెన్నుట.

క. తటిదుపమానజటావలి, పటికపుజపమాల కరవి ♦ పంచియుఁ ధవళో
త్కటతనువుఁ గలిగి మఱి యె, ప్పటినారదమునియ యగుచుఁ ♦ బటుగతి నిలిచెన్. 3

తే. జలధిలోపల వెడలిన ♦ శశియుఁబోలె, నిలిచి యత్యద్భుతం బాత్మ ♦ నివ్వటిల్ల
స్త్రీత్వసంపత్సుతాదివి ♦ శీర్ణపూర్వ, వర్తనం బెల్ల స్వప్నక ♦ ల్పముగఁ దలఁచె. 4

ఆ. తలఁచి కొలను వెడలి ♦ తత్తటాంతికవన, భూమి నొక్కపుష్ప ♦ భూరుహంబు
క్రిందఁ గూరుచుండి ♦ సందేహవివశిత, స్వాంతుఁ డగుచు మఱియు ♦ నాత్మలోన.

ఆ. ఏమియద్భుతం బి ♦ దేమియాశ్చర్య మి, దేమి విస్మయం బి ♦ దేమిచిత్ర
మేమిచోద్య మిది య ♦ హా మును పెన్నఁడు, విననికననిదొడ్డ ♦ వింత పుట్టె. 6

సీ. కలఁ గంటిఁ గాఁబోలు ♦ గణుతించి చూచినఁ, గల యనిద్రున కెట్లు ♦ గలుగ నేర్చు
విభ్రాంతి కాఁబోలు ♦ వివరింప నది వస్తు, దర్శనంబునఁ గాని ♦ తవులుకొనదు

మోహంబు కాఁబోలు ♦ నూహింప దానిచే, నూరక తెలివి లే ♦ కుండవలయు
నైంద్రజాలక మేమొ ♦ యరసి చూడఁగ నట్టు, లైన నిందుఁ బ్రయోక్త ♦ గానిపింపఁ
తే. డహహ కలయును భ్రమయు మో ♦ హంబు నైంద్ర
జాలకంబును గాదు ని ♦ శ్చయ మి దేమి
యద్భుతం బంచుఁ బలుమఱు ♦ నాత్మలోన
నెంచుచు నొకింతతడవు చిం ♦ తించుచుండె. 7

వ. అంత. 8

సీ. అంగనామణిరూప ♦ మబ్బుటయును మనో, జాతార్తియు నికుండ ♦ జనవరునకుఁ
బ్రియపత్ని యగుటయు ♦ బిడ్డల నూర్వురఁ, గనుటయు వారు సం ♦ గ్రామభూమిఁ
బడుటయు క్షుద్బాధ ♦ బడలుటయును శవ, సోపానసరణియు ♦ సూరివరుని
వచనప్రకారంబు ♦ వరుసతో స్మరియించి, మదిలోనఁ జాల వి ♦ స్మయముఁ బొంది
తే. యహహ యిదియెన్న విష్ణుమా ♦ యాప్రభావ, మంచు మానసమున నిశ్చ ♦ యించిమున్ను
బ్రహ్మసభలోను నేను గ ♦ ర్వమునఁ బలికి, నట్టిఫల మిప్పు డనుభవం ♦ బయ్యె నిజము. 9

నారదుండు విష్ణుప్రభావము నెంచి విష్ణువును ధ్యానించుట.

వ. అని విచారించుచుండె నని యగస్త్యుండు శౌనకున కెఱింగించిన నతం డతనికిఁ బ్రమ్మఱ నిట్లనియె. 10

తే. ప్రవిమలాత్మక కుంభసం ♦ భవ సురర్షి, యట్లు వర్తించుచో నిజం ♦ బరయ నెంత
కాల మయ్యె నెఱింగింపు ♦ కౌతుకంబు, మఱి మఱియు హెచ్చుచున్నది ♦ మానసమున.

క. అనిన నగస్త్యుఁడు పలికెన్, విను నొకత్రుటిమాత్ర మయ్యె ♦ వివరింపఁగ న
య్యనఘుఁడు మెలఁగినకాలము, మునివర విష్ణుప్రభావ ♦ ము గడిందిగదా. 12

వ. అనిన శౌనకుం డంతట నారదుం డెట్లు మెలంగె నెఱిఁగింపు మనినఁ గలశభవుం డిట్లనియె. 13

క. విను మునినాయక యిత్తెఱఁ, గున సురముని తెలివి దెచ్చు ♦ కొని యామోదం
బున ఘనశక్తియుఁ దనరఁగఁ, దనమది నఖిలేశు నిట్లు ♦ ధ్యానముచేసెన్. 14

ఎవ్వనిచే సృష్టం బగు, నివ్విశ్వము ప్రోదిసేయు ♦ నెవ్వాఁడు జగం
బెవ్వనియం దడఁగు స్మృతి, యవ్విభునకు నేను బ్రణతు ♦ లర్థి నొనర్తున్. 15

తే. అచ్చుగఁ జరాచరాత్మకం ♦ బైనయట్టి, యిజ్జగంబు సమస్తంబు ♦ నెవ్వఁ డయ్యె
నట్టిజగదీశునకుఁ బర ♦ మాత్మునకును, జిరకృపానిధి కే నమ ♦ స్కృతు లొనర్తు. 16

తే. సర్వభూతాంతరాత్ముని ♦ సర్వవిదుని, సర్వకారణభూతుని ♦ సర్వమయుని
సర్వదురితౌఘహరణుని ♦ సర్వహితుని, సర్వభువనైకనాయకు ♦ సంస్తుతింతు. 17

క. కమలావిభు నారాయణుఁ, గమలభవేశానజనకుఁ ♦ గమలాక్షు నరిం
దము శంఖచక్రయుతకర, కమలున్ భజియింతు హృదయ ♦ కమలమునందున్. 18

తే. శేషపర్యంకశాయి యై ♦ క్షీరజలధి, యందు లక్ష్మీసమేతుఁ డై ♦ యలరువాని
నంతరిక్షంబుకైవడి ♦ నఖిలజగము, నిండుకొనియుండువాని నే ♦ నెఱిఁ దలంతు. 19

తే. ఆదిమధ్యాంతరహితుఁ డై ♦ యలరువాని, నాదిమధ్యాంతకారణుం ♦ డైనవాని
నఖిలకర్మచయాభోక్త ♦ యైనవాని, నఖిలసుఖభోక్తయగువాని ♦ నభినుతింతు. 20

సీ. ఏవిభుపదపద్మ ♦ మింద్రాదిసురశిరో, భృతపద్మరాగదీ ♦ ధితులఁ బెంచు
నేఘనునామంబు ♦ నిచ్చనైన వచింపఁ, గైవల్యనగరసౌ ♦ ఖ్యంబుఁ గూర్చు
నేదేవుమూర్తి యో ♦ గీంద్రమానసపద్మ, కర్ణికాంతరములఁ ♦ గలసి మెఱయు
నేప్రభుకరుణాని ♦ రీక్షణం బార్యుని, సకలకల్యాణభా ♦ జనముఁ జేయు
తే. మహిమ నెవ్వనిచారిత్రి ♦ మహరహంబు, బ్రహ్మహత్యాదిఘోరపా ♦ పము లడంచు
నయ్యనంతు రమాకాంతు ♦ నధికశాంతు, నిరుపమస్వాంతు భగవంతు ♦ నే భజింతు. 21

ఉ. కిన్నరసిద్ధసాధ్యసుర ♦ ఖేచరయక్షభుజంగముఖ్యు ల
త్యున్నతభక్తిఁ దన్ గొలుచు ♦ చుండిన వారల కెల్ల నెన్నఁడున్
బన్నము లంట నీయక కృ ♦ పామతి నెవ్వఁడు ప్రోదిసేయు న
ప్పన్నగరాజశాయిని బ్ర ♦ పన్నగణాభయదాయిఁ గొల్చెదన్. 22

తే. అనలుఁ డొకఁడయ్యు జగతిపై ♦ నన్నియెడల
స్థూలసూక్ష్మాకృతులఁ దన ♦ ర్చుచు వెలుంగు
నట్లు దా సర్వభూతాంత ♦ రాత్ముఁ డగుచు
నలరుపరమాత్ము నెప్పుడు ♦ నాశ్రయింతు. 23

తే. టునితెఱఁగున బహురూప ♦ నామభేద, ముల మెలంగుచు నేమహా ♦ త్ముఁ డచరాచ
రం బగుప్రపంచ మెల్ల ని ♦ రంతరముగ, నిండుకొనియుండు నవ్విశ్వ ♦ నిలయుఁ గొల్తు.

తే. అజసహస్రాక్షముఖనిఖి ♦ లామరులును, మఱియు సనకాదికాశేష ♦ మౌనివరులు
మానసంబుల నెవ్వాని ♦ మాయఁ దవిలి, భ్రాంతి వహియింతు రమ్మహా ♦ ప్రభు నుతింతు.

క. నీరజగర్భాండోదరు, నారాయణు నఖిలమునిజ ♦ నత్రాణకళా
పారీణు సకలజగదా, ధారు ననాధారు మదిని ♦ దలఁతున్ భక్తిన్. 26

తే. నిఖిలకల్యాణగుణపయో ♦ నిధి కృపాబ్ధి, శంఖచక్రగదాధర ♦ సర్వఫలద
దేవదేవేశ పరమేశ ♦ దీనజనక, నిగమవేద్య ప్రసన్నుఁడ ♦ వగుము నాకు. 27

తే. అజ్ఞుఁడ జడుండ ని న్నెట్టు ♦ లభినుతింప, నేర్తు నజ్ఞానమునఁ జేసి ♦ నేను విష్ణు
మాయఁ గడచితి నన్నట్టి ♦ మాటతప్పు, క్షమ యొనర్చి రయంబ నన్ ♦ గావు మభవ.

తే. స్వామి భవదంఘ్రియుగసమా ♦ శ్రయణగౌర, వమున మూఢుఁడ నై నేన ♦ పల్కినట్టి
తప్పు సహియించి ప్రోవు మా ♦ ధవ ముకుంద, పుండరీకాక్ష హరి సర్వ ♦ భువనరక్ష. 29

నారదునకు విష్ణువు ప్రత్యక్ష మవుట.

సీ. సర్వలోకేశ్వర ♦ సర్వశరణ్య యా, శ్రితజనవత్సల ♦ శ్రీనివాస
పద్మాక్ష మద్భావ ♦ పరిశోధక కృపాబ్ధి, నారాయణ ముకుంద ♦ వారణేంద్ర
వరద గోవింద భ ♦ వత్కటాక్షామృతాం, చితజలంబుల నభి ♦ షిక్తుఁ జేసి
నన్ను రక్షింపు మ ♦ నాథనాథ యటంచు, దృఢభక్తిమైఁ బ్రస్తు ♦ తించుటయును
తే. నతనిభక్తికిఁ బ్రముదిత ♦ స్వాంతుఁ డగుచు, భావనారాయణస్వామి ♦ పతగరాజ
వాహనుండును గరుణావి ♦ వర్ధనుండు, నగుచు నమ్మౌనిమ్రోలఁ బ్ర ♦ త్యక్ష మయ్యె. 30

వ. అప్పు డచింత్యాద్భుతరూపలావణ్యయౌవనామృతసముద్రుండును, దరుణారుణాంశు
మండలమండితానర్ఘ్యమణిగణకిరణసంఘాతదేదీప్యమానకిరీటాన్వితోత్తమాంగుండును,
పురందరనీలనికాశకేశపాశుండును, సుప్రకాశుండును, శుచిస్మిత సుధా పరిపూర్ణ
పూర్ణిమాచంద్రబింబోపమానవదనుండును, జగత్సదనుండును, మకరకేతననూతన
ధనుర్లతాసదృశసవిభ్రమభ్రూయుగళుండును, కంబుకంఠుండును, బ్రభాతసమయ
సముద్దీప్తసహస్రకిరణతరుణమయూఖౌఘప్రభిన్నసితాంభోజలోచనుండును, గలుష
మోచనుండును, గించిదున్మీలితలాలిత చాంపేయముకుళాభిరామసునాసుండును,
మహోల్లాసుండును, ధాళధళ్యప్రభాపూరహారిహీరశకలోపమాన రదనసముదయుం
డును, సుహృదయుండును, వసంతావసరలసితనవకిసలయాంభోజరాగసమానమత
శోణాధరుండును, శ్రీధరుండును, మకరకుండలమణి ఘృణివిరాజమానశ్రీకారరేఖా

తులిత కలితశబ్దగ్రహుండును, దుష్టనిగ్రహుండును, నవీనకందర్పదర్పణప్రతీకాశ ధగద్ధగాయమానగండభాగుండును, మహాభాగుండును, గనక కేయూర సరోరుహ మాలికారుచిరదిక్కరీంద్ర శుండాలదండసదృగ్దీర్ఘ వృత్తాజాను చతుర్బాహుండును, బ్రసన్న చాతకాంబువాహుండును, నిరుపమమాణిక్యఖచిత శుచితరకనకకంకణా క్షుద్రముద్రికాకీర్ణ నిర్నిద్రకోకనదచ్ఛవిచ్ఛటాభాసమానకరాంభోజుండును, దివ్యతేజుండును, శ్రీవత్స కౌస్తుభాస్తోకముక్తాహార వనమాలికాసహితమహోరగ ప్రదేశుండును, నికిశుండును, యమునాతరంగరంగత్రిభంగుండును, నభంగుండును, సురుచిరరత్న సంస్థాపితకాంచనకౌశేయవసనావృతకటిస్థలుండును, నిస్తులుండును, సమున్నతకలభ కరనిభోరుకాండుండును, మహాప్రభుండును, బ్రత్యగ్రముక్తాఫలవిమలనఖరనికర ప్రకరుండును, సుకరుండును, హల కులిశ జలచర శంఖ చక్ర ముఖలాంఛనాభిశోభిత సమదరుణత్కారనూపురాలంకృతచరణారవిందుండును, సదానందుండును, సజలజల దాభిరామశ్యామలకోమలదివ్యమంగళగాత్రుండును, ధాత్రీకళత్రుండును, నరిదరగదా ఖడ్గశార్ఙ్గోపేతుండును, బ్రహ్మాండభాండపిచండుండును, నఖండసచ్చిదానందవిగ్రహుండును, నాదిమధ్యాంతరహితుండును, నఖిలభువనజనకుండును, ననంతసహస్రార్బుదమార్తాండతేజోవిరాజమానుండును, నభంగవీరపరాక్రముండును, నపవర్గలక్ష్మీప్రదుండును, ననేకాద్భుతదివ్యలీలావతారుండును, నపారకృపారసపేశలుండును, నాశ్రితరక్షాధురీణుండును, నార్తజనశరణ్యుండును, నాగమాంతవేద్యుండును, నభేద్యుండును, నజేయుండును, నప్రమేయుండును, నక్షరుండును, నాత్మమయుండును, ననంతుండును, నద్వయుండును, నభవుండును, నగు నాయ్యాదినారాయణుం బొడగని సాష్టాంగదండ ప్రణామంబు లాచరించి యమందానందకందళిత హృదయారవిందుం డగుచుం గరకమలంబులు మొగిడ్చి నారదుం డిట్లని వినుతింపం దొడంగె. 31

విష్ణువును నారదుండు వినుతించుట.

సీ. సనకాదిమునిమన ♦ స్సరసిజభ్రమరాయ, వారణేంద్రవిపన్ని ♦ వారణాయ
శతమఖప్రముఖని ♦ ర్జరగణప్రణుతాయ, ఘోరసంసారాబ్ధి ♦ తారణాయ
నలినగర్భాండమ ♦ ణ్డలబృహజ్జఠరాయ, క్రూరదైతేయవి ♦ దారణాయ
కమలావధూముఖ ♦ కమలాబ్జమిత్రాయ, దరసుదర్శనశార్ఙ్గ ♦ ధారణాయ
తే. ఘనతరాశేషభువనైక ♦ కారణాయ, సతతపాలితమునిసిద్ధ ♦ చారణాయ
సర్పనగరానవరతప్ర ♦ చారణాయ, భావనారాయణాయ తు ♦ భ్యం నమో౽స్తు.

దండకము. శ్రీమత్పయోరాశి కన్యాకుచద్వంద్వసంలిప్త కస్తూరికాగంధసారాంకితస్ఫార దోరంతరాళాయ విద్వన్మనస్సారకాసారమాద్యన్మరాళాయ నీళాపరీరంభసంభోగ కేళీవిహారా నిశాత్యంతసంతుష్టచేతోరవిందాయ సంరక్షితామర్త్యబృందాయ కందర్పకోటీస్ఫురద్దివ్యసౌందర్యరేఖాపరిభ్రాజమానాయ నానాయతీంద్రాళిరాజచ్ఛన్నిధానాయ కారుణ్యమేధానసనాథాయ వేధోమరుత్వద్దినాధీశకీనాశ భేశాన లాహీంశ ముఖ్యామర స్తోమమస్తస్థలన్యస్తసౌవర్ణకోటీరకోటీరతాంభోజరాగ ప్రభాపూరనీరాజితాంఘ్రిత్పదే ఘోరితోగ్రాపదే శౌనకాగస్త్య వల్మీకజ వ్యాస వాసిష్ఠ కణ్వాత్రి గాఙ్గేయ కౌణ్డిన్య శాణ్డిల్యమాణ్డవ్య ముఖ్యాఖిలర్షీంద్ర సంస్తూయమాన స్థిరోదారభాస్వచ్చరిత్రాయ మిత్రేందునేత్రాయ మీనాద్యనంతావతారాయ ధీరాయ ఘోరాఘసఙ్ఘాతశుష్కాటవీ హవ్యవాహాయ మానప్రకృష్టోరునామ్నే సముద్యన్మహిమ్నే పదాఙ్గుష్ఠ నిష్ఠ్యూత గఙ్గాసరిన్నిర్ఝరధారావళీక్షాళితాశేషదోషాయ నిత్యప్రతోషాయ దోషాచరాదభ్రకాలాభ్రఝంఝాసమీరాయ వీరాదివీరాయ క్షీరార్ణవాక్రాంతలీలా విహారాయ పుణ్యప్రచారాయ జాంబూనదస్ఫీతపీతాంబరాలంకృతాచ్ఛత్కటీరాయ శూరాయ గంభీరనీరాంతరాళోగ్రకుంభీరసంరుద్ధకుంభీంద్రసంరక్షణాదంభసంరంభ సంభావనాయ సమ్మోదితాశేషదీనాయ నీరేజగర్భాండభాండచ్ఛటా పూరితోద్యత్ప్రచండాయ సఙ్గ్రామకేళీప్రచండాయ సృష్టిస్థితిధ్వంసనప్రక్రియాహేతవే పక్షిరాట్కేతవే పద్మనాభాయ ప్రావృష్ఘనాభాయ సద్భక్తసంరక్షణామోఘవిద్యాప్రవీణాయ వేదప్రమాణాయ సంసారదుర్వ్యాధివైద్యాయ వేదాంతవేద్యాయ నిర్వాణసామ్రాజ్యలక్ష్మీప్రదాత్రే ప్రజానాథపిత్రే నమో విష్ణవే భాగ్యవర్ధిష్ణవే కృష్ణరూపాయ విశ్వస్వరూపాయ తుభ్యం నమశ్శఙ్ఖచక్రాసి కౌమోదకీ శార్ఙ్గహస్తాయ లోకప్రశస్తాయ తుభ్యం నమస్సర్వకామార్థ సంస్థాయినే సర్వభూతాంతరస్థాయినే సర్వపూర్వాభవ నారాయణ స్వామినే సింధుజాకామినే సర్వలోకైకకర్త్రే నమస్సర్వహర్త్రే నమో వాసుదేవాయ దేవాదిదేవాయ తుభ్యం నమస్తే నమస్తే నమః. 33

మ. పురుహూతప్రముఖాఖిలామరశిరో ♦ భూషాగ్రరత్నచ్ఛటా
నిరవద్యానుపమప్రభోత్కరముహు ♦ ర్నీరాజితాంఘ్రిద్వయుఁ
శరణం బొందెద నిన్ను నన్ను నెపుడుఁ ♦ సంప్రీతి రక్షింపు సు
స్థిరకారుణ్యకటాక్ష సర్పనగర ♦ శ్రీభావనారాయణా. 34

క. శతధృతిశతమఖముఖులుఁ, గ్రతులుం గొనియాడలేని ♦ చో నే నిన్నున్
నుతియింప నెంతవాఁడను, నతరక్షణదీక్ష సర్ప ♦ నగ రాధ్యక్షా. 35

క. ఏ మనియెద నాభాగ్యము, నీముఖచంద్రోదయమున ♦ నెటి నుప్పొంగెన్
సామానసార్ణవం బిపు, డో మహనీయప్రభావ ♦ యోగిశరణ్యా. 36

వ. మహాత్మా భవదాలోకన ప్రసారణ దవానలంబున మదీయ పూర్వ జన్మ సంభృతకిల్బిషారణ్యంబు దగ్ధం బయ్యె భవదీయకృపాపూరప్రసారణంబున నఘానలతప్తంబులగు నింద్రియంబులు ప్లావితంబు లయ్యె నింక మదజ్ఞానఘనధ్వాంతవిభాకరుండ వగు నిన్ను నెప్పుడు ధ్యానం బొనర్చెద నీయనంతకల్యాణగుణానీకం బనవరతంబుఁ గీర్తించెద భవద్భక్తపవాంభోజదర్శనము నోరఘుండ నై మూఁడులోకంబుల సంచరించెద నని ప్రార్థించుచున్న నారదునకు భగవంతుం డిట్లనియె. 37

నారదునకు విష్ణు వనుగ్రహంబుఁ జూపుట.

సీ. నీయభిప్రాయంబు ♦ నే నెఱుంగుదు వత్స, సకలభూతాంతరా ♦ త్మకుఁడ నైన
నా కెద్దియును గాన ♦ రాకుండునది లేదు, నామాయఁ దరియింప ♦ నాకులకు మ
హాత్ముల కైన శ ♦ క్యంబుగా దిట్లు లోకుల కిది దెలుపుట ♦ కొఱకుఁ బూని
యే నీచేతఁ జే ♦ యించితి నింక నీ, వళుకక స్థైర్యంబు ♦ గలిగియుండు

తే. ధరణి నీపేర నీసరో ♦ వర మశేష, పాతకవ్రాతనాశక ♦ మై తనర్చు
నిజ్జలంబుల మునిఁగిన ♦ సజ్జనుండు, పొసఁగ నఖిలశుభంబులఁ ♦ బొందుఁజుమ్మి. 38

తే. అమితకలుషాకరం బగు ♦ నట్టి స్త్రీత్వ, మాగతం బయ్యె నిత్తటా ♦ కావగాహ
నమున నటు లైన నిది భవ ♦ న్నామకమున, వఱలుఁబో నీవు మద్భక్త ♦ వరుఁడ వగుట.

తే. ఇత్తటాకంబు మది స్మరి ♦ యించుజనుల, కఖిలకలుషాపహరణంబు ♦ యతికులేంద్ర
సంతసంబున మునిఁగెడు ♦ స్నాతజనుల కెల్ల నిది పుత్త్రసంపత్స ♦ మృద్ధిదంబు. 40

క. విను మత్సంకల్పంబున, మునివల్లభ నీకు స్త్రీత్వ ♦ ము ఘటిల్లె నటుల్
జనులుఁ మత్సంకల్పం, బునఁ గడుశుభసంతతులను ♦ బొందుదురుసుమీ. 41

తే. మునికులోత్తంస యద్భుతం ♦ బుగను నీకు, నంగనాత్వవినిర్ముక్తి ♦ యయ్యెఁ గాన
నది ధరిత్రీస్థలిఁ బ్రసిద్ధ ♦ మగుచు నెపుడు, ముక్తికాసార మను పేర ♦ మొనసియుండు.

క. ఇచ్చెఱువున మునిఁగినజనుఁ, డచ్చెరువుగ దురితరహితుఁ ♦ డై శుభఫలముల్
గొ్రచ్చుకొని యనుభవించుచు, విచ్చలవిడిఁ బుత్త్రపౌత్త్ర ♦ వృద్ధిఁ జెలంగున్. 43

క. ఇది మొదలుగ నీసరసిన్, మునమునఁ గ్రుంకు లిడుజనుఁడు ♦ ముక్తుండై వి
ష్ణుపదమునకు నరుగుఁ గోదుకక, తుది భవబంధములఁ బాసి ♦ ద్రుహిణతనూజా. 44

తే. సిద్ధముగ ముక్తికాసార ♦ జీవనావ
గాహన జనాఘనిచయ మె ♦ క్కటను నూర్పు
లూర్చుచును రోదనంబుసే ♦ యుచును జాల
నద్భుతముగఁ బలాయితం ♦ బగుచు నుండు. 45

తే. గణుతి యొనరింప మూఁడులో ♦ కములయందుఁ, బావనము లైనతీర్థంబు ♦ లేవి గలవ
వన్నియును నిందు వసియించు ♦ నహరహంబు, నమరముని సంద్రవినుసంశ ♦ యంబు లేదు.

తే. అవని మానవుఁ డిచ్చ లే ♦ కైన నీస, రోవరోదక మింమక ♦ గ్రోలెనేని
యాక్షణంబున వెసఁ బలా ♦ యనము నందు, బ్రహ్మహత్యాదికము లైన ♦ పాతకములు.

తే. ముక్తికాసార మను పేరు ♦ మొనసిమనుజుఁ, డాత్మలోపల స్మరియించు ♦ నంతమాత్ర
మున నశేషాఘభవబంధ ♦ ములను బాయు, స్నానఫల మేమిచెప్పుదు ♦ సంయమీంద్ర.

తే. గ్రహణవేళల విషువసం ♦ క్రాంతితిథుల, నయనములయందు మూలాన్వ ♦ తాహములను
దవిలి స్నానం బొనర్చిన ♦ ధన్యుఁ డొందు, నశ్వమేధసహస్రస ♦ మ్యక్ఫలంబు. 49

తే. పూషుఁడు మకరస్థుం డైన ♦ పుడును మాఘ, మాసములయందు నాదిత్య ♦ వాసరముల
హరిదినంబుల స్నానమం ♦ దాచరించు, ఫలము వాక్రువ్వ నజునకు ♦ నలవిగాదు.

సీ. ఇమ్ముక్తిసరసీత ♦ టమ్మున విమలోద, కములచేత నివాప ♦ కరణ మాచ
రించుటవలనఁ బి ♦ తృశ్రేణులకు ముక్తి, కరతలస్థం బయి ♦ పరఁగు జహ్ను
తనయాదిపుణ్యతీ ♦ ర్థములనివాపాంజ, లులచేత నయ్యెడు ♦ ఫలము జనుల
కిచ్చట సిద్ధించు ♦ నెన్నంగ గంగాది, పుణ్యతీర్థము లెన్ని ♦ భువిని గలుగు

తే. నన్నియును నిందు వసియించు ♦ నహరహంబు, ఘనతరంబుగ నాదుసం ♦ కల్పమునను
బితరులకు నెవ్వఁ డిచ్చోటఁ ♦ బిండ మొసఁగు, నతఁడు తరియింపఁజేయున్వ ♦ పితృజనులను.

క. వటవిటపిక్రింద గయలోఁ, బటుమతిఁ బిండంబు విష్ణు ♦ పదమున నిడు మేల్
ఘటియించు ముక్తిసరసీ, తటమునఁ బిండం బొసంగు ♦ ధన్యాత్ములకున్. 52

అఖిలయజ్ఞభోక్త ♦ నైననే నిచ్చట, నధివసించి జనుల ♦ కఖిలఫలము
లొసఁగుచుందు వినుము ♦ యోగికులోత్తమ, మహిమ విస్తరిల్ల ♦ నహరహంబు. 53

క. నీమీఁది ప్రేమమున నిం, దో మునివర నిలిచియుందు ♦ నుర్వీ జనులచే
నేమరువఁ బూజగొనుచు ను, శే మిఁక దుర్లభము జనుల ♦ కిలఁ గల దరయన్. 54

క. నారద యిమ్ముక్తినర, స్తీరంబునఁ జేయుజప ము ♦ చితదానంబుం
బేరిమి నప్పుడె జనులకు, సారం బైనట్టిఫలము ♦ సమకూర్చుఁజుమీ. 55

సీ. విను మింక మాటలు ♦ వేయు నేల మునీంద్ర, గురుతల్పగను రాప ♦ గోఘ్నమాతృ
హులుఁ బరదారర ♦ తులు భ్రూణహులును బ్ర, హ్మఘ్నులుఁ గనకాప ♦ హరణు లాది
గలమహాపాతకు ♦ లెలమి నీసరసీద్వ, యంబున స్నానంబు ♦ లాడిరేని
యప్పుడే వారు ఘో ♦ రాఘనిర్ముక్తు లై, సురుచిరైశ్వర్యంబు ♦ సుతసమృద్ధి

తే. యాయురారోగ్యసంపద ♦ యతిశయిల్ల, నంత్యమున విష్ణులోకసౌ ♦ ఖ్యానుభవని
రంతరామోదమేదుర ♦ స్వాంతు లగుచు, నలరు చుందురుసుమ్ము త ♦ థ్యంబుగాఁగ.

వ. అని యిట్లు భగవంతుం డానతిచ్చిన నారదుం డమ్మహానుభావున కిట్లని విన్నవించె.

తే. అభవ మద్భావమాలిన్య ♦ మపహరించు, కొఱకు నీ విలఁ బ్రఖ్యాతి ♦ మెఱయునిందు
భావనారాయణస్వామి ♦ వై వసించి, యున్నవాఁడవుగద భువ ♦ నోపకృతిగ. 58

తే. రమ్యపాదపనివహావి ♦ రాజితంబు, పావనం బైనయీసరో ♦ వరతటమున
రూఢి మీఱంగ నర్చాస్వ ♦ రూపమునను, వనజలోచన నీ వుండ ♦ వలయుఁజుమ్మి.

వ. అయిన నిన్నుఁ బ్రతిష్ఠాపితుం జేసెద నని యుత్సహించెద దానంజేసి నాకు నిద్దోషంబు పరిహారం బగు భవత్కటాక్షవిశేషంబునఁ బ్రసిద్ధుండ నగుదుఁగదా యని విన్నవించిన జనార్దనుండు వెండియు నతని కిట్లనియె. 60

తే. మున్న చెప్పితిఁ బన్నగ ♦ ముఖ్యుఁ డైన, యయ్యనంతుని కిమ్మాట ♦ నెయ్య మలర
నట్లుగావున నిచ్చోట ♦ నధివసింతు, నట్లె కావింపు మిఁక మునీం ♦ ద్రాగ్రగణ్య. 61

వ. అని యాశ్రితాధీనవర్తనుం డగుగరుడధ్వజుం డానతిచ్చిన లోకానందకరం బైనవాక్యం బఖిలంబు నాకర్ణించి పరితుష్టుఁ డగుచు నమ్మునిశ్రేష్ఠుండు ప్రతిష్ఠావిధానంబుఁ బ్రయత్నంబు సేసె నని శౌనకున కగస్త్యుం డెఱింగించినఁ గ్రమ్మఱ నతం డతని కిట్లనియె. 62

నారదుఁడు భావనారాయణునిఁ బ్రతిష్ఠ సేయుట.

క. అరయ నఖిలజ్ఞుం డగు, నారదమునివరుఁడు భావ ♦ నారాయణు ల
క్ష్మీరమణీరమణునిఁ దా, నేరీతిఁ బ్రతిష్ఠ సేసె ♦ నెఱిఁగింపఁగదే. 63

వ. విస్మయానందకారణం బగు ప్రతిష్ఠావైభవంబు నాకుం దెలుపు మనినఁ గలశోద్భవుం డిట్లనియె. 64

క. శంభుఁడు జంభవిరోధియు, నంభోజభవుండు శశియు ♦ నర్కుఁడు దివిజుల్
రంభాదులుమునులున్ సం, రంభంబున వచ్చి రపుడు ♦ రహి నచ్చటికిన్. 65

వ. అప్పు డజజుండు నభోమాసంబున శుక్లపక్షంబున గురువాసరంబున సింహలగ్నంబునఁ గనత్కనకప్రాకారసంవృతంబును రత్నగోపురవిరాజితంబును జిరత్నరత్నఖచితవితర్దికాసోపానమండపకుట్టిమద్వార బంధబంధురంబును మణిస్తంభసహస్రభాసితంబును విశ్వకర్మనిర్మితంబు నగుమహనీయప్రాసాదాంతరంబున సముత్తుంగభద్రసింహాసనంబున శ్రీమద్భావనారాయణదేవు లక్ష్మీసమేతు విధ్యుక్తప్రకారంబున సంస్థాపితుం జేసె నయ్యవసరంబున. 66

సీ. దేవదుందుభిమహా ♦ రావంబు లెసఁగెఁ గం, ధర్వకిన్నరులు గీ ♦ తములు వాడి
రప్సరోభామిను ♦ లదమెప్ప నాడిరి, జలదముల్ పుష్పవ ♦ ర్షంబు గురిసె
మునులు సామామ్నాయ ♦ ముల వినుతించిరి, మునుకొని శుభతూర్య ♦ ములు సెలంగె
ననిమిషుల్ జయజయ ♦ ధ్వనులతోఁ గీర్తించి, రనుకూలగంధవా ♦ హములు వీచె

తే. నంత బ్రహ్మపురందరా ♦ ద్యమరవరులు, నారదాదిమహాముని ♦ నాయకులును
భావనారాయణస్వామి ♦ దేవదేవుఁ, బ్రీతిఁ బొగడిరి మంగళ ♦ గీతములను. 67

వ. వెండియు నద్దేవు నిట్లని వినుతించిరి. 68

దివిజమునిముఖ్యులు స్వామిని నుతించుట.

తే. దేవదేవ జనార్దన ♦ దివిజవినుత, యఖిలలోకైకకారణ ♦ యప్రమేయ
భూతభవ్యభవన్నాథ ♦ భువనవంద్య, వేదవేద్య రమాధీశ ♦ విశ్వనిలయ. 69

సీ. దివి మస్తకము చంద్ర ♦ దినకరుల్ కన్నులు
వహ్ని ముఖంబు దే ♦ వతలు భుజము
లవని యంఘ్రులు విహా ♦ యసము పొక్కిలి దిశల్
శ్రవణంబు లామ్నాయ ♦ సమితి వాక్కు
లనిలుఁడు ప్రాణంబు ♦ యముఁడు మానసము నా
కంబు కంధరమును ♦ గచభరంబు
భారతి నాలుక ♦ పాథోనిధులు కుక్షి
క్రతుభుక్చికిత్సకుల్ ♦ కటితలంబు

తే. గాఁగ విశ్వస్వరూపి వై ♦ కరము మెఱయుచుందు నీమేన నలినగ ♦ ర్భాండభాండ
మండలు లుదుంబరఫలోప ♦ మానము లయి, వెలయుచుండుఁగదా జగ ♦ ద్వినుతచరిత.

వ. అనంతబ్రహ్మాండసంఘాతంబు లెవ్వని నిశ్వాసోచ్ఛ్వాసద్వయంబున విడువం బడుచు నాహరింపంబడుచుండు నెవ్వని నిమేషోన్మేషంబుల నఖిలలోకసముదయం బడఁగుచుం బొడముచుండు నట్టియఖిలలోకశరణ్యుండ వగునట్టి నీకు నమస్కారంబు. 71

తే. అమరవరులకు నైన మ ♦ హర్షిజనుల, కైన నీమాయఁ గడవ శ ♦ క్యంబు గాదు
హీనమతు లగువారి కిం ♦ కేమి చెప్ప, భక్తవత్సల జగదీశ ♦ పరమపురుష. 72

తే. మానిజనవంద్య మమ్ము నీ ♦ మాయవలన, దాఁటఁగాఁజేయు మేతద ♦ ర్థంబు నిన్ను
శరణుఁ గంటిమి నీపాద ♦ జలజయుగము, కన్న మా కన్యసాధనం ♦ బెన్నఁ గలదె.

క. శరణాగతజనభయసం,,హరణాయ సమస్తమునిజ ♦ నార్చితశుభకృ
చ్చరణాయ నిత్యనిర్మల, కరుణాయ సుధీనుతప్ర ♦ కరణాయ నమః. 74

వ. అని యిట్లు బహుప్రకారంబుల నద్దేవదేవుం బ్రణుతించి మఱియు శ్రీమహాలక్ష్మి నిట్లని వినుతించిరి. 75

దివిజమునిముఖ్యులు లక్ష్మిని నుతించుట.

క. కమలా బుధజననుతపద, కమలా కరధృతనవీన ♦ కమలా విలస
త్కమలావాసిని మము నీ, విమలకృపాలోకనమున ♦ వీక్షింపఁగదే. 76

తే. మణిమయస్వర్ణపూర్ణకుం ♦ భములు పూని, తవిలి యిరుగడఁ గరికులేం ♦ ద్రములు గొల్వఁ
జామరంబులు పూని ని ♦ ర్జరవధూటు, లెలమి భజియింప నలరు నిన్ ♦ గొలుతు మంబ.

ఉ. నీకరుణావిలోకనము ♦ నిల్చినచోఁ గులహీనుఁడున్ హయా
నేకపహేమచామరమ ♦ ణీరమణీయవిభూషణాదికా
స్తోకవిభూతిఁ జెంది పరి ♦ శుద్ధకులుం డన మించు లేనిచో
నాకనివాసుఁడున్ వెతల ♦ నందుఁగదమ్మ జగత్కుటుంబినీ. 78

చ. ఉవిద లనంగుఁ డంచు విబు ♦ ధోత్తము లర్కతనూజుఁ డంచు శ
త్రువులు కిరీటి యంచు వసు ♦ ధాజనులెల్లఁ బ్రభుం డటంచు బాం
ధవులు సముద్రుఁ డంచు వితతంబుగ నెన్నుదు రెట్టిదుర్జన
ప్రవరుని నైన నీకరుణ ♦ పర్వినవాని సరోజగేహినీ. 79

మ. పురజిద్దానవజిత్సుధాశనవరాం ♦ భోధీశ యక్షాధిపా
శరరాడ్వహ్ని సరేతరాజ మరుదీ ♦ శానాదికం బైనయీ
సురబృందంబు భవత్కృపాగరిమ న ♦ క్షుద్రప్రభావంబుతో
నిరవొందుంగద కేశపాశజితమ ♦ త్తేందిందిరా యిందిరా. 80

క. ఓజనని నీవు గలచో, నేజాతివిహీను లైన ♦ నిలఁ గొలుతురుగా
రాజులుఁ గవిరాజులు బుధ, రాజులు గమికట్టి కడలి ♦ రాయనిపట్టీ. 81

చ. మతి మఱపూను సున్న రను ♦ మందతఁ జెందుఁ గృశించు మాటికిన్
నైతపడు నీచవర్తనుల ♦ వేడఁగఁ జూచు విధిన్ సళించు లో
ధృతి చెడి క్రుంగుఁ జెంగగొను ♦ నెట్టిమహోన్నతుఁ డైన నీజగ
ద్ధితకరుణారసప్లుతని ♦ రీక్షణ మబ్బనివేళ శ్రీసతీ. 82

చ. అతితరవేదశాస్త్రనిగ ♦ మాంతపురాణకథావిధానవి
శ్రుతుని దరిద్రుఁ జేయుదువు ♦ చూడ నికృష్టుఁ బ్రకృష్టభాగ్యసం
యుతునిఁగఁ జేయుచుండుదు వ ♦ హో పరికింప జగంబులందు న
ద్భుతముగదమ్మ నీమహిమ ♦ తోయజనాభవిలాసినీమణీ. 83

సీ. కదసి నిన్నిల్లాలిఁ ♦ గాఁ జేసికొనిగదా, హరి పురుషోత్తముం ♦ డనఁగఁ బరఁగెఁ
దివిరి నీతోడ ను ♦ ద్భవము నొందుటఁగదా, శశికి రాజత్వంబు ♦ సంభవించెఁ
గోరి నిన్గారాపుఁ ♦ గూఁతుఁ గాంచుటఁగదా, వనరాశి రత్నాధి ♦ వాస మయ్యెఁ
దర్శింపఁ నీకు నం ♦ దనుఁ డౌటచేఁగదా, మారుండు మోహనా ♦ కారుఁ డయ్యె
తే. నహహ భవదీయదివ్యమా ♦ హాత్మ్య మెన్న, నలవిగాదుగదమ్మ శే ♦ షాహి కైనఁ
గలితశుభగాత్రి పరచిత ♦ కాళరాత్రి, సకలలోకైకజనయిత్రి ♦ జలధిపుత్త్రి. 84

వ. అని వినుతించుదివిజమహర్షివరులం గనుంగొని యానందోత్ఫుల్లమానసుం డగుచుఁ బితామహుం డిట్లనియె. 85

బ్రహ్మ దేవాదులకు హితంబు బోధించుట.

క. సురలార పరమసంయము, వరులార సమస్తభువన ♦ వంద్యుం డగునీ
హరి నీక్షింపుఁడు మీకుం, జిరతరశుభఫలము లిపుడె ♦ చేతికి వచ్చున్. 86

క. కనుఁగొనుఁ డిద్దేవుని లో, చనములు గలఫలము పూజ ♦ సలుపుఁడు కరముల్
దనరుటకు ఫలము జిహ్వాశ, యొనరుటకు ఫలంబు పొగడుఁ ♦ డురగశయానున్.

తే. కుశ్రుతులు గలఫల మిమ్మహా ♦ న్నతునికథలు
వినుఁడు చరణద్వయంబుగ ♦ ల్గినఫలంబు
పాయక ప్రదక్షిణంబులు ♦ సేయుఁ డుత్త
మాంగము గలందులకు మ్రొక్కఁ ♦ డచ్యుతునకు. 88

తే. వినుఁడు సురలార మునులార ♦ వీను లలర, భావనారాయణునకు న ♦ ద్భక్తితోడ
ధరణిఁ జాఁగిలి మ్రొక్కిన ♦ ధన్యతముఁడు, నిఖిలలోకైకపూజ్యుఁ డై ♦ నివ్వటిల్లు.

క. ముద మొదవఁగ నీస్వామికిఁ, గదసి ప్రదక్షిణము భక్తిఁ ♦ గావించుమహా
సదమలతరమానసులకుఁ, బదపదమున నశ్వమేధ ♦ ఫలము లభించుక్. 90

తే. భృగుదినంబున నీజగ ♦ ద్విభుని నెవ్వఁ, డవిరళంబుగ నభిషేక ♦ మాచరించు
వాఁడు నిస్తులశాశ్వతై ♦ శ్వర్యధుర్యుఁ, డగుచు ధాత్రీతలంబున ♦ నతిశయిల్లు. 91

తే. అవని నెవ్వండు భావనా ♦ రాయణునకుఁ
గుసుమ మాలిక లర్పించుఁ ♦ గోర్కి మీఱ
నతఁ డదభ్రసుఖావహం ♦ బైనయట్టి
దివ్యదేహంబు దాల్చి వ ♦ ర్తించు దివిని. 92

తే. భావనారాయణాహ్వయ ♦ స్వామిమ్రోలఁ
గడఁగి మంగళదీప మే ♦ ఘనుఁడు నిలుపు
నతనిఘోరాఘనిచయంబు ♦ లలికి యుఱుకుఁ
గమలమిత్రోదయమునఁ జీఁ ♦ కటులువ్రాలె. 93

తే. గుడపయోఘృతమిశ్రమై ♦ గుబులుకొను హ
విష్య మెవ్వాఁడు స్వామిక ♦ ర్పించు భక్తి
వితతముగ నాతఁడు పునరా ♦ వృత్తిరహిత
శాశ్వతబ్రహ్మలోకైక ♦ సౌఖ్య మొందు 94

క. ఇద్ధరణిధరుప్రసాదము, శుద్ధాత్ముం డగుచు ముదము ♦ సొం పెనలారక్
సిద్ధార్థమాత్రి మెవ్వఁడు, సిద్ధంబుగ మెసఁగు నతఁడు ♦ సిద్ధార్థుఁ డగుక్. 95

వ. అని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె. 96

సీ. భావనారాయణ ♦ దేవుని సేవింపఁ, దప్పక యేఁటేఁటఁ ♦ దవిలి యేను
సంతతంబున ధను ♦ స్సంక్రమణంబుల, వాణీయుతుండనై ♦ వచ్చుచుండు

మీరును దప్పక ♦ దారసమేతు లై, వాలెంబు నిచటికి ♦ వచ్చుచుండి
యిద్దేవు దర్శించి ♦ యొలమిఁ బ్రదక్షిణ, నతినుతిపూజాభి ♦ రతుల వలరఁ
తే. జేయుచుండుఁడు పూజ్యతఁ ♦ జెంది కడుఁ గృ
తార్థు లయ్యెద రెవ్వఁ డీ ♦ హరికి ధన్వ
మాసమున నించుక హవిస్స ♦ మర్పణంబు
చేసెనేని యతం డొందు ♦ సిద్ధపదము. 97

తే. ఒనర నుత్తరఫల్గునీ ♦ యుక్తమైన
హరిదినంబున వృషభంబు ♦ నందు నినుఁడు
గలయునప్పుడు వైశాఖ ♦ మాసమునను
రండు మీ రిందు మరలఁ జేం ♦ బండువుగను. 98

సీ. వచ్చి మీ రందఱు ♦ వైశాఖమునఁ దార, సిలి యర్ఘ్యపాద్యాభి ♦ షేచనములఁ
జందనాగరుఘన ♦ సార కాశ్మీరక, ద్రవధూపదీపనీ ♦ రాజనముల
మందార కేతకీ ♦ మల్లికా చంపక, నవతులసీదళ ♦ నివహములను
బనస రసాల రం ♦ భా నారికేళ ఖ, ర్జూరకాదికఫల ♦ స్తోమములను
తే. భక్తి దైవాఱఁ బానీయ ♦ భక్ష్యభోజ్య, లేహ్యచోష్యాదికముల నా ♦ లోకసేతు
భావనారాయణునిమహా♦ప్రభునిఁ దృప్తుఁ, జేసి తత్కృప వడయుఁడీ♦స్మితము లొదవ.

తే. భావనారాయణార్పిత ♦ పావనప్ర, సాదములు గొని చనుఁడు మీ ♦ స్థానములకు
నివ్విభునసుజ్ఞ వడసి యేఁ ♦ టేఁట నిట్లు, వచ్చుచుండుఁడు నియమంబు ♦ వాటిలంగ.

తే. భావనారాయణుని మహా ♦ ప్రభుని నీకు, భానురం బగువైశాఖ ♦ మాసమునను
గనుచుఁ బొగడుచు నుతుల న♦ర్చనల నిడుచు, జనుఁ డభీష్టఫలంబుల ♦ నెనయుఁజూండి.

వ. అని తెలుపుచున్నయప్పద్మసంభవునకు దివిజమహర్షిపుంగవు లిట్లని విన్నవించిరి. 102

సీ. అఖిలాండనాయక ♦ యబ్జగర్భ సమస్త, నిర్జరనాథ వా ♦ ణీసహాయ
భావనారాయణ ♦ దేవుని సేవించి, సంతుష్టి జేయ మే ♦ మెంతవార
మీవె సమర్థుఁడ ♦ వీక్షణధ్యానన, న్నుతిసపర్యానమ ♦ స్కృతులయందు
నైన నీయాజ్ఞ గా ♦ దనక ప్రత్యబ్దంబు, వాలెంబు నిచటికి ♦ వచ్చిదేవ
తే. దేవు బ్రహ్మాండనాయకు ♦ దివిజవంద్యు, నిందిరాధీశు సనకస ♦ నందనాది
పరమమునిగేయు బుధజన♦భాగధేయుఁ, గరము భజియించెదము భక్తి♦వరద యనఘ.

వ. మఱియు సత్ఫుల్లగండస్థలయుగళుండును బుండరీకదళాయతేక్షణుండును దరస్మిత
చంద్రికావికాసాపసారితకలుషాంధకారుండును శంఖచక్రగదాధయుప్రదర్శకభుజో

జ్జ్వలుండును దనుమధ్యుండును శ్రీవత్సకౌస్తుభాంభోధితనయావాసతనుమధ్యుండును జగజ్జనధరుండును బీతకౌశేయవాసుండును శారదాంభోజనీకాశపదద్వయరాజితుండును సర్వప్రభుండును నగుశ్రీమద్భావనారాయణమహాప్రభుసేవార్థంబు కళత్రబాంధవోపేతుల మై ధనుర్మాసవైశాఖమాసంబుల నీవెంబడి వచ్చుచుండెద మని విన్నవించుచున్నసమయంబున శంభుండు భావనారాయణస్వామి నిట్లని వినుతించె. 104

శంభుఁడు భావనారాయణస్వామిని నుతించుట.

తే. మహియు సలిలంబుఁ దేజంబు ♦ మారుతాభ్రి
ములు మనోబుద్ధ్యహంకార ♦ ములును భిన్న
నరణు లయ్యు నభిన్నతఁ ♦ బరఁగి యేమ
హామహునిరూప మయ్యె న ♦ య్యనఘుఁ గొలుతు. 105

వ. మఱియు నాబ్రహ్మస్తంబపర్యంతంబు స్థావరజంగమాత్మకం బగుజగం బెవ్వనిలీలాపరికరం బట్టినీకు నమస్కారంబు సేనును జతుర్ముఖసోమసూర్యపురందరాదిసమస్తదేవతలు నెవ్వనితనుభూతంబుల మైతి మట్టినీకు నమస్కారం బీశ్వరత్వాభిమానుల మగుమముబోంట్లఁ బ్రతిబోధించుటకై నారదునకు స్త్రీత్వంబును బురుషసంసర్గంబును బుత్త్రశతోదయంబును దత్పంచత్వంబున నత్యంతదుఃఖంబును గల్పించి క్షణమాత్రంబునఁ గ్రమ్మఱ మహర్షిం జేసి పరతంత్రుండ వై పరఁగుచున్ననీమహత్త్వంబు దెలియ నెవ్వం డర్హుండు నీవు నా కిట్టినిశ్చలబుద్ధి యొసంగు మని ప్రార్థించుచున్నసమయంబున నారదుండు హరి కిట్లనియె. 106

నారదుండు హరిని వేఁడుకొనుట.

తే. భావనారాయణ కృపాబ్ధి ♦ దేవదేవ, నిఖిలలోకశరణ్య నే ♦ నిన్ను శరణు
నందుదు ననారతంబు నా ♦ యందుఁ గలుగు, వత్సలత నిందు నీ వుండ ♦ వలయుఁ జూమ్మి.

సీ. పుణ్యమానసు లైన ♦ పురుషులచేత నా, రాధ్యమానుండ వై ♦ రహిని వారొ
సంగుతత్తత్కాల ♦ సముచితారాధనం, బులఁ దృప్తిఁ బొందుచు ♦ నలర వారి
కీప్సితార్థఫలంబు ♦ లిడుచు శ్రీదేవియు, భూదేవి నీళయు ♦ భుజగవిభుఁడు
బతగేంద్ర సేనేశ ♦ పరివారములుఁ గొల్వ, వైకుంఠమున నుండు ♦ వల నెసంగఁ
తే. జిరతరంబుగ నిమ్మహా ♦ క్షేత్రమున వ, సించి యాశ్రితజనుల ర ♦ క్షించుచుండు.
సర్వపురవాస భువనర ♦ క్షణవిలాస, భావనారాయణ మహాను ♦ భావ దేవ. 108

క. మంగళము నీకు శ్రితజన, మంగళదాయక మునీంద్ర ♦ మానసవిలస
ద్భృంగాయమానవిగ్రహ, మంగళ మఖిలాండకోటి ♦ మహితపిసండా. 109

సీ. మఙ్గళ మస్తు ర ♦ మాముఖాబ్జపతఙ్గ, మఙ్గళ మస్తు భు ♦ జఙ్గశయన
మఙ్గళ మస్తు సా ♦ మజరాజపరిపాల, మఙ్గళ మస్తు వి ♦ హఙ్గగమన
మఙ్గళ మస్తు మ ♦ న్మథసున్దరాకార, మఙ్గళ మస్తు క ♦ ల్మషవిభఙ్గ
మఙ్గళ మస్తు కో ♦ మలదివ్యవిగ్రహ, మఙ్గళ మస్తు ర ♦ థాఙ్గహస్త.
తే. మఙ్గళం తే కమలజాణ్డ ♦ మహితజఠర, సర్వపురవాస-భర్తర ♦ క్షణవిలాస
భావనారాయణప్రభు ♦ వర సమస్త, మఙ్గళాని భవన్తు తే ♦ మదనజనక. 110

ఉ. మంగళ మిందిరావిమల ♦ మానసనవ్యసరోరుహాళికిన్
మంగ మాశ్రితావనస ♦ మగ్రకళావిలసద్గుణాళికిన్
మంగళ ముగ్రదానవత ♦ మస్సమవాయకరాళహేళికిన్
మంగళ మండజప్రవర ♦ మంజులపాలికి దేవమౌళికిన్. 111

వ. అని యనేకప్రకారంబులఁ బ్రార్థించుచున్న నారదమునీంద్రునకు భగవంతుండు మేఘగంభీరవాక్యంబుల నిట్లనియె. 112

భగవంతుండు నారదునియెడఁ బ్రీతుఁ డగుట.

సీ. నారద యిందు ర ♦ మారమణీ భూవ, ఘూ నీళలను వేడ్కఁ ♦ దోడఁ గూడి
మానితచ్ఛత్రచా ♦ మరపాణు లగుదివ్య, సూరిజనుల్ గొల్వ ♦ సుభగలీల
నాశ్రితావళి కీప్సి ♦ తార్థము లొసఁగుచు, నురువైభవంబున ♦ నుండువాఁడ
భువి మదీయక్షేత్ర ♦ ములు నూటయెన్మిది, గల వందు సర్వన ♦ గరమహాప్ర
తే. భావ మెంతయు నధిక మై ♦ పరఁగు దీని, యైదుకోసుల నుండుచ ♦ రాచరములు
మత్స్వరూపంబులు నిజంబు ♦ మది నెఱుంగు, వినుతగుణగణ్య నారద ♦ మునివరేణ్య.

ఆ. మూఁడుదినము లిందు ♦ ముద మొప్ప నెవ్వాఁడు, నిలిచియుండు భక్తి ♦ నివ్వటిల్ల
నజ్జనుండు శతస ♦ హస్రాశ్వమేధఫ, లంబుఁ జెందు నిశ్చ ♦ యంబుగాఁగ. 114

క. జనుఁ డీక్షేత్రము దర్శిం, చినఁ బుణ్యం బొదవుఁ బ్రీణతిఁ ♦ జేసినఘనపు
ణ్యున కపవర్గము కరతల, మున కొదవచ్చును నిజంబు ♦ మునివరతిలకా. 115

క. నరుఁ డంత్యమునందుఁ గళే, బర మిచ్చట విడిచె నేని ♦ భవముక్తుం డై
పరమపదప్రాప్తుం డగు, సరియొదవనిలీవి నార్య ♦ జనులు నుతింపన్. 116

గ్రంథ ఫలాదిస్తుతి.

వ. అని యిట్లు భగవంతుండు నారదునకుం జెప్పి దివిజర్షివరులకు యథాస్థానంబులకుం బోవ నాజ్ఞ యొసంగిన్న నంత బ్రహ్మాదిదేవతలును నారదాదిమహర్షులును భావనారాయణ

స్వామికి నమస్కారంబు లొనంగి చనిరి ముక్తికాసారనీరంబుల మునింగి భావనారాయణదేవుని దర్శించిననరుండు శుభసంతతులఁ బొంది పునర్జన్మరహితుం డగు నీక్షేత్రమాహాత్మ్యంబు వినిన వినిపించినఁ బఠించిన లిఖించిన సజ్జనుండు విష్ణులోకప్రాప్తుం డగు నని కుంభసంభవుండు శౌనకునకుం జెప్పిన విని వసిష్ఠుం డంబరీషున కెఱింగించిన నతం డత్యంతసంతుష్టాంతరంగుం డయ్యె. 117

సీ. వల నొప్ప బ్రహ్మకై ♦ వర్తపురాణోక్త, మై సర్పనగరమా ♦ హాత్మ్య మలరు
నది యేను శాలివా ♦ హనశకాబ్దంబులు, పాటింప వేయునా ♦ ర్నూటడెబ్బ
దా ఱగుభావమ ♦ హావత్సరంబున, భావనారాయణ ♦ దేవ దేవు
నానతివలన ని ♦ ట్లాంధ్రిం బొనర్చి యా, స్వామికి దేవతా ♦ చక్రవర్తి
తే. కర్పణం బొనరించితి ♦ నధికభక్తి, నిమ్మహాపుణ్యచారిత్ర ♦ మిద్ధరిత్రి
నానుధాకరతారార్క ♦ మగుచు సజ్జ, నోత్తములయిండ్ల నేప్రొద్దు ♦ నుండుఁగాత.

చ. పరమకృపాలవాల నిజ ♦ భక్తజనావనశీల యోగిహృ
త్సరసిసరోమరాళ దివి ♦ షన్మునిసంస్తుతిలోల దీనమం
దిరసురసాల సుప్రథిత ♦ నిర్మలకీర్తివిశాల యక్ష కి
న్నర నర సాధ్య ముఖ్యనుమ ♦ నస్సముదాయనితాంతపాలనా. 119

క. అక్షుద్రభుజపరాక్రమ, శిక్షితదైతేయ నిఖిల ♦ శిష్టవిధేయా
చక్షుగీకర్ణకదంబా, ధ్యక్షాంగశయాన బుధవి ♦ తానవిధానా. 120

తరలము. దర సుదర్శన శార్ఙ్గ నందక ♦ ధారణా శుభకారణా
హరిహయప్రముఖాఖిలత్రిద ♦ శావనా మునిపావనా
సురవిరోధివరూథినీపరి ♦ శోషణా నతపోషణా
వరశకుంతకులాధినాయక ♦ వాహనా నవమోహనా. 121

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వరకరుణాకటాక్షనిరీక్షణసంలబ్ధసరసకవితా
సామ్రాజ్యధురంధర ఘనయశోబంధుర కౌండిన్యసగోత్రపవిత్ర కూచిమంచి
గంగనామాత్యపుత్త్ర సకలసంస్కృతాంధ్రలక్షణకళా కౌశలాభిరామ
తిమ్మకవిసార్వభౌమప్రణీతం బైనసర్పపురక్షేత్రమాహాత్మ్యం
బనుపుణ్యచరిత్రంబునందు సర్వంబును
తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీశారదాంబాయై నమః.

నీలాసుందరీపరిణయము.

అచ్చతెనుఁగుఁగబ్బము

ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీలకుఁ దానకం బగుచుఁ ♦ జెన్నలరారెడువెండికొండపై
మేలికడానిడాల్ పహాయలు ♦ మీఱెడుజాబిలితాలమేడలో
వేలుపుఱేఁడు నల్వయును ♦ వెన్నుఁడుఁ గొల్వఁగ మంచుఁగొండరా
చూలిని గూడి వేడుకలఁ ♦ జొక్కెడుతేనెలతాల్పుఁ గొల్చెదన్.

ఇష్టదేవతాదిప్రార్థనము.

సీ. అలరుపెంగడిమితోఁ ♦ టల నాడుపూఁబోఁడి, పూపవెన్నెలఱేనిఁ ♦ బూనుచాన
కోరి యేనుఁగుమోముఁ ♦ గొడుకుఁ గాంచినతల్లి, చిలువతాలుపువేల్పు ♦ వలపుటింతి
తెలిబొబ్బమెకపుమే ♦ త్తేజి నెక్కెడిదంట, చెదుగురక్కసిమూఁకఁ ♦ జిదుముదిట్ట
తొలుపల్కుగిల్కుటం ♦ దెలు గలయెలనాఁగ, యెల్లమేల్తెంకి యై ♦ యెసఁగుచాన
తే. యొనరఁ డెఱగంటితెఱవల ♦ యుడిగములకు,నడరి యుడిపొనిబలుసిరు ♦ లిడెడునట్టి
గట్టుదొరపట్టి యెనలేని ♦ కనికరమునఁ, బొదలుచును మమ్ము ననయంబుఁ ♦ బ్రోచుఁగాత.

సీ. కొఱమాలి విసమిడ్డ ♦ కఱకురక్కసిఁ జెండి, పఱపుమీఁ జెనుబండి ♦ విఱుగఁ ద్రొక్కి
వెఱఁ గొప్ప వ్రేతల ♦ మొఱఁగి వెన్నలు మెక్కి, తతి నూచి మద్దులు ♦ పెఱికి వైచి
యఱచేతఁ గొండఁ బూ ♦ పఱ వొగడఁగఁ బూని, నెఱిగిబ్బతొలువేల్పు ♦ మురి యడంచి
చిఱుతపాయపుగొల్ల ♦ తెఱవల వలపించి, మఱవక పనులఁ బ ♦ ల్మఱును గాచి
తే. మఱి పెఱుంగక మదువున ♦ నుఱికి కడిమి, మొఱయఁ దక్కరివినదారి ♦ బిఱుపుఁ దఱిమి
మఱియుఁ బే రగుతులువల ♦ నుఱుము సేసి, వఱలుంకతవేల్పు సెధ సెంతు ♦ నుతి ఛలిర్ప.

ఉ. కమ్మనితెమ్మదెమ్మెరలు ♦ గ్రమ్మఁగ నిమ్మగుతమ్మిమేడలోఁ
దుమ్మెదకొమ్మ లెమ్మెలను ♦ దూకొని నీటుగఁ బాటఁ బాడఁగాఁ
గొమ్మని పూవుఁదేనియలఁ ♦ గూరిమి నామెత లిచ్చి నిచ్చలున్
నెమ్మది నుండుపాల్కడలి ♦ నెయ్యపుఁగూఁతురు మమ్ముఁ బ్రోచుతన్. 4

క. తద్దయుఁ బాగడెన వేలుపుఁ, బెద్ద యనన్ జగములెల్లఁ ♦ బెంచుచుఁ బల్కు
మ్ముద్దియతో నెఱతామర, గద్దియఁ గొలు వుండునల్లొ ♦ గంబులప్రోడన్. 5

చ. బలుతెలిపుల్గువారువము ♦ బంగరువీణెయు మిన్కుటందెలుం
జిలుకతుటారిబోటియును ♦ జిందపుచన్నియమేనుఁ బొత్తముం
జెలువపుఁజెల్లదమ్మినిరి ♦ సింగపుగద్దెయుఁ గల్గి యొప్పున
ప్పలుకులచాన జా నలరు ♦ పల్కు లొసంగెడుఁగాత నిచ్చలున్. 6

ఉ. మ్రొక్కు లొనర్తుఁ గేలుఁగవ ♦ మోడిచి చొక్కపుఁగొక్కుజక్కిపై
నెక్కెడుబల్వజీరునకు ♦ నిమ్ముగ నమ్మినవారిమేల్పనుల్
చక్కఁగఁ జేయుదేవరకుఁ ♦ జక్కెర కొబ్బెరపండు లుండ్రముల్
మెక్కెడుపాఁపజందెముల ♦ మేటికి బత్తిని మాటిమాటికిన్. 7

ఆ. పుట్టఁ బుట్టినట్టి ♦ దిట్టయు దీవిని, బొడమినట్టిపున్నె ♦ ములగనియును
మొదలుగాఁగఁ గబ్బ ♦ ములు వేల్పుబాసను, గూర్చినట్టివారిఁ ♦ గోరి తలఁతు. 8

ఉ. మున్ను దెనుంగుఁగబ్బములు ♦ ముజ్జగముల్ పొగడంగఁ గూర్చి పే
రెన్నికఁ గన్నబల్లిదుల ♦ నిమ్మగుడెందపుఁదమ్మిలోపలం
బన్నుగ నిల్పి నిచ్చలును ♦ బాయక కూరిమితోఁ దలంచెదన్
నన్నయభట్టుఁ దిక్కనను ♦ నాచనసోముని నెఱ్ఱపెగ్గడన్. 9

క. ఎదఁ గుదు రగుబత్తిని గొ, ల్చెదఁ బలుపుట్టువులఁ గూరి ♦ చినదోనంబుల్
చిదుమంగా వేడుకపె, ల్లిద మొదవెడుదెందములూరి ♦ లింగయగురునిన్. 10

ఆ. అనుచు నెల్లవేల్పు ♦ లను గొల్చి మును కబ్బ, ములను గన్నగాఱ ♦ కులను దలఁచి
గురుని బత్తి నెంచి ♦ కోరి యచ్చతెనుంగుఁ, గబ్బ మే నొనర్పఁ ♦ గడఁగుతఱిని 11

కవి కైనస్వప్నంబువృత్తాంతము.

సీ. ఏవేల్పు గుడితాల్పు ♦ తీవంచమోముల, తులువల బల్క్రొవ్వు ♦ దొలఁగ మీఱె
నేసామి సామేన ♦ నేప్రొద్దు వలిగట్టు, దొరపట్టి నర్మిలి ♦ తోడఁ బూనె

నేఱేఁడు పనిమీఱ ♦ నీరేడుజగములఁ, బ్రోడయై యనయంబుఁ ♦ బ్రోవ నూపె
నేరాయఁ డెనలేని ♦ గారాపు టూడెంపు, జడదారులకు ముత్తి ♦ వడి నొసంగె
తే. మన్ను గేస్తుఁడు నగ్గియు ♦ మిన్ను నీరుఁ, బొద్దునెలగాడ్పు లెవ్వాని ♦ రూపు లయ్యె
నట్టి తెలిగట్టు మన్కిప ♦ ట్టైనదిట్ట, యొఱపు రాణింపఁ గలలోన ♦ నొక్కనాఁడు. 12

సీ. పసిడిదిండిమెకపుర ♦ క్కసితోలు మొలఁ జుట్టి, కేల ముమ్మొనవాలు ♦ గీలుకొలిపి
చిన్నివెన్నెలఱేని ♦ సికపువ్వుగాఁ బూని, పెనుఁజంక నొకజింక ♦ పిల్ల నిఱికి
జడలలోఁ దెలినీటి ♦ చదలేటిజాల్మాఁటి, జా నొంద వెలిబూది ♦ మేన నలఁది
తోరంపుఁజిల్వరా ♦ తొడవు లిమ్ముగఁ దాల్చి, యెనఁ బున్కసరములు ♦ కుదురుపఱిచి
తే. మోముఁదమ్మిని జిఱునవ్వు ♦ మొలక లెత్త, గుబ్బలులఱేనిగారాపుఁ ♦ గూఁతుతోడ
నుక్కు మిగిలిన బలుగిబ్బ ♦ జక్కి నెక్కి, కొమరు దళుకొత్త మ్రోలఁ గ ♦ న్గొనఁగ నయ్యె.

క. అటువలెఁ గనఁబడి యెద మి, క్కుటమగు నక్కటిక మొదవ ♦ గుబ్బలిదొరయి
ల్లటపల్లుఁడు ననుఁ గన్గొని, దిటముగ నవు డిట్టు లనుచుఁ ♦ దెలియం బలికెన్. 14

సీ. నీతండ్రి గంగన ♦ నిచ్చ నిచ్చలు మమ్ముఁ, బూజించె నపరంజి ♦ పూలచేత
నీతల్లి లచ్చమ ♦ నే సంతసిలఁగ నో, ములు నోఁచెఁ బుడమివే ♦ ల్పులకు నెల్ల
నీపినతండ్రు లె ♦ న్నికలు గాంచిరి జగ్గ, నయు సింగనయు నప్ప ♦ నయును మిగిలి
నీతమ్ము లెలమి నొం ♦ దించిరి మమ్ము సిం, గనయు సూరనయు జ ♦ గ్గనయుఁ జెలఁగి
తే. నీయనుఁగురాణి బుచ్చమ ♦ నెలఁత లెల్ల, మే లనఁ దనర్చి గట్టురా ♦ చూలిఁ గొలిచి
మానికంబవుగద కూచి ♦ మంచికొలము, నం దరయఁ దిమ్మకవిరాయ ♦ యలర నీవు.

మ. మును కబ్బంబులనెల్లఁ జెప్పి యెలమిం ♦ బొల్పొందుచు న్నాకు న
ప్పనముల్ చేసినప్రోడ వీ విపుడు గూ ♦ ర్పం బూను నీయచ్చపుం
దెనుఁగుంగబ్బము నిమ్ము నిచ్చలపుబ ♦ త్తి న్ముత్తియున్ బుత్తియున్
నెన రొప్ప న్సమకూర్చు చెప్పెదును నే ♦ నీయొద్దనే యుండెదన్. 16

క. అని నుడువుచు నద్దేవర, కనుమొఱఁగిన నపుడు మేలు ♦ కాంచి యెదను శా
యని వేడ్క లొదవ నతనికిఁ, బని యొనరఁగ మ్రొక్కు లొనఁగి ♦ బత్తి దలిర్పన్.

షష్ఠ్యంతములు.

క. లిబ్బులదొరచెలికానికి, గుబ్బలియెకిమీనియనుఁగుఁ ♦ గూఁతుమగనికిన్
బెబ్బులిశేదిఱిమ్మరితో, ల్పఱిబ్బినతమిఁ గప్పుకొన్న ♦ బలువేల్పునకున్. 18

క. చుఱుకు గలయొక్కకోలను, గుఱిగాఁ దిగప్రోళ్ల నేలఁ ♦ గూలిచి కడిమిన్
మెఱయుచు జేజేగములకుఁ, దఱుఁగనిమే లిడినగిబ్బ ♦ తత్తడిదొరకున్. 19

క. తలఁచునిరాబారులచి, క్కులు దొలఁగఁగఁ జేసి మనుచు ♦ గొనములగనికిం
దులువతొలువేల్పుఁగూటువ, బలితపుఁబెన్మొగులుఁజాలుఁ ♦ బయ్యరకుఁ దగన్.

క. సెలతాలఁ బోలునిద్దపుఁ, జెలిడాల్గలమేనిమేటి ♦ దేవర కెపుడుం
గ్రోలిచినబంటులకొర్కులు, పోలు పొదవఁగఁ బిదుకు వేలు ♦ పున్మిదవువకున్. 21

క. పితరదొర కేటత్రాటన్, జతనంబునఁ దివియ మిగుల ♦ జడుపున నెదలో
వెత కుడుచు తపసిబిడ్డని, బ్రతికించి యసంబు గన్న ♦ బల్లిదున కొగిన్. 22

తే. అప్పనంబుగ నెలమితో ♦ నచ్చతెనుఁగు, బాసచే నిప్పుడే నొన ♦ ర్పఁగఁ దొడఁగిన
నీల యనుపేరఁ దేజున ♦ నివ్వటిల్లు, నింతిపెండిలికత తెఱఁ ♦ గెట్టు లనిన. 23

కథాప్రస్తావన.

క. మును నైమిశ మనునడవిని, మొనసి నిరాబారిసింగ ♦ ములు పెక్కుకతల్
వినుచుండి రోమహర్షణు, ననుఁగుంగొడుకునకు నిట్టు ♦ లని రిం పొదవన్. 24

క. జడదారిరాయ మాకుం, గడు నెలమిగ లచ్చిమగని ♦ కత యొక్కటి యే
ర్పడఁ దెల్పు మనుచు వేఁడినఁ, దొడరి యతం డపుడు వారి ♦ తో ని ట్లనియెన్. 25

మిథిలవర్ణనము.

తే. వినుఁడు బల్లిదులార మీ ♦ వీను లలర, నిచ్చలంబుగఁ దెల్పెద ♦ దచ్చికడల
నెన్నఁదగి వన్నియల కెల్ల ♦ నిక్కయగుచుఁ, బుడమిలోపల మిథిలనాఁ ♦ బ్రోలు వెలయు.

సీ. వెలలేనివలుఁదక్రొ ♦ న్నెలతాలమాడువు, ల్దట్టంపుఁదరఁగమొ ♦ త్తములు గాఁగ
రంగుబంగరువుమె ♦ ఱుంగుటరంగులు, నిద్దంపుటినుకతి ♦ న్నియలు గాఁగఁ
గులుకుఁబాయపురాచ ♦ తలిరాకుఁబోఁడులు, సగడంపుఁదీవజొ ♦ంపములు గాఁగ
మేటిపగ్గొమ్ముల ♦ మెకపురాతుటుములు, బలితంపుఁబఱపుగు ♦ బ్బలులు గాఁగ
తే. వన్నియలుమీఱిచెలువారు ♦ వారువములు, కొమరుదళుకొత్తుబలుమాని ♦ కములు గాఁగఁ
బొంకముగ నెల్లసిరులకుఁ ♦ డెంకి యగుచుఁ, బాలమున్నీటిపగిది నా ♦ బ్రోలు దనరు.

ఉ. పున్నమచందురుం దెగడు ♦ పొంకపుమోములరాచకన్నియల్
గ్రొన్నెలతాలమేలిపని ♦ కొప్పపుమేడల నాటలాడ నా

యున్నులకుల్కులేనగవు ♦ లచ్చపువెన్నెల లంచుఁ ద్రిమ్మరున్
వెన్నెలపుల్గుమొత్తములు ♦ వేడుక నబ్బలువీట మాటికిన్. 28

చ. మినుకుఁగడానిబంగరువు ♦ మేడలసోరణగండ్లవెంట రేల్
చనియెడిరిక్కమొత్తమును ♦ జక్కఁగఁ జూచి మెఱుంగుఁబోఁడు లి
చ్చను బిడికిళ్లఁ బట్టి యవి ♦ జాతి చనం దమగోళ్లు చుక్క లం
చును నెడ నిల్చి చే వదలి ♦ మాచుచు నుబ్బరపోదు రందులన్. 29

చ. పగడపుఁగంబముల్ నిలిపి ♦ పన్నినముత్యపుఁజప్పరంబులన్
నిగనిగ లాడుకుందనపు ♦ నిద్దపుగోడల నాఁడె మైనము
త్తిగరతనంపుజల్గుఁబని ♦ తిన్నియలున్ బలుదమ్మికెంపుటా
జిగితలుపుల్గడు న్మెఱయుఁ ♦ జెన్ను దలిర్పఁగఁ బ్రోల నెల్లెడన్. 30

తే. ఇగురుఁబోండ్ల కగడ్తలో ♦ నీఁదుచిలువ, చెలువ లిడుతమ్మికెంపులుఁ ♦ జెలఁగికోట
కొమ్మలం దాడు తెఱఁగంటి ♦ కొమ్మ లిడెడు, వేల్పుదొరమానికములు న ♦ వ్వీటఁ దనరు.

తే. ప్రోలిపగ్గోటకొమ్మలఁ ♦ బులుఁగుటాలు, గఱిక యని డాసి చెంతఁ జె ♦ క్కడపుసింగ
ములను గన్గొని నడుచక్కిఁ ♦ బోవ వెఱచి, ప్రొద్దుతేజీలు బలువడిఁ ♦ బోవుఁ గడల. 32

క. పన్నుగ నందలియేనుఁగు, గున్నలపై మావటీండ్రు ♦ కోరిక లడరన్
మిన్నేటిపసిఁడితామర, క్రొన్ననలను వన్నె మీఱఁ ♦ గోయుదు రెపుడున్. 33

తే. పొడుపుమలనుండి పడమటి ♦ కడలి కరుగఁ, బవలునలుజాములును బట్టుఁ ♦ దొవలనూడు
తత్తడుల కని మాటలో ♦ దచ్చికడలఁ, బఱచి క్రమ్మఱు నచటిబా ♦ తుటుములు.

క. నలుమొగములఁ దా నాలుగు, తొలుపలుకులు సదువు టేమి ♦ దొడ్డని నలువం
బలికి కలచదువు లెల్లను, బలుకుదు రొక్కొక్కనోరఁ ♦ బాఱులు వీటన్. 35

చ. కలన నెదిర్చె నేనిఁ దిగ ♦ కన్నులవేలుపు నైన మార్కొనం
దలఁపుదు రెద్ది వేఁడిన నె ♦ దం గని మానక జన్నిగట్టుఁబె
ద్దలకును వేదపాదులకుఁ ♦ దద్దయు నిత్తురు ప్రోల నెప్పుడుం
బొలుపు దలిర్ప రేవెలుఁగు ♦ ప్రొద్దుకొలంబులరాచసింగముల్. 36

ఆ. తొలుదాల్పునఁగు ♦ తొమ్మిదిపాఁతఱల్, రొక్క మున్న దనుచు ♦ నిక్కఁగాని
తెక్కు కెక్కు డైన ♦ రొక్కంబుఁ దఱుఁగని, కొలుచుఁ గలదు ప్రోలి ♦ కోమటులకు

తరలము. మొలకఁ దెల్లనిబట్ట లేకయు ♦ ముచ్చటం గలు ద్రావుచుం
బొలము దున్నఁగ నోడి నాఁగలి ♦ పూని త్రిమ్మరు నంచు ని
చ్చలును బల్కుచు నుందు రాకటి ♦ సామియన్నను దట్టపుం
గలుముల న్వెలుఁగొంది యచ్చటి ♦ కాఁపుఁబెద్దలు తద్దయున్. 38

చ. కులుకుమిటారిగుబ్బలును ♦ గ్రొమ్ముడులు న్బిగికొనులుం బిఱుం
దులుఁ గదలంగఁ జిల్కలను ♦ దోలునెపంబున నెల్గు లెత్తి గా
జులు గలుగల్లనం జుఱుకుఁ ♦ జూపులచేఁ దెరువర్ల డెందముల్
గలఁపుదు రందులం బొలము ♦ కాపరికాఁపుఁదుటారికత్తియల్. 39

చ. పగడపుఁదీఁగెలో తలుకు ♦ బంగరుబొమ్మలొ క్రొమ్మెఱుంగులో
తొగచెలితున్కలో మరుని ♦ తూపులొ బల్రతనంపుఁదేటలో
సొగసులదీవులో యనుచుఁ ♦ జూపఱు లువ్విళు లూర నందులం
బొగడికఁ జెంది యందకులఁ ♦ బొల్తురు నీటుగ నాటచేడియల్. 40

ధర్ముఁ డనుజేనివర్ణనము.

క. అర్వీ డేలు న్మే లని, దవ్వులదొర లెన్న మిగుల ♦ ధర్ముఁడు దనతోఁ
జివ్వకు నెదుర్రె నిలిచిన, మువ్వురువేలుపుల నైన ♦ మొనసి కలంచున్. 41

సీ. వెడవింటిబలుదంటఁ ♦ బొడసూపఁగా నీక, తొలుదాలుపు నెక్క ♦ మూల కనిచి
తొలుమొగుల్తుటుముల ♦ దూదియ ట్లవియించి, కలువలచెలికాని ♦ వెలి యొనర్చి
గాలిమేతరిఁ జేని ♦ గా లూనఁగా నీక, కడలి నెల్లప్పుడు ♦ నడలఁ జేసి
వెడఁదమోము మెకంబు ♦ నడవుల డాఁగించి, గట్టులయేకిమీనిఁ ♦ గడకుఁ ద్రోచి
తే. చక్కఁదనమున వానిని ♦ జాగమునను, జిగిని మాటల లోఁతున ♦ మగతనమున
నిచ్చలంబునఁ గడలఁ దా ♦ నెచ్చుగాంచి, పొగడికలఁ జెందు నెపుడున ♦ ప్పుడమిఱేఁడు.

సీ. ఎనలేనిమగఁటిమి ♦ నెనఁగువాఁ డగుటనుఁ, బొంచుండి కోఁతిని ♦ ద్రుంచఁ జేని
కోర్కు లెల్లను సమ ♦ కూర్చువాఁ డగుట నూ, రక చుప్పనాక మ ♦ రల్పఁ జేని
కనికరంబుల కెల్ల ♦ నునికిప ట్టగుటనుఁ, బొలదిండ్లఁ బొలియింపఁ ♦ దలఁపఁ జేని
దాయుడివ్రానికలుముల ♦ నడరు చుండుటనుఁ గా, అడవుల దుంపలు ♦ గుడువఁ జేని
తే. బంతితేఁగులపంటవ ♦ లంతిఁ జేని, కొడుకు దొర యగు నతనికిఁ ♦ గడిమి నీగిఁ
గనికరంబున సిరి నంచుఁ ♦ గడఁగి పెద్ద, లెన్న నారాచజాబిలి ♦ చెన్నుమీఱు. 43

క. పితికితనంబును జలమును, గొఱకొఱ యీలేనిగొనము ♦ గుఱి దప్పటయుం
దుఱుతును బిగియును గల్లయు, నెఱుఁగఁ డతం డించు కయిన ♦ నెల్లెడలందున్.

సీ. జగడంపుటొరెంపు ♦ జడదారి కడ కేఁగి, చదలేటితెలినీట ♦ జలక మాడి
తెఱగంటిదొరయింటి ♦ తెలిమ్రాఁకు లెగఁ బ్రాఁకి, వల నొప్పఁ దెలిదీవి ♦ కెలన మెలఁగి
పలుచందములఁ జింద ♦ ములఁ గ్రిందుపడఁ జేసి, నెలతాల్పుబలువిల్పు ♦ చెలువు నవ్వి
చల మూని యలయేనుఁ ♦ గులసూడు దిగనాడి, మగతాలజిగి నెలఁ ♦ దగుచుఁ దగడి
తే. ముత్తియంబుల నురువుల ♦ మొల్లవిరుల, మంచుసోనలఁ జుక్కల ♦ నంచగముల
నెంచి కొంచక తనయసం ♦ బెల్లకడల, వెలుఁగ వెలుఁగొందు నారాచ ♦ వేల్పుఱేఁడు.

క. వెంగలియుఁ బితికివాఁడును, దొంగయుఁ గొండీఁడుఁ బేద ♦ తులువయు ననికిన్
లొంగినవాఁడును లేఁ డర, యంగా మందునకు నైన ♦ నద్దొరపురమిన్. 46

కుంభకుఁ డనుగొల్లదొరకత.

క. ఆరామానిక మెప్పడు, గారవమునఁ బెనుప నందుఁ ♦ గదలనిసిరులం
గేరుచుఁ గుంభకుఁ డనియెడి, పేరిటిగొల్లదొర యొకఁడు ♦ పేర్మిఁ జెలంగున్. 47

తే. వేలుపులఱేఁడు దన కొక ♦ వెల్లమొదవె
గల దనుచు నిక్కు నింతియ ♦ కాని యిట్లు
గలవె పలువన్నియలగిడ్డి ♦ కదుపు లంచు
నెంచుచుండు నతం డెందుఁ ♦ గొంచు లేక. 48

సీ. అడిగినఁ గాదుకక ♦ పుడమివేల్పులకు ని, చ్చలుఁ బాఁడిమొదవులఁ ♦ జాల నొసఁగుఁ
బేదగేస్తులఁ జేరఁ ♦ బిల్చి కోరినయన్ని, దుక్కిటెద్దులఁ బల్మిఁ ♦ దోడ నిచ్చు
ముదుసళ్లఁ గడఁకమై ♦ వెదకి తా రావించి, నెమ్మిఁ గస్తుని యోగి ♦ రమ్ము వెట్టు
నెడపక గీమున ♦ కేతెంచువిందుల, కెలమి వల్వలును సొ ♦ మ్ములు నొసంగుఁ
తే. జెలిమికాండ్రను బెద్దలఁ ♦ గొలమువారిఁ, గూరిమి దలిర్ప సారెకు ♦ గారవించు
నార యరు దగుఁ బుడమిపై ♦ వరసి చూడ, గొల్లయేకిమీని నాఁడెంపు ♦ గొనము లెల్ల.

తే. చుక్కలను వానచినుకుల ♦ నిక్కువముగ
లెక్క యిడవచ్చుఁ గాని పెం ♦ పెక్కి యెపుడుఁ
బుడమి యీనినతెఱఁగున ♦ నడరునతని
తొడుకులం దెల్లమిగ లెక్క ♦ యిడఁగ రాదు. 50

క. అమ్మేటిఁ గేస్తువకుఁ గడు, నెమ్మి యొనర్చుచును నిచ్చ ♦ నిచ్చలు బలుఱు
న్నెమ్ముల ధర్మద యనియెడు, కొమ్మ దనరు నెల్లమేలి ♦ గోవముల ప్రోవై. 52

సీ. అనయమ్ముఁ బెఱయిమ్ము ♦ లను ద్రిమ్మరుచు మందు
చలివెలుంగునునుంగుఁ ♦ జెలియ లెనయె
పెనుటాఁగ దైయె ద్రోఁగు ♦ చును మోనలకు నేఁగు
నలుమొగంబులవేల్పు ♦ చెలువ దొరయె
జగ మడ్డఁ దగుదొడ్డ ♦ నత్తి దైయె బెదరించు
గట్టుల యెకిమీని ♦ పట్టి జతయె
పలుకోఁడులకు నూడు ♦ బలియించి పోలియించి
లలిఁ గేరుపంబవ ♦ లంతి సరియె
తే. యివ్వెలందుక కని తన ♦ యీడుచేడె,లందఱును డెందముల నుబ్బి ♦ యాడుకొనఁగఁ
జెలఁగి నాఁడెపుఁబుడమిజే ♦ జేలగములఁ,బ్రోదిసేయుచు నెపుడు న♦ప్పొలఁతి యలరు.

క. ఉడివ్రోనిసిరుల నిటునలెఁ, దడవెడునయ్యాల్లగల్లఁ ♦ దనియింతురు సొం
పడర సిరిదాముఁ డనునొక, కొడుకును మఱి నీల యనెడు ♦ కూఁతు రొకర్తున్.

నీలవర్ణనము.

క. అచ్చిన్నికన్నెసోయగ, మచ్చెలువుంజెల్వచెల్వ ♦ లందును మఱి య
య్యచ్చరచేడియలందును, నిచ్చలుఁ బరికింపఁ గలుగ ♦ నేర దొకప్డున్. 54

క. చన్నులు జక్కవగిబ్బలు, కన్నులు చెన్నలరునల్ల ♦ కలువలు పిఱుఁదుల్
దిన్నెలు వన్నెలగని య, య్యన్నులతలమానికంబు ♦ నలవియె పొగడన్. 55

సీ. గొన బారునూగారు ♦ కొదమతుమ్మెదబారు, బలుగుబ్బపాలిండ్లు ♦ పసిఁడిగిండ్లు
ననుఁగావిజిగిమోవి ♦ ననతేనియలబావి, దొరమించుమైరంగు ♦ తొల్మెఱుంగు
నాఁడెంపుజడపెంపు ♦ నాఁచుతీవలగుంపు, కలికికన్గవడాలు ♦ గండుమీలు
పొగడొందుమొగ మెందుఁ ♦ దొగలగాదిలివిందు,జిగి లేఁగవునుఁదీవ ♦ మొగులుత్రోవ
తే. తఱులు తరఁగలు చేతులు ♦ తమ్మివిరులు,తొడ లనంటులు పిక్కలు ♦ దొనలు తఱుకుఁ
జెక్కుటద్దంబు లడుగులు ♦ చెంగలువలు, బొమలు సింగిణు లమ్మించుఁ ♦ బోఁడి కరయ.

ఉ. చిందమునందముం దఱుముఁ ♦ జేడియకుత్తుక క్రొత్తకప్రపుం
గందముచందముం దెగడుఁ ♦ గన్నియ నెమ్మెయితావిపిండు లేఁ

జెందొవవిందువన్నియ ని ♦ సీ యనుఁ బైదలి నెన్నొసల్ బలీ
కుందన మెందుకున్ దొరయె ♦ కొమ్మనిగారపుమేనిచాయకున్. 57

క. నెలఁతుకచిఱునగవులు వె, న్నెలలం గని నవ్వు లేమ ♦ నిద్దపుఁగులుకుం
బలుకులు చిలుకల నులుకఁగఁ, బలుకుం బలుకుదురు వ్రాలు ♦ బలుమగటాలన్. 58

తే. అట్లు లేజవ్వనమ్ము సో ♦ యగముఁ గల్గి, చెన్ను మీఱుచు నున్నయ ♦ య్యన్నమిన్నఁ
గాంచి తలిదండ్రు లెంతయు ♦ గారవమున,నుల్లమున నుబ్బుచున్నచో ♦ నొక్కనాఁడు.

కుంభకునిపాలి కొకబ్రాహ్మణుఁడు వచ్చుట.

సీ. తిగరేక లేర్పడ ♦ దిద్దిననొసలిను, న్వొలిబూదిబొట్టురం ♦ గులు నెలంగ
సరవిఁ జిచ్చఱకంటి ♦ దొరకంటిపేరింటి, పేరులు పేరెదఁ ♦ బెంపు మీఱ
మొలఁ బింజె వట్టి చెం ♦ గులు మాటి కట్టిన, వలిపనీర్కావిదో ♦ వతి నెలంగఁ
బైఁ గప్పుకొన్నపూం ♦ బట్టుదుప్పటిమెఱుం, గులు నల్గడలఁ గ్రమ్ము ♦ కొని వెలుంగఁ
తే. బొత్తములు మేల్కుళాయి పల్ ♦ ముత్తియంపుఁ
బోఁగులును జాల జన్నిదం ♦ బులును గొడుగు
గిండి చెంబును గల్గి ముం ♦ గిటికి వచ్చి
నిలిచె వడి నొక్కనాఁడెంపు ♦ నేలవేల్పు. 60

చ. నిలిచినఁ జూచి గొల్లదొర ♦ నిండినబత్తిని గేలు మోడ్చి య
బ్బలియుఁ డొసంగుదీవనలఁ ♦ బల్మఱుఁ గైకొని గొప్పతమ్మికెం
పులు గదియించినట్టిజిగి ♦ పుత్తడిముక్కలిపీఁటమీఁద ని
చ్చలముగ నుంచి పూజ లిడి ♦ చయ్యన నాతనితోడ నిట్లనున్. 61

తే. పుడమిడయ్యామ యెందుండి ♦ వెడలి వచ్చి, తిటకు రాఁగర్జ మేమి మా ♦ కెఱుఁగఁజేయు
మెమ్ము మిముబోఁటిపెద్దలు ♦ వచ్చు టెల్లఁ,దోడుతోడనె మేలు చే ♦ కూడఁగాద.

తే. అనుడు నగ్గొల్లఱేనిఁ గ ♦ న్గొని కరంబు, సంతసంబున నలరి య ♦ జ్జన్నిగట్టుఁ
గొలముతలమానికము తన ♦ వలఁతితనము,గనఁబడఁగ నిట్టులని తెల్పఁ ♦ గాఁ దొడంగె.

బ్రాహ్మణుఁడు కృష్ణుని లీలలం దెల్పుట.

క. విను నీకు బావ యగునం, దునిచెంగటనుండి యెమ్మె ♦ తో నీకడకుం
జనుదెంచితి నబ్బల్లిదుఁ, డనుపఁగ మీసీమ మెల్ల ♦ నారయుకొఱకున్. 64

క. కడు నిడుములఁ బడి వారి, ప్పుడు మునుపటి నెలవు వదలి ♦ పోఁకు మిగులఁగం
దొడుకులకు బృంద యనియెడు, నడవికిఁ గాఁపురము వచ్చి ♦ రలజడి మీఱన్. 65

క. మిగులఁ గడగండ్లఁ బడియుం, దెగక యవారెల్ల నిపుడు ♦ నీమేనల్లుం
డగు కఱివేలుపు కతమున, సొగి నుసులతోడ నిల్చి ♦ యున్నారుసుమీ. 66

తే. అతఁడు గావించుకర్జంబు ♦ లరయ నెక్క, మోము గలిగినమానిసి ♦ యేమి దెలుపు
మీఱఁగా నాలుగైదాఱు ♦ నూఱుపగులు, నోళ్లు గలవారికిని బూని ♦ నుడువరాదు.

క. విను సిరిమంతుఁడు కడువేఁ, గున నడరెడుపుడమిపడఁతి ♦ కొఱకును జేజే
మును వేఁడుకొనిన మానిసి, తనము గనినవెన్నుఁ డతఁడె ♦ దం బరికింపన్. 68

క. ఆనంద మెల్ల దిటముగ, నీచెవులకుఁ దనివి దీఱ ♦ నే నెఱిఁగింతున్
రాచపను లిపుడె తలఁపం, జూచుకొనక యాలకింపు ♦ గ్రుక్కని తెలివిన్. 69

సీ. మును సోఁకుమూఁకల ♦ మోవ నోపక నేల, చేడియ దలఁకి జే ♦ జేలఁ గూడి
చదువులవేలుపు ♦ మొదలు వెన్నునిచెంత, కరిగి చాఁగిలి మ్రొక్కి ♦ నరగ తేచి
యూయన కత్తెఱం ♦ గంతయు నెఱిఁగించి, జియ్య యిప్పని జాగు ♦ సేయఁ బోక
కావింపవే యని ♦ కడు వేఁడుకొనిన న, వ్వేల్పుల కవ్వేల్పు ♦ వెఱపు దీఱ
తే. నిప్పని యొనర్తుఁ బొండు మీ ♦ రింక్ల కనుచు
ననిచి ననిచినకూర్మితో ♦ నపుడు తొగల
యనుఁగుకోలమున వసుదేవుఁ ♦ డనెడుదొరకుఁ
గొమరుఁడై పుట్టె నెంతయుఁ ♦ గొమరు మిగుల. 70

ఆ. పుట్టి కంసుఁ డనెడు ♦ నట్టిరాకాసుల, కోనివలన సూడు ♦ తోనె పూని
నందునింటఁ జేరె ♦ నందునియిల్లుటాలగు యశోద పాపఁ ♦ డనుచుఁ బెనుప. 71

తే. అత్తఱిఁ గునఁ బెనుచు చు ♦ న్నంత నెక్క, యెనను బూతన యనుపేర ♦ నడరుపెరను
నల్లద్రావుడుఁ బడఁతి మ ♦ త్తిల్లి చేరి, వినవుఁ బాలిడఁ గని దాని ♦ యుసులు గొనియె.

ఆ. దంపఁ గొండపోల్కి ♦ నుండుచో నొండెడ, దండితనము మీఱ ♦ నండగొనక
పిండిపిండిగాఁగ ♦ రెండుకాళులఁ దాఁచి, దండిబండిపాలసు ♦ దిండిఁ జెండె. 73

క. దొరఁకొని తనుఁ బొదివి కడున్, నరగను జదలికిని నెగిని ♦ జనుచేరజపుం
గరువలిబలుతోలుజేజే, నరుదుగ నుడితాల్పువీటి ♦ కనిచెం గడమిన్. 74

సీ. బుడుతకల్వలవిందుఁ ♦ బోలునెన్నొసలిపైఁ, జలుపంపురారేక ♦ చిందులాడ
మొలఁ బట్టుదిండుపైఁ ♦ జెలు వొందుగంటల, బంగారుమొలత్రాడు ♦ రంగు లీన
నెదఁ గ్రొత్తపులిగోరు ♦ లొదవినపతకంబు, బలుముత్తియపుసరం ♦ బులును బొదలఁ
జేతుల రతనంపు ♦ జిలుఁగుటుంగరములు, మురువులు నెనలేని ♦ మురుపు సూప
తే. మెట్టదమ్ముల నందియల్ ♦ బిట్టు మొరయ, దిట్టతనమునఁ జెలరేఁగి ♦ పట్టపగలె
నెట్టుకొని యెల్లవేళల ♦ నట్టులందు, గుట్టు లరయుచు మెలఁగు న ♦ ప్పట్టి మఱియు.

సీ. తలిరుఁబాయపుముద్దుఁ ♦ జెలువలఁ గనుగేఁటి, వలరాచపనులకు ♦ వలసి పిలుచుఁ
జల్ల లమ్మఁగఁ బోవు ♦ గొల్లకొమ్మల నడ్డు, కొని సిగ్గు లెడలించి ♦ యొనసి కేరు
మగలతో నిదురించు ♦ మగువల మఱపించి, మగచెయ్వు లొనరింప ♦ మదిఁ దలంచు
నారాటమునఁ బొంగి ♦ నీరాటరేవులఁ, గాచి కన్నెల బల్మిఁ ♦ గనయఁ జూచుఁ
తే. జిన్నిపాపలఁ గూడి బ ♦ ల్మున్నరకల, నన్నిగీముల సన్నక ♦ సన్నఁ దూఱి
యున్నమీఁగడ పెరుఁగుపా ♦ లెన్న జున్ను, లన్నియును గొల్లవాను న ♦ వ్వన్నెలాఁడు.

సీ. పెనుమిన్కుఁగొనత్రోవ ♦ లను మెలంగెడుతోఁడు
చెలఁగి ప్రేతలయింట్ల ♦ మెలఁగుచుండుఁ
గోరి నిరాబారు ♦ లారసి కనలేని
బలియుండు గొల్లలఁ ♦ బాయ కుండుఁ
గడఁగి జన్నపుఁదిండ్లు ♦ దొడరఁ ద్రిమ్మరుప్రోడ
కుట్టులగమితోడఁ ♦ గూడి యాడుఁ
గలిమిపూఁబోఁడితోఁ ♦ గదిసి కేరెడుమేటి
గొల్లకన్నియలతోఁ ♦ గూడి కేరు
తే. లెక్కలిడరానిరాయంచ ♦ జక్కిజోదు, గ్రుడ్డుఁబనఁటులు నిండారు ♦ గొప్పబొజ్జఁ
బూనుపెనుదంట ప్రేపల్లె ♦ లోనఁ గల్గు, జున్నుపెరుఁగులు ప్రుచ్చిలి ♦ జుఱ్ఱుచుండు.

వ. అంత. 78

క. బిట్టలిగి ప్రేత లాగిఁ దన, రట్టడిచందములఁ దెల్పి ♦ రాయిడి పెట్టం
గట్టలుకఁ దల్లి ఱోలం, గట్టిన వడి నేఁగి మద్ది ♦ కవ పెకలించెన్. 79

ఆ. అట్టియావడులకు ♦ బిట్టు గాసిలి గొల్ల, లెల్ల బృందలోని ♦ కిపుడు సేరి
రంమ విసపుమ్రాఁకు ♦ లై యున్నచెదుగురే, ద్రిమ్మరుల నడంచి ♦ తమ్మికంటి. 80

సీ. బంగారుఁదగటుదు ♦ ప్పటి బిగ్గ మొలఁ జుట్టి, కేలఁ జొక్కపుఁబిల్లఁ ♦ గ్రోలు పట్టి
పెంపారుబలుసొమ్ము ♦ పించె మూదలఁ బూని, చెవిని జేఁకటిగ్రాని ♦ చివురు దుఱిమి
సొగసుగా నొసలఁ గ ♦ స్తురిబొట్టు సవరించి, క్రొన్ననసరము ల ♦ క్కున నమర్చి
గురివెందపూసపే ♦ రొరయ సందిటఁ గట్టి, సన్నంపుసెలగోల ♦ చంక నిఱికి
తే. చెలిమికాండ్రను గూడి ని ♦ చ్చలము మీఱఁ
గడఁకతో నాలకదువులఁ ♦ గాచుకొనుచుఁ
గొమరు దళుకొత్త ననయంబు ♦ జమునపొంత
మెలఁగు నెనలేనిహాయల న ♦ ప్పేటివేల్పు. 81

తే. మరుని రేఁటని జేజేల ♦ దొరకొమరునిఁ, బూపసెలతాల్పుచెలిపట్టిఁ ♦ బోలఁజాలు
వానిచెలువంబు నుడువుల ♦ నేని కైనఁ, బూని దిటముగ వ్రాకువ్వఁ ♦ బోల దెందు.

సీ. తెలిదమ్మిఱేకులఁ ♦ దెగడుకన్నులవాఁడు
తొగలసెచ్చెలి నేలు ♦ మొగమువాఁడు
మించునందము మించు ♦ మెఱుఁగుఁజెక్కులవాఁడు
కొదమతేఁటులఁ గేరు ♦ కురులవాఁడు
మెట్టదమ్ములపొల్పు ♦ మెట్టుమెట్టలవాఁడు
తరఁగచాలు నదల్చు ♦ తఱులవాఁడు
వలుఁదచిందము నెగ్గు ♦ వలుకుకుత్తుకవాఁడు
జడలమొకంబుఁ బో ♦ ల్నడుమువాఁడు
తే. మొల్లమొగ్గల నెనయుప ♦ ల్లొనలవాఁడు
పొదలుచిగురాకు దొరయుకెం ♦ బెదవివాఁడు
తొలుమొగుల్ వేగ తఱుముమై ♦ చెలువువాఁడు
చెన్నుగలవాఁడు వలఱేనిఁ ♦ గన్నవాఁడు. 83

కుంభకునికనుసన్నచే నీల బ్రాహ్మణునకు మ్రొక్కుట.

క. అని యిత్తెఱఁగున బాఱుఁడు, వినిపించిన గొల్లఱేఁడు ♦ వేడ్కలు మదిలో
నన లెత్తఁగఁ దన్ప్రోలం, గనుపట్టుననుంగుఁబట్టిఁ ♦ గనుఁగొల్పటయున్. 84

సీ. కొదమతుమ్మెదదిమ్ము ♦ నదలించు ముంగురు, ల్లొనలిపై మునరి తుం ♦ పెసలుగూయ
జిలుఁగుఁబయ్యెదలోనఁ ♦ దులకించుకొడెచ, న్నుఁగడలు డాఁగుర ♦ మూఁతలాప

గొప్పపిఱుందుఁ బ్రేఁ ♦ గునఁ దడఁబడునడల్, గుడుగుడుగుంచ మిం ♦ పడర నాడ
మురిపంపునగవులు ♦ ముద్దులేఁజెక్కులఁ, బొదలుచు వెన్నెల ♦ ప్రోవు లాడ
తే. గొనములకు నెల్ల నాటప ♦ ట్టనఁగఁ జాలి, జాళువాబొమ్మపోల్కి న ♦ న్నెలవేల్పు
జింకతాలుపుచెంగటఁ ♦ జేరి యడుగుఁ, దమ్ములకు మ్రొక్కి లిడి యున్న ♦ కొమ్మఁ జూచి.

క. పలుతెఱఁగులదీవన లిడి, వలనుగ నత్తమ్మిచూలి ♦ వంగడపుంజా
బిలి యలఱేనిం గని యి, చ్చెలి యెవ్వరిపడుచు తెలియఁ ♦ జెప్పుము దీనిన్. 86

నీలకుఁ దగినవరునిగుఱించి బ్రాహ్మణుఁడును గుంభకుఁడును మాటాడుట.

క. ఊరచేతివ్రాలు చూచిన, దొర యొందును లేనిదొడ్డ ♦ దొరఁ జేకొని బల్
సిరుల నిరవందఁగల దీ, విరిఁబోఁడి జగంబులెల్ల ♦ విరివిగఁ బొగడన్. 87

తే. గొప్పకన్నులు నిడువాలుఁ ♦ గురులుఁ జెలఁగు
కౌనుఁ గెంజాయ నలరుకే ♦ ల్గవయు నడుగు
లును మొన ల్గలపలుచాలు ♦ వును దనర్చెఁ
గన్నియలమిన్న కివియె మే ♦ ల్చిన్నెవన్నె. 88

చ. అనుటయు బాఁపనయ్య కతఁ ♦ డర్మిలి నిట్లని పల్కె దేవరా
వినుమిది నాదుపట్టి కడు ♦ వేడుక నెప్పుడు నీల యంచు నీ
గొనములప్రోకఁ బిల్తు మిది ♦ గో నిపు డీననఁబోఁడి కంద మౌ
పెనిమిటిఁ గూర్చి సొం పలరఁ ♦ బెండ్లి యొనర్ప మదిం దలంచెదన్. 89

క. ఈకన్నియకుం దగునొక, రాకొమరుని నరసి నిబ్బ ♦ రంబుగ నిపుడే
మా కెఱిఁగింపుఁడు తెలియ, న్నీకుం గనరాని దొకటి ♦ నేలం గలదే. 90

క. నందుఁడు మాకున్ గాదిలి, బందుగుఁ డాతనికి నొజ్జ ♦ బాఁపఁడ వగుటన్
డెందమునకు నీపలుకులు, పొందుగఁ బ్రాఁబల్కునుడువు ♦ పోలికనుమ్మీ. 91

చ. కొలమును గర్మి తాల్మియును ♦ గూర్మియుఁ దెంపును జవ్వనంబునుం
జెలువము విద్దెయున్ గొనముఁ ♦ జేవయుఁ బ్రోడతనంబుఁ దల్వియుం
గలిగినపిన్నపాపనికిఁ ♦ గన్నె నిడం దగు నంచుఁ దీర్పరు
ల్పలుకుదు రట్లుగావున వ ♦ లంతికి నీ కిఁకఁ జెప్ప నేటికిన్. 92

తే. అనిన నతఁ డాతనికి నిట్టు ♦ లనుచుఁ బలికె, వినుము నాయఁడ నామాట ♦ వీను లలరఁ
జేర్మి నీకన్నియకుఁ దగు ♦ పెండ్లికొడుకు, వెన్నతెక్కలికాఁ డైన ♦ వేల్పునుమ్మి. 93

క. వానికి నెనయగువాఁ డెం, దైన న్వెదకి గలఁడె పుడమి ♦ నటుగాకయు నీ
మేనల్లుం డతనికి ని, చ్చానం బెండ్లి యొనర్పఁ ♦ జను నరయంగన్. 94

మ. వెనఁగుంజాడలఁ బోక నాపలుకు నీ ♦ వీన్దోయి కిం పైనఁ దెం
పడఁగ న్వెన్నుని కిమ్ము కన్నియను నె ♦ య్యం బొప్ప నీచొప్పుగా
నుడువు ల్వేయు నిఁ కేల డెందమునఁ గ ♦ న్గొను మ్మెన్న నీ కిప్పు డా
నుడివాల్గాలుపుకన్న వేఱు కలరే ♦ చుట్టంబు లేవంకలన్. 95

క. కావునఁ గొదుకక కతిమై, దేవర కీకన్నె నిమ్ము ♦ తిర మగుమదితో
నావుడు నాతం డట్టుల, కావించెదఁ జుమ్ము వేడ్క ♦ గడలుకొనంగన్. 96

తే. నేలవేలుప నందుని ♦ పొరిలి కరిగి, యన్నితెఱఁగుల నతనికి ♦ వెన్నునికిని
గన్నెలాగెల్ల నెఱిఁగించి ♦ కర్జ మావు, నేర్పు మెఱయంగ వడి సమ ♦ కూర్పవయ్య.

క. నీకుం జెప్పెడిదే మిఁక,' నీకర్జపుఁ బ్రేఁగుఁ బూని ♦ యేఁగుము మఱి మీ
రేకద మముఁబోఁటులకుం, దైకొని మేల్పనులు గూర్పఁ ♦ గాఁ దగువారల్. 98

తే. అనుచుఁ బెనుమానికములు దా ♦ పిన వెడంద
పతకమును దావళంబును ♦ బసిఁడియుంగ
రములుఁ బ్రోఁగులుఁ బట్టుఁబు ♦ ట్టములు మొదలు
గలుగుతొడవులు గడునడు ♦ గర లొసంగి. 99

చ. పనిచినఁ దద్దయుం బొదలి ♦ పాఱెడువేడ్కలవెల్లిఁ బెల్లుగా
మునుఁగుచు నేలవేల్పు తల ♦ ముందరిపల్లియ కేఁగె గొల్లఁడున్
గొనకొని ముద్దుఁగన్నియకుఁ ♦ గోరినయట్టిమగండు గల్గె నం
చును దనయాలుఁ దాను నెదఁ ♦ జొక్కుచు నుండె నెంతయున్. 100

నీల కృష్ణునియందు వలపుగొని తనలోఁ దలపోసికొనుట.

తే. అంత నీలయుఁ దనతండ్రి ♦ చెంత మిగుల, సంతసంబునఁ బంటవ ♦ లంతివేల్పు
దొంతరగ నన్నకతివేల్పు ♦ వింతలెల్ల, మంతనంబునఁ దలఁచుచు ♦ నంతఁ బొగిలె. 101

ఉ. ఎన్నఁడు సూతు ముజ్జగము ♦ లేలెడువేలుపుమోముఁదమ్మి నిం
కెన్నఁడు విందు వీనుఁగవ ♦ కింపుగ వెన్నునిముద్దుఁబల్కు లా
వన్నెలప్రోకయాదలను ♦ వావిరిఁ బత్తెలిముత్తియంపుఁబ్రో
లెన్నఁడు నింతు నింతు లపు ♦ డెంతయు సొమ్మని సంతసిల్లఁగన్. 102

సీ. వెన్నునిచిఱునవ్వు ♦ వెన్నెలల్ పర్వక, వలపుఁ బెంజీఁకటుల్ ♦ దొలఁగఁ గలవె
గుడుసుఁగైదువుజోదు ♦ నుడివాన గురియక, కడువిరాలవుటగ్గి ♦ యడఁగఁ గలదె
కతివేల్పుచూడ్కిజ ♦ క్కర లుబ్బి పాఱక, బలుగ్రచ్చుఁ బైరులు ♦ పండఁ గలవె
మలతాల్పుమెయిచాయ ♦ మబ్బులు గ్రమ్మక, యెదకాఁక పెన్నెండ ♦ వదలఁ గలదె
తే. సోఁకుమూఁకలగొంగ మె ♦ చ్చుగను దాళి
బొట్టు మూసికతోఁ గూర్చి ♦ పొసఁగ నఱుతఁ
ద్రాఁడు గట్టక సొగసెల్లఁ ♦ దఱిమి యొడల
వ్రేలువలరాచబలుబూచి ♦ వీడఁ గలదె. 103

క. తొలునోములమే లిప్పుడు, వలనుగఁ జేకూడవలదె ♦ వన్నెలగనినై
యలరెడువలమురితాలుపు, చెలిమి వెసం గలిగి యెల్ల ♦ చెలులుం బొగడన్. 104

సీ. పులుఁగుడాల్వేల్పుకెం ♦ దలిరువాతెఱతేనె, యలుగ్రోల నెన్నఁడు ♦ గలుగునొక్కొ
తమ్మిపొక్కిటిమేటి ♦ యొమ్మునఁ గులుకుగు, బ్బలు చేర్ప నెన్నఁడు ♦ గలుగునొక్కొ
చుట్టుఁగైదువుజోదు ♦ మెట్టదమ్ములఁ గేలుఁ, గవ నొత్త నెన్నఁడు ♦ గలుగునొక్కొ
చిలువపానుపువాని ♦ తళుకుఁజెక్కులముద్దు, గైకొన నెన్నఁడు ♦ గలుగునొక్కొ
తే. వలపు గులుకంగఁ బసిఁడిదు ♦ వ్వలువతాల్పు, మేన గొజ్జఁగపూనీటి ♦ మెఱపుటింపుఁ
గప్పురంబు జవాదియుఁ ♦ గలిపియిడ్డ, కలప మలఁదఁగ నెన్నఁడు ♦ గలుగునొక్కొ.

ఉ. వెన్నునిచెంతనప్పుడమి ♦ వేలుపుమానిక మేమి దెల్పెనో
చెన్నుగ నన్నియుం దెలిసి ♦ చెల్వుఁడు దా నెటుగాఁ దలంచునో
క్రొన్నెలతాల్పుముద్దియను ♦ గూర్చి యొనర్చిననోము లిప్పు డే
వన్నెను బండునో నలువ ♦ వ్రాఁతతెఱం గిఁక నెట్టు లుండునో. 106

క. చెలువమును జవ్వనంబును, జెలిమియు నెఱజాణతనము ♦ సింగారంబుం
దలఁపున మెలఁగెడుగొనమును, గలమగఁ డెనలేనితొడవు ♦ గద తొయ్యలికిన్. 107

చ. ఎడపక రేయియుం బగలు ♦ నెమ్మెల నమ్మలతాల్పుఁ గూడి పూ
వడిదపుజోదునిబ్బరపు ♦ టాలమునం దమి హెచ్చ నొచ్చె మె
య్యెడలను లేనిబల్వాయలు ♦ నిమ్ముగఁ గోరుచుఁ జాలఁ బ్రోడలై
యడరెడుగొల్లకన్నెలహ ♦ హా తొలుబాముల నేమి నోఁచిరో. 108

సీ. తెలిదమ్మికంటివా ♦ తెఱ యాన ముం దెంత, పెనువంతఁ గుందెనో ♦ పిల్లఁగ్రోవి
రక్కసిగొంగవే ♦ రక్కున వ్రాలునం, దుల కేమి నోఁచెనో ♦ తొలనిపేరు

నిరిశేలనినిద్దంపుఁ ♦ జెక్కు లబ్బఁగ నెంత, గొలిచెనో మును గొండ ♦ గోఁగుఁబువ్వు.
లాలకాపరిమేన ♦ నలరంగ నేమేలు, సలిపెనో పాలంబట్టు ♦ సన్నసాలు

తే. దుక్కివాల్దాల్పనునఁగునై ♦ దోడుఁ బ్రోలఁ
దొడరి యనయంబు నాడంగఁ ♦ బడసినట్టి
పురిపులుఁగుమొత్త మెనలేని ♦ పున్నియంబు
లేమి చేసెనొ సెగకంటి ♦ సామిఁ గూర్చి. 109

చ. దిట మగుచెల్వముం గొనముఁ ♦ దేజును గల్గినముద్దుగుమ్మకుం
దటుకున నెక్కుపాలసునిఁ ♦ దారిచి బిగ్గర నంటఁ గట్టి చొ
క్కటు మగునేపువాని కొక ♦ గ్రద్దతిబాపలచేడెఁ గూరుచుం
గటకట తమ్మిచూలికొఱ ♦ గాములు బాములుగాఁ దలంచెదన్. 110

సీ. మునిఁడిబ్రాఁకునఁ బండ్లు ♦ పస మీఱఁ గల్గించి, యించున కేల పు ♦ ట్టించఁ డయ్యెఁ
బిల్లిగడ్డకుఁ దావి ♦ పెల్లుగా నొనగూర్చి, కుందనంబున కేల ♦ కూర్పఁ డయ్యెఁ
బందిపెంటికి నైదు ♦ పదియుఁ గూనల నిచ్చి, పొనఁగ నేనిక కేల ♦ యొసఁగఁ డయ్యెఁ
గాకిపిట్టకుఁ జాలఁ ♦ గడలేని బ్రదు కిడి, చిలుకకుఁ దడ వేల ♦ చేయఁ డయ్యెఁ
తే. గొలముకొఱఁత గరానుల ♦ కలవిగాని, దొరతనము గూర్చి కడుబల్లి ♦ దుల క దేల
తిరిప మెత్తంగఁ జేసెన ♦ ద్దిర కరంబు, వింత లయ్యెను జదువుల ♦ వేల్పుపనులు. 111

వ. అని మఱియును. 112

తే. పాలమున్నీటిగారాపుఁ ♦ బట్టిమగఁడు, వేడుకలు మీఱ ననుఁబెండ్లి ♦ యాడెనేని
గొప్పచింబోతుకదుపులఁ ♦ గూర్చి నీకుఁ, గావువెట్టింతుఁజుమ్మి యో ♦ గంగనమ్మ. 113

తే. పూని యాదలఁ దలఁబ్రాలు ♦ వోసి తాళి, బొట్టు మరుతండ్రి తనమెడఁ ♦ గట్టెనేని
వెండిపువ్వుల నపరంజి ♦ విరులచేతఁ, జెలఁగ నించెదఁ గోరి యో ♦ చిలువతాల్ప. 114

క. తనతల్పపై వడి బల్లిదుఁ, డను వొప్పఁగఁ గ్రొత్తకుత్తి ♦ యపుఁ దలఁబ్రా లో
సినఁ దఱుఁగని యుండ్రంబులు, వెనకయ్యా నీకొసఁగుదుఁ ♦ బ్రిదులనిబత్తిన్. 115

క. అని యొడ యొదవనికోర్కుల, మునుఁగుచు నిలువేలువులకు ♦ మ్రొక్కుచు నా గ్రొ
న్ననఁబోఁడి పలుతెఱంగులఁ, దనలోనం దానె యపుడు ♦ దలఁచుచు నుండెన్. 116

తే. అనుచు నుగ్రశ్రవనుఁడింపు ♦ పొనర నెల్ల, తపసితేఁటుల్లకు నెఱిఁగింపఁ ♦ దనివి నడక
వారు లప్పలికలయును ♦ వలను మీఱఁ, దెలుపవే యని నద్దతోఁ ♦ బలుకుటయును,

ఆ. మత్తగిల్లుసత్తు ♦ గిత్తతత్తడి నెక్కి, మిత్తి మొత్తి సత్తి ♦ నత్తి బత్తిఁ
బత్తి రిడిన ముత్తి ♦ బుత్తులు రెండును, నొత్తిగుత్తగట్టు ♦ చుండు వేఁడ 118

ఉత్సాహ. మొలను దోలుఁ గలను జాలు ♦ మొనలవాలు నిండు వె
న్నెలలఁ బోలు నొడలిడాలు ♦ నీటుదేలు చిల్కమైఁ
జెలఁగునాలు మలను బ్రోలుఁ ♦ జెడనిమేలుఁ గల్గి ని
చ్చలును సోలుకొనుచుఁ గ్రాలు ♦ జగము లేలువేలుపా. 119

గద్యము. ఇది శ్రీమదుమాగమణకరుణాకటాక్షనిరీక్షణసంలబ్ధసరసకవితాసామ్రాజ్య
ధురంధర ఘనయశోబంధుర కౌండిన్యసగోత్రపవిత్ర కూచిమంచి
గంగనామాత్యపుత్త్రి బుధజనవిధేయ తిమ్మయనామధేయ
ప్రణీతం బైననీలాసుందరీపరిణయం బను
నచ్చతెనుఁగుప్రబంధంబునందుఁ
బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీశారదామ్బాయై నమః.

నీలాసుందరీపరిణయము.

అచ్చతెనుఁగుఁగబ్బము

ద్వితీయాశ్వాసము.

క. సిరుల నిరవొందుగట్టుల, దొరకూరిమిపట్టిఁ గూడి ♦ తోరపుహొయలం
దిర మగునెమ్మిం జెలఁగుచు, సరిమీఱినవన్నెకాఁడ ♦ జగముల ఱేఁడా.

తే. విను నిరాబారి కేలుంబ్లక ♦ వ్వెట్టచెవుల, తపసిరాయఁడు దనదుడెం ♦ దంపుఁదమ్మిఁ
గ్రమ్ముకొనువేడ్క నవ్వలి ♦ కతయుఁ జాల, నెలమి నెఱిఁగింపఁగాఁ బూని ♦ యిట్టు లనియె.

బ్రాహ్మణుఁడు నందునితో వివాహవార్తను మాటాడుట.

ఉ. బల్లిదులార నందుఁ డను ♦ ప న్నను వెల్లినజన్నిగట్టు ప్రే
పల్లెకు సంతసంబు మఱిఁ ♦ బర్వఁగఁ గ్రమ్మఱఁ బోయి వేగ యా
గొల్లకొలంపుఁబాల్కడలి ♦ క్రొన్నెలఁ గన్గొని వాని కెంతయుం
దెల్లమిగాఁగ ని ట్లనుచుఁ ♦ దెల్పఁ దొడంగెను నేర్పుపెంపునన్. 3

క. ఒడయుండ నీదుపంపునఁ, గడువడిఁ జని నీమఱందిఁ ♦ గనుఁగొని యతఁ డ
య్యెడ నిడుపూజల నెంతయు, నడరఁగఁ గైకొని కరంబు ♦ నర్మిలి నోఱన్. 4

ఆ. అతనిసేమ మెల్ల ♦ నరసినపిదప మీ, సేమ మతని కెఱుఁగఁ ♦ జెప్పి మేలి
రతనములఁ దనర్చు ♦ రవణమ్ములును బట్టుఁ, బుట్టములును మిగులఁ ♦ బుడుకు లంది. 5

క. వచ్చునెడం దనకన్నియఁ, దెచ్చి యతం డెదుట నిలిపి ♦ దీనికి నెనయై
మెచ్చు గను పెండ్లికొడుకును, నిచ్చలముగఁ దెల్పు మనుచు ♦ నెఱిఁ బల్కుటయున్.

తే. నీకు నేనల్లుఁ డగువెన్ను ♦ నికి నొసంగు, చాన నని పల్క నతఁ డంత ♦ సంతసిల్ల
వేయిదెఱఁగుల మీ కిది ♦ విన్నవించి, కర్జ మొనగూర్పు మని కోర్కి ♦ గదురఁ బల్కె.

క. కుందనపుబొమ్మపోలిక, నందంబుల కెల్ల నిక్క ♦ యగునమ్ముద్దుం
గెందలిరుఁబోఁడిఁ బెండిలిఁ, బొందుగ నొనగూర్పు పసిఁడి ♦ పుట్టముదొరకున్. 8

తే. తడయఁ బని లేదు మేల్పని ♦ తగినచోటఁ, దగిన నొనరింపు మనుచుఁ బె ♦ ద్దలు గడంగి
యాడుచుందురు గావున ♦ నతనితోడ, వియ్య మందంగఁదగుఁజుమ్ము ♦ వేయు నేల.

క. అని బాఁపనయ్య యిత్తెఱఁ, గున నేర్పున విన్నవింప ♦ గొల్లలఱేఁ డ
ప్పని కియ్యకొని కరంబును, దనమదిఁ గడలేనివేడ్కఁ ♦ దనరుచు నుండెన్. 10

కృష్ణునికి బ్రాహ్మణుఁడు నీలను వర్ణించి తెల్పుట.

తే. పాఱుఁ డపు డెదఁ గడుఁ బెంపు ♦ మీఱ నెలమి, నాలకాపరికడకు డా ♦ యంగఁ జేరి
సంతసంబున నతనితో ♦ నంత కంత, కింపు దలకొత్త మెల్లన ♦ నిట్టు లనియె. 11

సీ. విను సామి నీతండ్రి ♦ పనుపున నీమామ, యగుకుంభకునియింటి ♦ కరుగుదెంచి
యతనిసేమం బెల్ల ♦ నారసి మీసేమ, మెలమితో నతనికిఁ ♦ దెలియఁ జెప్పి
యమ్మేటి యిడుమాని ♦ కమ్ములు సొమ్ములు, వలువలుఁ గైకొని ♦ వచ్చునెడను
దనముద్దుఁబట్టి నీ ♦ లను దోడితెచ్చి యెం, తయు నెమ్మి దీనికిఁ ♦ దగినపెండ్లి

తే. కొడుకుఁ దెల్పు మటంచు నన్ ♦ గూర్మి నడిగి
మిమ్ముఁ జెప్పిన నతఁ డపు ♦ డెమ్మె నలరి
నందునకు మీకు నెఱిఁగించి ♦ పొందు మీఱ
నయ్య యిప్పని యొడఁగూర్పు ♦ మనుచు వేఁడె. 12

తే. జాను మీఱినచానయౌ ♦ మేనమామ
కూఁతురును లేఁతపరువంపు ♦ గుబ్బెతయును
నెనరు గనినదగుటను ♦ నీకు దాని
కోర్కు లివురొత్తఁ దవులుకోఁ ♦ గూడు నెడయు. 13

క. ఆకన్నియసోయగ మో, రాకానుంలసూడ పాఁప ♦ రాకొమ్మలయుం
దేకడ నరసిన లేదుసు, మీ కడమ యిఁ కేల తెల్ప ♦ మీకడ మఱియున్. 14

ఆ. చామమోముగోము ♦ చందమామను గెల్వఁ, జాలు మేలు లేసె ♦ జాలుఁ బోలుఁ
గలికికులుకుఁబలుకు ♦ లలవెలందుకగొన, బారునారు లేఁటి ♦ బారుఁ గేరు. 15

ఉ. చిందము చందమామ నుడి ♦ సింగము రిక్కలు నవ్వుఁ బువ్వు మేల్
చెందొవ లద్దముల్ చివురు ♦ చిల్వ మొగు ల్తరఁగ ల్దొన ల్నన
ల్కుందన మంచబోదలును ♦ గుబ్బలులు న్మగఱాలతిన్నెలుం
బొందుగఁ గూర్చి యమ్మెఱుఁగుఁ ♦ బోఁడిని నల్వ యొనర్పఁబోలుఁబో. 16

సీ. అడుగులు చెందొవ ♦ లారు తుమ్మెదబారు, కన్నులు వాలిక ♦ గండుమీలు
కుత్తుక చిందంబు ♦ గుబ్బలు జక్కవ, ల్మెమ్మోము విరిదమ్మి ♦ నెఱులు నాఁచు
నగవులు నురువులు ♦ నడలు రాయంచలు, స్రుక్కులు తరఁగలు ♦ పొక్కిలి సుడి
మీఁగాళ్లు తాఁబేళ్లు ♦ మెఱుఁగుఁజేతులు తూండ్లు, చెన్నారుపిఱుఁదులు ♦ దిన్నియలును
తే, గాఁగ ననయుంబుఁ బలుసోయ ♦ గంపుఁగోలఁకు
నాఁగ నలువొందునయ్యెల ♦ నాఁగబాగుఁ
బొగడ నలవియె పలుకుల ♦ పొలఁతి కైనఁ
జెలువదొర కైన మఱియు న ♦ న్నలువ కయిన. 17

ఆ. కెంపుఁబెం పడంప ♦ సొంపగు వాతెఱ, మిన్నుఁజెన్ను నెన్నుఁ ♦ గన్నెనడుము
మీల నేలఁజాలు ♦ వాలుఁగన్నుంగవ, తేఁటిదాఁటు మీటు ♦ బోటికురులు. 18

చ. పలుకులఁ దేనె లూరు మెయి ♦ బంగరునిగ్గులు దేఱుఁ జూపులం
దళుకులు మీఱుఁ జెక్కులను ♦ దద్దయు ముద్దులు గాఱు మోమున
న్వల పలరారుఁ గ్రొమ్మొగులు ♦ వన్నియఁ గేరును గొప్పతీరహో
చిలుకలకొల్కిసౌరు నెటిఁ ♦ జెప్పఁగ నల్వకు నైనఁ దీరునే. 19

సీ. ఎలనాఁగతుఱుమున ♦ కెనగాక తుమ్మెద, కొదమకూటువులు ప ♦ ల్వాదలు దూఱెఁ
జానవేనలితోడ ♦ సరిగాక యొడలిచూ, పులదొరరతనముల్ ♦ పూరిఁ గఱచెఁ
ననఁబోఁడినునుఁగొప్ప ♦ నకు దీటుగాక ని, చ్చలును జీఁకటులు మూ ♦ లలను డాఁగెఁ
గడుముద్దుగుమ్మక్రొ ♦ మ్ముడితోడ దొరగాక, తొలుమబ్బుతుటుములు ♦ మలలఁబట్టెఁ
తే, జూపటుకుఁ గొలఁదికి మీఱు ♦ సొంపు నిఱుపుఁ, బెంపుఁ గలయలచెలిచెలు ♦ వంపునెఱుల
గుంపునకు జోకగాక ని ♦ ద్దంపునాఁచు, జొంపములు నీటఁ బడుఁ గడుఁ ♦ డెంపు చేసి.

తే, మగువమొగమున కెనగాక ♦ మిగులఁ బొగిలి
తొగలచెలికాఁడు పదియాఱు ♦ తునియ లయ్యె
సిరుల కిర వగునెత్తమ్మి ♦ విరి దలంకి
యొయ్యనొయ్యన వేమాఱు ♦ వ్రయ్య నయ్యె 21

క. పగడము మంకెనవిరియును, జిగురాకును దొండపండుఁ ♦ జెందిరమును సొం
పగుతమ్మికెంపుగుంపును, ముగుదనిగారంపుఁదొగరు ♦ మోవికి దొరయే. 22

ఉ. పట్టకముందె క్రొన్ననల ♦ బంతులు గందును గోరు నాటఁగ
న్గట్టిగ నుండుఁ గొండలును ♦ సైకొన నబ్బక పోవు జక్కవల్
పట్టుగ రాసినం గరఁగి ♦ పాఱెడు మేలిపసిండిగిండ్లు నిం
కెట్టుగ నీ డనం బొసఁగు ♦ నింతిమిటారపుగుబ్బదోయికిన్. 23

క. కొండల మెండును మాఱెటి, పండులసోయగము జక్క ♦ వలకూడిక పూఁ
జెండులపసయును బంగరు, కుండలమెఱుఁగు న్వెలంది ♦ గుబ్బల కడఁగున్. 24

తే. అలరుపొక్కిటిపొన్నపూ ♦ వలన వెడలి, కులుకుఁజన్గుబ్బతమ్మిమొ ♦ గ్గలకు సాగు
జమిలిముక్కాలి కొదమపెం ♦ జా లనంగ, నలరుఁబోఁడికి మెఱుఁగారు ♦ నారు దనరు.

ఉ. దానిపిఱుందునందమును ♦ దానిమిటారపుటూరుసౌరునున్
దానివెడందపెందుఱుము ♦ దానిచొకారపుగబ్బిగుబ్బలున్
దానిజగానిగారమును ♦ దానియొయారపుఁదళ్కుఁజూపులున్
దానిమొగంబుఁ గన్న జడ ♦ దారుల కైన విరాళి మొత్తదే. 26

సీ. వలపులదీవి కెం ♦ దలిరుజొంపముమావి, మరునిపూఁదూపు చే ♦ మంతిబంతి
యన్నులతలమిన్న ♦ యాణిముత్తెపుఁగ్రోవ, పండువెన్నెలనిగ్గు ♦ పలుకుఁజిలుక
కపురంపుబరణి ని ♦ ల్కడఁ గన్నక్రొమ్మించు, పగడపుఁదీవ మే ♦ ల్పసిఁడిబొమ్మ
కొదమరాయంచ కు ♦ ల్కుమిటారి వన్నెల, గని చొకారపుమాని ♦ కములమూట
తే. యాముకేనుఁగుగున్న యొ ♦ య్యారములకుఁ, దీరు కస్తురిలప్ప సొం ♦ పారుపికిలి
చెండు నాఁగఁ దనర్చి య ♦ చ్చెరువుమీఱఁ, దద్దయుఁ జెలంగుఁ జుమ్మ య ♦ మ్ముద్దుగుమ్మ.

మ. పలుకు ల్వేయును నిఁ కేల యాచెలువ యా ♦ బంగారుకీల్బొమ్మ యా
కులుకుంబాయపుఁగల్కి యావలఁతి యా ♦ గొజ్జెంగపూబంతి యా
యలరుంబోఁడులమిన్న యాముగుద యా ♦ యందంపురాచిల్క యా
వలపుంగ్రపుదీవి యామగువ యా ♦ వాల్గంటి నీకే తగున్. 28

తే. చక్కఁదనమును గొనమును ♦ జవ్వనంబు, మక్కువయుఁ బ్రోడతనమును ♦ నిక్కువంబుఁ
దాలిమియుఁ గల్గునిల్లాలి ♦ నేలువాని, కారయఁగ వేల్పురాచప్రో ♦ ల్గొర నేల.

చ. చెలువుఁడ నీయొసంగు జెవులు ◆ చీఁదఱఁ జెందఁగఁ బెక్కులాగులం
బలుకఁగ నేల నాతలిరుఁ ◆ బాయపుటన్నులమిన్నచెల్మి నీ
కలవడెనేని మేలిపది ◆ యాఱనవన్నెపసిండితోడ వే
ల్పులదొరమానికంపుఁగవఁ ◆ బొందుగఁ గూర్చినచంద మౌఁజుమీ. 30

తే. ప్రోడ లై చూడఁ దగుగొల్ల ◆ పూవుఁబోండ్ల,చెలిమి గల దని దానిపైఁ ◆ దలఁపుమాన
వలదునుమి మంచి పనసపం ◆ డులమెసంగు,జాణలకు మావిపండులు ◆ చవియొకావె.31

తే. కమ్మవిల్కానిచేతిపూఁ ◆ గొమ్మ ముద్దు,గుమ్మ నిద్దంపుజాళువా ◆ బొమ్మ వలపు
గ్రమ్మ ని మ్మగుకపురంపు ◆ దిమ్మె సుమ్ము,కొమ్మ నెమ్మె దలిర్పఁ గై ◆ కొమ్మ లెమ్ము. 32

నీలయందలివలపును గృష్ణుఁడు విప్రునితోఁ జెప్పుట.

క. అని పంటవలఁతిజేజే, వినిపించిన నాలకించి ◆ వ్రేతలమేల్వాఁ
డినలేనికోర్కు లెదలొ', ననలెత్తఁగ నతనిఁ జూచి ◆ నగుచుం బలికెన్. 33

ఉ. ముం దొకకర్జ మూని చని ◆ ముద్దులగుమ్మ నొకర్తు నక్కడం
బొందికసేసి రాసిరులు ◆ పూన్చుచు వేమఱు పీనుదోయికి
న్వ్రం దొనరించి తా మిగుల ◆ నేర్పన నూబలునేలవేల్ప మే
ల్పొందఁగ మీకుఁ జెల్లుఁగద ◆ పొల్పుగ మేల్పను లెల్లఁ గూర్పఁగన్. 34

క. చెన్నొదవెడునన్నవలాఁ, గన్నారం గన్న లలరఁ ◆ గన్నెనియెడుమే
లెన్నఁడు గల్గునొకో యని, యెన్నెదఁజుమ్మయ్య మిగుల ◆ నెదలో నెపుడున్. 35

సీ. కలికినెమ్మోముజా ◆ బిలిరంగు లాదవక, చెలువంపుఁగనుఁదోవల్ ◆ చెలఁగు టెట్లు
నకియనుంగెమ్మోవి ◆ చక్కెర ల్జుజ్జుక, వలకాఁకపెనుదప్పి ◆ వదలు టెట్టు
లెలనాఁగబిగికవుం ◆ గిలిజోడుఁ దొడుగక, యెద నంటుబలుతూపు ◆ లెడలు టెట్లు
కొమ్మసింగారంపుఁ ◆ గొలఁకునం దేలక, బలువిరాలపువెట్ట ◆ దొలఁగు టెట్లు
తే. మెలఁతుకలమిన్ననిద్దంపు ◆ మేల్పసిండి
గలుగ కుండిన మదిలోన ◆ గాట మగుచు
నిచ్చలును హెచ్చుకలఁక ◆ నిప్పచ్చరంబు
విడుచు టెటు లింకఁ బరికింపఁ ◆ బుడమివేల్ప. 36

తే. కులుకుఁబాయంపుముద్దుల ◆ గుమ్మ గలుగు
సొగసుకానికిఁ దెఱగంటి ◆ చిగురుఁబోండ్లుఁ

బులుఁగురాచేడియలును జ ◆ క్కులవెలందు
కలును వీనులకంటిచె ◆ ల్వలు నిఁ కేల. 37

క. కన్నియలా గంతయు నిటు, విన్నప్పటినుండి తలఁపు ◆ వే ఱొకపనిపైఁ
జెన్నలర దెన్నితెఱఁగుల, నన్నెలఁతుకఁ గూర్మిఁ బెండ్లి ◆ యాడెదఁజుమ్మీ. 38

తే. జాళువాబొమ్మ కెన యనఁ ◆ జాలువాలుఁ, గంటి నన్నన్న కన్నులఁ ◆ గంటి నేని
వలవ కున్నను నీకు మే ◆ ల్వలువ లిత్తు, నేలవేలుప యిఁక వేయు ◆ నేల వినుము.39

చ. అని తెలిదమ్మికంటి మది ◆ నంటి పెనంగొను కూర్మి నాడినం
గనుఁగొని జన్నిగట్లతల ◆ కట్టపు డెంతయు నుబ్బి సామి నీ
కనికర మింతనాపయిని ◆ గల్గినఁ జాలుఁ గొఱంత యేమి యం
చును వెర వొప్ప నిట్టు లను ◆ చుం బొగడంగఁ దొడంగె నద్దొరన్. 40

కృష్ణుని విప్రుఁడు పొగడుట.

దండకము. సిరిమగఁడ నిన్నుం దిరం బొప్ప నప్పొఁపఱేఁ డట్టిరాయంచవార్వంబుజో
దైన నా రార నగ్గింపలే రన్నచోఁ బిన్న లై ల్లెన్నఁగాఁ జాలు వా రెన్న నాయన్న
ము న్గూళరాకానిబల్కాటువ ల్మోవఁగాలేక పెన్ వ్రేఁగునన్ లోఁగునమ్మన్నుఁబూఁ
బోఁడికై ప్రోవులై నూడి జేజేదొరల్ వేఁడఁగా వేసబం బొప్ప నివ్వేన మిట్లూని
తా నీవు గావించుచెయ్వు ల్నెతెం బూని వాక్రువ్వ నెవ్వారికిం దీరు ము న్నీనుమే
నూని మున్నీరు సొత్తెంచి ప్రాఁబల్కుముచ్చు న్వడి న్ప్రిచ్చి నె త్తమ్మిపూఁజూలి
నుబ్బింపవా పెంపు రాణింపఁ దొల్వేల్పులు న్వేల్పులుంగూడి పాలేఱు వే త్రచ్చు
చో మేటితామేటిమై యెత్తి మవ్వంపుఁగవ్వంపుగ ట్టేపున న్వేఁపునం దాల్పవా
నేలయెల్లం దగం గొంచుఁ బెంజిల్వరాఁ బెంకికిం బాఱునాజాళువాకంటి క్రేద్రిమ్మరిన్
జన్నపుంబంది వై క్రమ్మవా కన్నపట్టిన్ లలిం బట్టి కాఱించునవ్వేల్పునూడేలికం
జక్కగా నుక్కుఁగంబంబునం బుట్టి చక్కాడవా గుజ్జురూ పూని మూఁడంజల న్మ
జ్జగంబుల్ గరం బబ్బురం బొప్ప నాఁకట్టి చాగంపుబల్ రక్కసుం గ్రిందికిం ద్రొక్కవా
గండ్రగొడ్డంట ముయ్యేడుమాఱుల్ కడుం దిట్ట వై గట్టిగా నేలఱేండ్లం బడంగొట్టవా
గోతికై కోఁతు లాయెల్గులుం గొల్వఁగా నుప్పసంద్రంబుఁ బూఁదోఁటకాల్వన్
వలెన్ దాఁటి చాల్పుందలల్ గల్గురాకాసిఁ బోకార్పవా దుక్కి వాల్ పూని పేరు
క్కునన్ రేఁగవా మ్రాఁకులోఁ దూఱి తొల్వేల్పుఁబూఁబోండ్ల బల్ నోము లూక్కు
మ్మడిన్ బన్న మొందింపవా దొడ్డగుఱ్ఱంబుపై నెక్కి యుప్పొంగుచుం దుల్వరా

పాఁజులం దీర్పవా దేవరా నీవెకా వేలుపుంబెద్ద వై తద్దయున్నేర్పుతో నిజ్జగం బెల్లఁ బుట్టించి వెన్నుండ వై నిచ్చలు న్మెచ్చికం బ్రోచి యామీఁద ముక్కంటి వై తీర్తు వెల్లప్పుడు న్నీవె యి న్నల్వ గ్రుడ్డుంగము ల్మేడిపండ్లువ్వాలెం బ్రోవు లై యుండు నీ బూటకం బెవ్వరు న్నేటుగా నారయన్ లేరుగా నిన్నుఁ బేర్కొన్నఁ గన్గొన్న నీ బల్లిదంపుంగతల్ విన్న దోసంబులెల్ల న్వెసం బాయు నీమెట్టకెందామరం బుట్టి చె న్నారుమిన్నేటినీ రింత మై సోఁకఁ బున్నెంబు లెన్నేనియుం గల్గు ని న్బత్తితోఁ గొల్వఁగా లేక తాటోటు లై పెక్కురిల్లాండ్రునుం బండ్లునుం బుత్తడుల్ మేడలు న్మాడలుం గోకలున్ రూకలున్ గొఱ్ఱెలు న్బఱ్ఱెలు న్మేషలు న్గోపలుం జూచి వేసా రకే కాఁపురంబు ల్దిరం బంచు డెందంబుల న్నమ్మి తా రూవకే మేనులం బాసి యా మీఁదట న్సుంతబాబావజీరుండు గాటింప మీఱన్ దోసంగుల్ వెసం బొంద వారిం దగం జూచి బిట్టేడ్చుచందంబులన్ రోసి యి ల్వాసి తా రెల్లచెయ్వు ల్విడం గోసి కారాకులు న్దుంపలు న్మెక్కి లోఁ జొక్కుచుం బ్రాఁతపల్కుంగొన ల్వారెకుం గాంచి మే ల్దెల్వితో లోనివెల్గుం గనుంగొంచు వేమాఱు మైసోల్మిరాబారు లెల్ల న్దిటం బొప్ప నిన్ గానఁగా నేర రెవ్వారికిం గీడు గావింపఁగా నోడి యేకోర్కులు న్వీడి నీపైఁ దలం పెప్పుడు న్నిల్పి లోఁ దాల్మి దైవాఱఁగాఁ జెయ్వు లేమైన నీ కప్పనం బంచుఁ బూఁట ల్వడిం ద్రోచునాబల్లిదు ల్నీకు విందు ల్గదా నీవు కూర్మిం గనుం గొన్నచోఁగాక నే నిన్నుఁ గొండాడఁగా నెంతవాఁడ న్నిజం బొప్ప నన్నల్వవు న్నీవె వెన్నుండవు న్నీవె ముక్కంటివి న్నీవె జాబిల్లివిం బ్రొద్దవు న్గాడ్పవు న్నీవె బ్రాఁబల్కులు న్నీవె సంద్రంబులు న్నీవె గట్టుంగముల్ మ్రాఁకులు న్వాఁకలు న్నీవె కా నెంచి ని న్బత్తి నేప్రొద్దునుం గొల్చెదన్. 41

తే. అనుచుఁ గైవార మొనరించు • నవ్వలంతి
మన్నువేలుపుమేల్బంతి • మదికి మీఱ
వేడ్క లోనఁగూర్చి పనిచి య • వ్వెన్నముచ్చు
చెలువచెలువంబె పలుమఱుఁ • దలఁచు చుండె. 42

కాలనేమికొడుకు లాఁబోతులై పుట్టి జగములను గాసిఁబెట్టుట.

సీ. అంతట మిథిలలో • నలకుంభకునియింట, మును కాలనేమికి • ననుఁగుఁగొడుకు
లగుతుల్వరక్కసు • లాఱునొక్కరు దొడ్డ, యాఁబోతు లై పుట్టి • రచ్చెరువుగఁ
జొట్టువాల్దాలుపు • నూడు లెంతయుఁ గ్రొవ్వి, యొనలేని లావున • నెల్లకడల
మెలఁగుచు ననినెల్ల • మేయుచు గోపలు, వెలుగులు పెండెము • ల్వీఱుగఁ ద్రొక్కి

తే. దొడ్డిపట్టుల నిల్వక • త్రోవ నెవరి
నెదిరి కొమ్ములఁ గ్రుమ్ముచుఁ • గదిసి కోడె
తఱపులను బొడ్చుచును వడిఁ • దవిలి ఱంకె
లిడుచుఁ బోగ రెక్కి యుక్కున • నడరి రెలమి. 43

క. బెబ్బులుల నైన మార్కొను, నబ్బురపుంజేవ గలిగి • యాసతిగిబ్బల్
నిబ్బరముగ నాఁడెంపుం, గుబ్బలు లిటు లయ్యె నేమొ • కో యన నలరున్. 44

ఆఁబోతులయుపద్రవమును బ్రజలు రాజుతోఁ జెప్పుట.

క. నౌలరేఁగి యిట్టు లెల్లెడఁ, గలయం ద్రిమ్మరుచుఁ జాల • గాసి యొనర్పం
దలఁకి పజ లెల్ల నపుడ, గ్గల మగుకడగంట్లఁ జిక్కి • గములై సరగన్. 45

తే. పనసపండులు దబ్బపం • డ్లనఁటిపండు, లీడపండులు టెంకాయ • లిప్పపూలు
చెఱకుఁగోలలు దేనియ • ల్తఱుచుగాను, గొనుచుఁ బఱతెంచి రెకిమీని • కొలువునకును

తే. అరిగి మెల్లన గవనికా • పరులచేత, నేలికకుఁ దమరాకడ • యెఱుఁగఁ జెప్పి
యతని యానతి గైకొని • వెతలు మఱచి, నగుచు నందఱు గొబ్బున • నగరుసొచ్చి.

సీ. మగమానికములక్రో • న్నిగనిగల్ దులకింపఁ, బలుతమ్మికెంపుమే • ల్పనలు నింప
రేరాచఱాచాయ • క్రేవల నలరఁగఁ, బులుఁగుఱాపచ్చరం • గులు పొసంగఁ
గఱిరతనంపుఁజొ • క్కపుసిరు ల్దులుకొత్తఁ, బగడంపుగుంపు కెం • జిగి యొనర్పఁ
వెలిక్రొత్తముత్తియం • బులడా ల్దువాళింప, వెలుఁగురాఱాహారం • గులు వెలుంగ
తే. మఱియుఁ బేరగునాఁడెంపు • మానికంపు, గములనిద్దంపువన్నియ • ల్గడలుకొనఁగ
నందములకెల్ల నునికిప • ట్టనఁగఁజాలు, మేలిపని నొప్పుజాళువా • మేడలోన. 48

తే. దొరకు మన్నీలు చెలులు బం • దుగులు జెట్లు
బంట్లు కబ్బంపుఁగూర్పరు • ల్పాళెగాండ్రు
గడనచేడియ లూడిగీల్ • గాణ లొజ్జ
బాఁపనయ్యలు దీర్పరు • ల్బలసి కొలువ. 49

సీ. బంగారుఁదగటు దు • ప్పటిచెఱంగులరంగు, మేచాయ కొకక్రొత్త • మెఱుఁగు చూప
బలుముత్తియపుఁజొక • టులడాలు నిద్దంపు, బవిరిగడ్డముమీఁదఁ • జవుకళింపఁ
బూపవెన్నెలతేనిఁ • బోలునెన్నొసలిపై, జిలుఁగుఁగస్తురిబొట్టు • చెలువు మీఱ
సొగసుగా విరిసరుల్ • చుట్టి గట్టిగ నిడ్డ, సిగపెంపు నాఁడెంపు • సిరుల నీన

తే. గొప్పరతనంపుఁబతకము ♦ ల్గొలుసు లుంగ,రములు మురువులు సింగార ♦ మమరఁ బూని
వేడ్క లిగురొత్త రెండవ ♦ వేల్పు ఠేని, కరణిఁ గొలువున్న దొరఁ బొడ ♦ గాంచి యపుడు.

తే. తఘురు గొనిచన్న నరకులెం ♦ తయును బత్తి, నప్పనముచేసి మిగుల జో ♦ హారు లొనఁగి
కేల్గవలు మోడ్చుకొని యొక ♦ క్రేవ నిలిచి, యెదలఁ గొంకుచు వాక్రుచ్చి ♦ రిట్టు లనుచు.

క. దేవర నీ వీపజలను, బ్రోవఁగ నిన్నాళ్లదాఁకఁ ♦ బొదలుచు మేముం
ఠీవి దలిర్పఁగ నెదలో, నేవెఱపును లేక యుంటి ♦ మెడలనికడిమిన్. 52

క. ఇప్పుడు నిదె యచ్చెరువై, చెప్పంగా రానిగొడ్డ ♦ చే టొనగూడెం
దప్పక యాలింపుము నీ, విప్పట్టునఁ గినుక లేక ♦ యెలమి తలిర్పన్. 53

ఉ. గొల్లలనాయఁడై పరఁగు ♦ కుంభకుమంద న దేమివింతయో
కల్లరిగిబ్బ లేడు పొడ ♦ గట్టి ఘజం గడు గాసిఁబెట్టుచుం
గొల్లగ నెల్లపైరులను ♦ గొంకును జంకును లేక మేయఁగాఁ
దల్లడ మంది వచ్చితిమి ♦ తద్దయు మీ కిది దెల్పకోరికన్. 54

క. గిబ్బ లవి కాఁపువారల, గొబ్బున నొకముద్దఁ జేసి ♦ కొని మ్రింగుఁజుమీ
దబ్బఱలుగఁ జూడకు మో, యబ్బా బెబ్బులుల కైన ♦ నటు జంకుదుమే. 55

క. చలపాడిచి ఱంకె లిడుచును, బలుమఱు ముంగాళ్లఁ ద్రవ్వి ♦ బలువిడిఁ బసికాఁ
పులఁ గ్రుమ్మి విడుచుఁ బైకొని, పాల మంతయు నవియె యగుచుఁ ♦ బొగరు సెలంగన్.

తే. అకుఁదోఁటలు నుగ్గాడి ♦ యరఁటితోఁట, లెల్ల మల్లడిగొనఁ ద్రొక్కి ♦ యుల్లికంద
పనుపుఁదోఁటలు జంగిలి ♦ కసవుబీళ్లు, చెఱకుఁదోఁటలు పండిన ♦ చేలు దీర్చె.

క. ఓరాయఁడ యీయంగద, కోరున లే కిటకు వచ్చె ♦ నూ ళ్లన్నియు మే
మూరక దబ్బఱలాడఁగ, నేరము నూఱార్ల కయిన ♦ నీయానసుమీ. 58

ఆఁబోతులఁ బట్టింపు మని రాజు కుంభకున కాజ్ఞాపించుట.

చ. అన విని నేలఱేఁడు నెఱఁ ♦ గందుచు వారల నూఱడించి యి
ప్పని సవరింతుఁ బొం డనుచుఁ ♦ బంపి యెదం గడుఁ గిన్క మీఱ గొ
ల్లనిఁ బిలిపించి నీవు పది ♦ లంబుగఁ గోడెలఁ బట్టకున్న నా
మునఁ దనరారుచున్ మొదలు ♦ ముట్టఁగ మేయును పైరు లన్నియున్. 59

క. గట్టిగ నీ వీక వానిం, బట్టింపుము గాకయున్నఁ ♦ బంటింపక పెం
గట్టడవి కయిన వెడలం, గొట్టింపుము చేయవేనిఁ ♦ గొఱగాదుసుమీ. 60

క. బలుసిరి గలుగుట కోరులం, గలఁచుట యెవ్వారి కయినఁ ♦ గటకట తగునే
బలిమి గలవాఁడ వగుచీ, కలగిబ్బలఁ బట్టరాద ♦ యాఱడి మేలే. 61

తే. అనుచు నొడయఁడు నుడివిన ♦ విని యతండు
తలఁకి యొతంద్రి యాకొడి ♦ యలను బట్టి
గట్టిచేసెద నీక నింత ♦ కసరవలవ
దంచుఁ గడు వేఁడుకొని యింటి ♦ కరిగె నపుడు. 62

ఆఁబోతులను బట్టం బూని గొల్లలు భంగపడుట.

క. తనమట్టంబుల నందఱఁ, బనివడి రావించి ఠేని ♦ పలుకులు దెలియన్
వినిపించి గిబ్బలను గొ, బ్బునఁ బట్టఁగ వలయు నంచుఁ ♦ బురికొల్పుటయున్.

తే. గొల్ల లెల్లను బెల్లుగ ♦ పల్లియలును
బల్లిదపులంకెపలుపులు ♦ మొల్లముగను
బూని యమ్మేటిపొగరు టాఁ ♦ బోతుతుటుము
బలిమి మెఱయంగ డాకొని ♦ పట్టఁ దొడఁగి. 64

క. వల్త్రాళ్లు వైచి యయ్యెడఁ, బలుమాఱును దఱిమి యురులు ♦ వన్ని కడున్ దొ
డ్డులు సాఁగి మోఁది యొదం,బులు ద్రవ్వియుఁ బెక్కుచంద ♦ ములఁ బెనఁగు నెడన్.

సీ. వలపగ్గములు ద్రెంచి ♦ కలఁబడఁ గొందఱు, బొట్టులు వ్రయ్యంగఁ ♦ బొడిచి పొడిచి
యెగసి చెంగున దాఁటి ♦ పొగరునఁ గొందఱు, డొక్కలు నలియంగఁ ♦ ద్రొక్కి త్రొక్కి
తొడరి పట్టఁగఁ బోవఁ ♦ దొడఁగినఁ గొందఱుఁ, దలల నెత్తురు లుర్లఁ ♦ దాఁచి తాఁచి
కెగలి పేరెమువాఱి ♦ యుఱవడిఁ గొందఱుఁ, దుమురుగాఁ బుడమిపైఁ ♦ ద్రోచి త్రోచి
తే. గబ్బితనమున హెచ్చి య ♦ గ్గిబ్బకదుపు, నిబ్బరంబుగఁ బట్టంగ ♦ నబ్బకున్న
జబ్బువడి యందఱును గడు ♦ నబ్బురముగ, బొబ్బ లిడుకొంచుఁ బాఱిరి ♦ ప్రోలిదరికి.

క. అటువలె బలియురు పెక్కం, డ్రటమటమైఁ జన్న విన్న ♦ నగుచున్ మిగులన్
దిటము చెడి గొల్లనాయఁడు, కటకటఁబడి యింక నెద్ది ♦ కర్జం బనుచున్. 67

ఆఁబోతులం బట్టినవానికి నీల నిచ్చునట్లు కుంభకుఁడు చాటించుట

తే. కొంతతడ వెంతయును మదిఁ ♦ గుంది యొడయఁ
డేమి గావించుదునొ యిఁక ♦ నెట్టు లతని

మొఱలఁ దెల్పుదు నీయాము ♦ టాలపోతుఁ
బిండు నెవ్వాఁడు గెల్వఁగ ♦ లండు పూని. 68

తే. తడయఁ బనియేమి మినుసిగ ♦ దయ్య మింక
నెట్లు గావింప నున్నాఁడొ ♦ యెవ్వఁ డెఱుఁగు
నబ్బురం బొప్ప నిత్తఱి ♦ నహహ యెట్టి
కీడునకుఁ బుట్టెనో యిట్టి ♦ గిబ్బ లేదు. 69

క. అని యెందు వెరవు దోఁపక, పనివడి యిక్కొడియలను ♦ బట్టఁగఁ గలజా
ణని కిచ్చెద నీకన్నియ, నని యెల్లెడలందుఁ జాట ♦ ననిచె నరగన్. 70

తండ్రిచాటించుటను విని నీల చింతిలుట.

క. అటుల దనతండ్రి చాటిం, చుట చెలికత్తియలవలనఁ ♦ జొప్పడ విని మి
క్కుటమగువంతలఁ గుందుచు, దిట మింతయు లేక నీల ♦ దిగులెదఁ బొదువన్

ఉ. అక్కట తండ్రి యేల మరు ♦ నయ్యకుఁ బెండ్లి యొనర్తు నంచుఁ బె
న్మక్కువ నుండుచోఁ దెఱఁగు ♦ మాలినటక్కరియాలపోతు లి
క్లెక్కడనుండి కల్గె నిపు ♦ డెవ్వరు నెవ్వఁగఁ దీర్చువార ల
మ్మక్క హుళిక్కి యాన నన ♦ యంబు మది న్వెతఁ జెంద నాయెఁగా. 72

క. ఇత్తెఱఁ గంతయు నిపు డా, పుత్తడిదువ్వలువతాలు ♦ పున కెవ్వారల్
బత్తి నెఱిఁగించి యెదలోఁ, దత్తఱ మంతయును దీర్పఁ ♦ దగియెడువారల్. 73

తే. వెన్నుఁ డీమాట వీనుల ♦ విన్నయపుడె, వచ్చునో లేక యూపని ♦ కిచ్చ యిడఁడొ
వచ్చి గిబ్బలఁ గూల్చునో ♦ వానివలన, వీఁగి యేఁగునొ యిఁక నెద్ది ♦ వెరవు గలదు.

తే. సోఁకుమూఁకలగొంగ యి ♦ చ్చోటి కిమ్మె, లూర గొబ్బున వేంచేయ ♦ కుండెనేని
జెల్లఁబో యింక నెటువంటి ♦ చెనఁటిగొల్ల, చెట్టఁ బట్టంగ దయ్యంబు ♦ చేయునొక్కొ.

సీ. దట్టంపుమిన్వాఁక ♦ తరఁగచాల్పునఁ డేలు, తెలిపుల్గు బురదగో ♦ తులకుఁ జనునె
పుడుకుమ్రాన్వలితావి ♦ పువ్వుఁదేనియ లాను, మగతేఁటి తుమ్మకా ♦ మ్మలకుఁ జనునె
తొలుమొగుల్ నిడుచిన్కు ♦ లెలమిఁ గ్రోల్వానకో, యిల బలుమంచుసో ♦ నలకుఁ జనునె
కురువంపుఁగ్రొమ్మావి ♦ పండు లేపున మెక్కు, చిలుక గాటపుటుమ్మె ♦ తలకుఁ జనునె
తే. చక్కరాజక్కదొరచెల్మిఁ ♦ జక్కఁ గోరి, చొక్కుచుండెడు డెంద మ ♦ మ్మక్కయొక్క
తులువమానిసితోడఁ బొం ♦ దునకు నిచ్చ, యిడఁగఁ జూచునె తలఁప నె ♦ య్యెడలనైన.

తే. పుడమిలోపల మగవాఁడు ♦ పూని తనకుఁ, గోర్కి యగుకల్పకంటిఁ గై ♦ కొనుచు నుండు
నహహ తమమది కిచ్చయౌ ♦ నట్లు మెలఁగఁ, గన్నియల కేమిటికి బల్మి ♦ గలుగ దయ్యొ.

సీ. వ్రేపల్లెనుండి ము ♦ న్నేపుతో నిచటికి, నేలవేలుపుఁ బెద్ద ♦ యేల వచ్చె
వచ్చి మచ్చిక మీఱ ♦ హెచ్చుగా హొంబట్టు, సాలుదాలుపుఁగత ♦ లేల తెలిపెఁ
దెలిపినఁ దండ్రి య ♦ చ్చెలువున కీజవ, రాలి నిచ్చెద నని ♦ యేల పలికెఁ
బలికినమాట యే ♦ ర్పాటుగా విని తన, యెదఁ గూర్మి యతనిపై ♦ నేల పొడమెఁ
తే. బొడమెఁగాకేమి పొగరుటాఁ ♦ బోతు లేదు, నిత్తెఱంగున దొడ్డిలో ♦ నేల కలిగెఁ
గలుగుటకు నేలకోఁ డేల ♦ కాఁక సేసె, నయ్యయో దయ్యము నిఁకేమి ♦ యనఁగఁ గలదు.

తే. చిలుకవార్వంపుమేటిప ♦ జీరఁ గేరు, నాలకాపరిసోయగం ♦ బనువు మీఱఁ
దలఁచినపు డేమొకాని డెం ♦ దమున దిగులు, పాయఁగా నేర దిఁక నేమి ♦ సేయుదాన.

క. ఇప్పని దలిదండ్రులకుం, జెప్పఁగవలె నంచుఁ దలఁప ♦ సిబ్బితి మిగులన్
ముప్పిరిగొనుచుం బైపయిఁ, గప్ప నొరులచాటువారు ♦ గారే కన్నెల్. 80

చ. వలనుగ మేలుగిల్లుగుడు ♦ వం దగువా రని నమ్మి యెంతయుం
జెలిమి దలిర్ప నిత్తెఱఁగుఁ ♦ జెప్పఁగఁ జూచిన సారెసారెకుం
గిలకిల లాడుచు న్మిగులఁ ♦ గేకలు గొట్టుదు రింతె కాని చి
క్కులు నడలించి మేలుపనిఁ ♦ గూర్పఁగ నేర్తురె రాచనెచ్చెలుల్. 81

తే. అలర వలమురితాలుపు ♦ చెలిమి తనకుఁ, గలుగ కుండిన వేతొక ♦ తులువ నింక
వలవ నెవ రేమి చేసినఁ ♦ దలఁక నంచు, నంత కంతకు నగ్గలం ♦ బైనతమిని. 82

నీల మన్మథావస్థలం బడుట.

సీ. కనఁదోయికెలఁకులఁ ♦ గ్రమ్ముపెన్నీటిజా, ల్బలితంపుగబ్బిగు ♦ బ్బలను ముంప
నుడిపూనివేఁడిని ♦ ట్టూర్పుగాడుపుల బ, ల్వడలఁ గెంజిగిమోవి ♦ వాడువాఱ
వెడవిలుకాఁడు బ ♦ ల్విడి నించుపూవంప, జల్లుపెల్లున మేను ♦ దల్లడిల్ల
దట్టంపువలపులఁ ♦ దమి బెండుకొని సారె, సారెకు గుండియ ♦ జల్లనంగఁ
తే. వాలిఁజాలిక మదిలోనఁ ♦ దగులు వాలిఁ, గూలి సోలుచుఁ జాల వి ♦ రాలిఁ దేలి
తేలి వెచ్చెలిబారుఁ బోఁ ♦ దోలి మేలి, పూలపానుపుపై వ్రాలి ♦ వాలుఁగంటి. 83

క. ఊసురసు రనుచుం బొరలును, గసరును బన దఱిఁగి వెసను ♦ గడగడ వడకు
న్వెసపున బుసవెట్టును వె, క్కస మగువలరాచసొగలఁ ♦ గ్రాఁగుచు మఱియున్.

సీ. తలయూఁచుఁ దనలోనఁ ♦ దాన నవ్వుఁ గలంగుఁ, గలవరించును బయల్ ♦ గౌఁగిలించుఁ
బిలువకే పలుకుఁ గ ♦ న్నులు మూయుఁ జెక్కిటఁ, గై సేర్చు బెదరు న ♦ ల్గడలు వెదకు
వలిగాడ్పు దూఱు నం ♦ చలఁ దోలు దయ్యంబుఁ, దిట్టు మైతొడవులఁ ♦ దీసి వైచు
బోటులఁ గసరు గొ ♦ బ్బున లేచి చిక్కుల, నడుచుఁ బల్మఱుఁ గొప్పు ♦ విడిచి ముడుచు
తే. నఱుకుఁ జిడిముడిపడి సొమ్మ ♦ సిలు దిటమ్ము, లేక కన్నీరు నించు న ♦ లించు నొకి
లించుఁ బిమ్మిట గొను దత్త ♦ ఱించుఁ జాల, నలరువిలువాల్పు తండ్రిపైఁ ♦ దలఁపు నిలిపి.

చెలికత్తెలు నీలకు బుద్ధులు చెప్పుట.

క. అట్టియెడఁ జెలిమికత్తియ, లట్టియలుగఁ గూడి చేడి ♦ యం గని యని రీ
బెట్టిదపువగలఁ బొగులుచుఁ, గట్టా నీ విట్లు డయ్యఁ ♦ గాఁదగునె చెలీ. 86

తే. కన్నియవుగాని ప్రౌఢవు ♦ గావు నీవు, పువ్వుఁబోఁడిరొ సిగ్గెల్లఁ ♦ బోవ నడిచి
బలుదొసంగులఁ బొరలఁగఁ ♦ బాడె నీకు, నించుకేనియు మదిలోన ♦ నెంచ వకట.

సీ. అద్దంబు గని తద్ద ♦ నిద్దంపుఁగస్తురి, ముద్దునెన్నొసలిపై ♦ దిద్ద వేమి
కుప్పలై కప్పున ♦ నొప్పారుపెన్నెఱు, లింపుగా దువ్వి పా ♦ టింప వేమి
యొమ్మై నిమ్ముగ మాని ♦ కమ్ముల సొమ్ము లం, దమ్ముగా నెమ్మేనఁ ♦ దాల్ప వేమి
పెట్టెఁ బెట్టినయట్టి ♦ జట్టిమీఱినపట్టుఁ, బుట్టముల్ మట్టుగాఁ ♦ గట్ట వేమి
తే. కోరి యోరిమి నూరెంబు ♦ గుడువ వేమి, తొడర వలిదావివిరిసరుల్ ♦ ముడువ వేమి
ననుపు దలకొత్తఁ బలుకులు ♦ నుడువ వేమి, చామ నీ కిది యెటువంటి ♦ జాడ చెపుమ.

క. పలుదెఱఁగులఁ గలఁగుచు నిటు, వలెఁ గొదుకఁగ నేల లాఁతి ♦ వారమె నీకుం
దలఁపునఁ గలపనియెల్లను, దెలుపవె మాతోడఁ బలికి ♦ దిటముగఁ గలికీ. 89

క. తగులమునఁ దగిలి నీ వీ, పగిది న్విగి తఱఁగి రేయుఁ ♦ బవలు న్మిగుల
న్వగలం బొగులఁగఁ దగవా, మగువా నగువారి నెట్లు ♦ మదిఁ దలఁప వయో. 90

సీ. చిలుకబోదల మచ్చి ♦ కలు చేసి ముద్దులు, చిలుకఁ బద్దియములు ♦ చెప్ప రాద
తెలిపిట్టగమిఁ జేరఁ ♦ దీసి తద్దయు బుద్ధి, దెలిపి మెల్లన నడల్ ♦ దీర్ప రాద
నెమ్మికూటువుల గా ♦ టమ్ముగాఁ గూరిచి, నెమ్మితో నాటలు ♦ నేర్ప రాద
బల్కి కాఁడుల నింపు ♦ పుట్టునట్టుగఁ గేలఁ, బట్టి మాటలఁ గఱ ♦ పంగ రాద
తే. చెలఁగి పూఁదీవియలఁ బ్రోది ♦ సేయ రాద, మేలిరతనంపువీణియ ♦ మీట రాద
నలువుగా నెచ్చెలులఁ గూడి ♦ నవ్వ రాద, కలికి నీ డెందమునఁ జిక్కు ♦ నులుకు మాని.

చ. కులుకుచుఁ జేరి యాటలకుఁ ♦ గూరిమి నెచ్చెలు లెచ్చరించినం
బలుక వ దేమి యేమఱక ♦ పజ్జల నిల్చినయూడిగంపుటిం
తులఁ గని తద్దయుం గినుక ♦ తో నదలించెద వేమి వేమఱుం
జిలుకలకొల్కి నీ వెడఁగుఁ ♦ జిన్నియ లెన్నఁగఁ గ్రొత్త లిత్తఱిన్. 92

క. లేమా నీ వెత మానుప, లేమా మోమోటమున న ♦ లింపఁగ నిపు డే
లే మాఱుమాట యొసఁగుము, వేమాఱును దలఁక నేల ♦ వేదుఱు మీఱన్. 93

తే. బేల యీబేరజపుఁదనం ♦ బేల యింక, నాన యింతయు మదిలోన ♦ నావఁబోక
నిచ్చలం బొప్ప మాతోడ ♦ నిచ్చయైన, దెల్ల నెఱిఁగింపు మెంతయుఁ ♦ దెల్లముగను.

క. అని యనుఁగుంజెలు లిత్తెఱఁ, గున బల్కిన నాలకించి ♦ కోమలి మిగులం
దనడెందంబునఁ గోరిక, లినుమడి యై నెగడ వారి ♦ కిట్లని పలికెన్. 95

చెలికత్తెలతో నీల తనతలఁపు దెల్పుట.

తే. వినుఁడు చెలులార నామాట ♦ నెనరు మీఱఁ, దలఁపులోవార లౌమీకు ♦ దాఁప నేల
డెంగ మంతయుఁ గఱివేల్పు ♦ నందుఁ దగిలి, మరలఁగా నేర దిఁక నెద్ది ♦ వెరవు చెపుఁడ.

ఉ. చక్కెరవింటిజోదు నెక ♦ సక్కెము లాడఁగఁ జాలుపక్కిరా
జక్కివజీరుచెల్వు చెవిఁ ♦ జక్కఁగ నాటిననాఁటనుండి య
మ్మక్క యదేసుకాని యెద ♦ నంటినకూరిమి యంతకంతకున్
వెక్కస మై పెనంగొనుచు ♦ వేమఱుఁ బాయ దిఁ కేమి సేయుదున్. 97

అ. మిన్నజన్నిగట్టుఁ ♦ గ్రొన్నెల వెన్నుని, చెన్ను మీఱ నప్ప ♦ డెన్న మున్న
విన్నకతన నెపుడుఁ ♦ గన్నులఁ గట్టిన, ట్లున్న దెసము లేక ♦ యన్నులార. 98

తే. తప్పు లెన్నక మొదలి నే ♦ స్తంబుఁ దలఁచి, యిప్పు డిప్పని యొనగూర్పుఁ ♦ డొప్పమీఱ
మీర లొనరించునట్టియ ♦ మ్మేలు మఱచు, దానఁ గానుజుఁడే యొందు ♦ జాణలార.

క. అనుచుఁ గడలేనియంగద, గనఁబడ నప్పడఁతి వేఁడి ♦ కన్నీ రొలుకం
దనతెఱఁ గెఱిఁగించిన విని, యనుఁగుంజెలు లెల్ల దాని ♦ కని రి ట్లనుచున్. 100

చెలికత్తెలు నీల నెగ్గులాడుట.

క. కన్నియరో యంతపని కయి, వన్నెయు వాసియును దఱఁగి ♦ వగచెద వకటా
ని న్నేమి యనఁగఁ గల మీ, మున్నెరికలు వినుట లేదు ♦ మున్నిచ్చోటన్. 101

క. లిబ్బులచెలిపెనిమిటిపై, నబ్బురపువ్వలపు నిలిపి ◆ యలమట మీఱక
సిబ్బితి విడిచెదు నీకుఁ, గబ్బితనం బిట్టు లేల ◆ కలిగెనె పొలఁతీ. 102

చ. కడఁకె యొకింత లేనివల ◆ కాఁకలఁ గ్రాఁగుదు లోఁగి దాఁగ వై
చిడిముడిపాటుతోఁ జెలులఁ ◆ జెంతలఁ జేరఁగ నీక తద్దయుం
గడుసుఁదనంబుఁ బూని సరి ◆ గన్నియ లందఱు నవ్వ నయ్యయో
యడఁకువ మాలి యిప్పగిది ◆ వాడఁగఁ జెల్లునె ముద్దుఁగన్నకుం. 103

సీ. తెలిదమ్మికంటి యి ◆ ప్పలుకు విన్నంతనే, కడలేనివేడ్క ని ◆ క్కడకు వచ్చు
వచ్చి యచ్చెరువుగా ◆ రెచ్చి పాటలు గిబ్బ, పిండు సొక్కమ్మడిఁ ◆ జెండి పేచు
పైచి పెంగూర్మి చూ ◆ ప్పడ సెన్నఁగా రాని,పేర్మితో ని న్నిందుఁ ◆ బెండ్లియాడు
నాడి నాఁడెవ్వఁబైఁడి ◆ యందలంబున నిల్పు, కొని తనపల్లియ ◆ కొనర నరుగు.
తే. నరిగి రతనంపుమేటియు ◆ ప్పరిగలోనఁ
జెలువు మీఱినగొజ్జఁగ ◆ సెజ్జమీఁదఁ
బలుదెఱంగుల వలరాచ ◆ పనుల నిన్ను
సొఱయుఁ గరఁగించు నమ్మమీ ◆ మెఱుఁగుఁబోఁడి. 104

క. ముద్దులపట్టివి నీకీ, గద్దఱివందముల మెలఁగఁ ◆ గా రాదుసుమీ
తద్దయుఁ బెద్దలఁ దలఁపక, ముద్దియ నీ కింత డెంద ◆ మున వెత యున్నే. 105

ఆ. కొలఁదిలేనివేడు ◆ కల మును పెంచిన, యంచచిలుకగముల ◆ నలుక మీఱఁ
దొడర నడిచి పాఱఁ ◆ దోలెద విది యేమి, తప్పు సేసె నిపుడు ◆ తలిరుఁబోఁడి.

తే. అలిగ యొన్నఁడు మామాట◆కడుగుదాఁటు,కుండుదానవు నేఁ డేమి◆యొందు దెఱఁగు
పూని మాటికి నుడువంగ ◆ రానికినుక, సేసెదవు నేర మెద్ది మా ◆ చెంతఁ జెపుమ.

క. ఎలనాఁగరో నీకోరిక, వలనుగఁ జేకూరె నింత ◆ వల వంతయుఁ దా
నిలుచును మాపైఁ బలుమఱు, నలుక కడ న్నిగుడ సెగ్గ ◆ లాడకు మింకన్. 108

వ. అనిన విని ముద్దియ తద్దయుం బ్రొ ద్దూరకుండి యన్నెచ్చెలిపిండునకు వెండియు
నిట్లనియె. 109

నీల చెలికత్తెలపై నలిగి మాటాడుట.

ఉ. మున్మర మైనబల్వేతల ◆ మున్గుచు నుండెడుదానిచుట్టునుం
గ్రమ్మి పడంతులార కొఱ ◆ గాములు వేమఱు సెంచ సాగి నా

రమ్మకచెల్ల యల్లచిగు ◆ రాకుఁగటారికడిందిజోదుపూ
వమ్ములబారి కోర్వఁ దర ◆ మా పెఱమాటలు వేయు నేటికిన్. 110

క. కడనుండి పెక్కుమాటలు, నుడువంగా వచ్చుఁగాక ◆ నూల్కొనియెదుపల్
కడగంప్లఁ బడఁగ వచ్చునె, విడువక యెవ్వారి కయిన ◆ వెలఁదుకలారా. 111

క. అకటా బెడిదపువలపుల, సెకలంబడి ప్రేఁగుదానిఁ ◆ జేపట్టఁగ సొ
ల్లక యిటువలె సెంతురె ని, ప్పకలపయి న్నేయి చల్లు ◆ పోలిక మీఱన్. 112

తే. వినుఁడు నామాట లిపుడు మీ ◆ వీను లలర, సైఁప కుండిన నింతియ ◆ చాలుఁగాని
యింక నేమియుఁ గొఱగాని ◆ యొగ్గులాడఁ, బోకుఁడీ మీకు మ్రొక్కెద ◆ బోటులార.

ఉ. కూరిమిబోటు లంచు మిముఁ ◆ గొండగ నచ్చుచు నున్నచో నయో
నేరము లెన్నుచు న్నిగుల ◆ నెవ్వగలం గలఁగించి సారెకుం
గేరెద రింతెకాని మది ◆ కిం గడు నెమ్మి దలిర్ప నేర్పుతోఁ
గోరినకోర్కి మీఱ నమ ◆ కూర్పఁగఁ జాలుదురే యొకింతయున్. 114

ఉ. చక్కఁదనంబు జవ్వనము ◆ జాణతనంబు గొనంబుఁ దేజుఁ బెం
పెక్కినయక్కునన్ సిరియు ◆ నిమ్ముగఁ గల్గి చెలంగు చున్నయా
రక్కసిగొంగపైఁ గడుఁ ది ◆ రంబుగ నిల్పినడెంద మింకఁ దాఁ
డక్కరి సొక్కనిం గవయు ◆ ట న్నటఁ గోరుదు మాట లేటికిన్. 115

క. మామాట సేయ దని యిం, కేమియు నల్లముల నలుక ◆ లిడఁ బోవక మీ
గీములకుఁ బొందు గొబ్బున, వేమాఱును గేలు మొగిచి ◆ వేఁడెద మిమ్మున్. 116

చ. గొనకొని మీరెుడన్ సెఱయఁ ◆ గూరిమి డెందములోనికత్తి మం
తనమునఁ దెల్ప నేరుపులె ◆ తద్దయుఁ జూపితి నింతె యందఱున్
వినియెడునట్లుగా నిఁకను ◆ వేమఱు న్యాయున నవ్వెకొంచు నో
యనుఁగువెలందులార మము ◆ నాఱడిఁ బెట్టకుఁడమ్మ వేఁడెదన్. 117

వ. అని యిత్తెఱంగున నమ్మెఱుంగుఁబోఁడి బిత్తరించుచుం గొన్నితవలవంతలఁ దత్తఱించుచుఁ
బుత్తడిదువ్వలువవాలుపుపయి నత్తినబత్తిం జెలికత్తియలమొత్తంబుల సొత్తియాడుచు
నీడులేనికోర్కుల నువ్విళ్లూరు చుండె నని నిరాబారిసింగంబులకుం గతఘొఱంగించు
జడదారి వినిపించిన వార లతని నవ్వలికతయుఁ దెలుపు మని వేఁడిన.

మ. మలనూడగ్గి జముండు రక్కసుఁడు నీ ♦ క్రైతాల్పరాగాడ్పుజ
క్కులకొండ్లుం న్విసదారితాలుపును బ ♦ ల్కుంబోటిగేస్తుండుఁ బు
ల్గులరాడాల్దొరయు న్మెన గ్గలుగువే ♦ ల్పు ల్గొల్వ నవ్వెండికు
బ్బలిపై నుండి జగంబు లేలుబలువే ♦ ల్పా గట్టువిల్దాలుపా. 119

తే. కడలిదొన పాఁపనారియుఁ ♦ బుడమితేరు, గట్టువిల్లును దొలిపల్కు ♦ గమిగుఱాలుఁ
బులుఁగుడాల్వేల్పు ములికియుఁ ♦ బూనికడిమి, మెఱయఁదిగప్రోల్లు గూల్చిన ♦ మేటివేల్ప.

మాలిని. కదలనిబలుతేరుకా ♦ గాడుపుకా మేయుపేరుం
గుదు రగుతలయేఱుం ♦ గొండపై మేల్బిడారుం
గొదుకక పలుమాఱుం ♦ గోరికల్ గూర్చుతీరుం
బొదలెడిమెయిసౌరుం ♦ బూని యొప్పారు మేటీ. 121

ఇది శ్రీమదుమారమణకరుణాకటాక్షనిరీక్షణసంలబ్ధసరసకవితాసామ్రాజ్య
ధురంధర ఘనయశోబంధుర కౌండిన్యసగోత్రపవిత్ర కూచిమంచి
గంగనామాత్యపుత్త్ర బుధజనవిధేయ తిమ్మయనామధేయ
ప్రణీతం బైననీలాసుందరీపరిణయం బను
నచ్చతెనుఁగుం బ్రబంధంబునందుఁ
ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీశారదామ్బాయై నమః.

నీలాసుందరీపరిణయము

అచ్చతెనుఁగుఁగబ్బము

తృతీయాశ్వాసము.

క. సిరిపెనిమిటియుం బలుకుల, గరితమగఁడుఁ బొగడ మెచ్చు ♦ గాంచినగట్టుం
దొరముద్దుఁబట్టిడెందపు, విరిదమ్మికొలంకుఁదేఁటి ♦ వేల్పులమేటీ.

వ. వినుము మన్నిరాబారిరాబారులకుం గత యొఱిఁగించుజడదారి యిట్లని చెప్పందొడంగె
నట్లు గొల్లరాకన్నియ వన్నియ దఱిఁగి యున్నరానివగలం బొగులు చున్నంత. 2

సాయంకాలవర్ణనము

తే. బొమ్మ యనుపేరియగసాలె ♦ పూఁటచెలిని, గోరి యలరించుటకుఁ జద ♦ ల్గుదుటఁ గాఁచి
నీటముంచినమేటివ ♦ న్నియఘనిండి, పూదె యనఁ గ్రుంకెఁగడలిలోఁ ♦ బొద్దు వ్రాలె.

తే. రేవెలందుకఁ బెండ్లాడ ♦ రిక్కరాయఁ, డేఁగుదేఁ గలఁ డని వేల్పు ♦ టిగురుఁబోండ్ల
గములు గట్టినక్రొత్తచెం ♦ గలువకోక,గము లనఁగ సంజకెంజాయ ♦ లమరె మింట. 4

క. బలితంపుసంజకెంజా, యలు నిద్దపుమావిచిగురు ♦ లని చేరి తమిం
గ్రొయ్యంగాఁ బర్వినకో, యిలమూఁక లనంగఁ గడల ♦ నిరులు దనర్చెకా. 5

క. మరుఁడు దొరవరుల నెల్ల, న్వొగపునఁ దీర్పంగఁ గోరి ♦ విరివిగఁ గట్టిదే
వరయడుగున నిడుమల్లియ, విర్థు లనఁగా రిక్క లెసఁగె ♦ వేలుపుఁద్రోవకా. 6

క. తామరలు ముడిఁగె జక్కవ, చామలకు న్వెతలు పర్వెఁ ♦ జక్కఁగఁ బదుపుం
గోములులకు బొడఁగులకును, సేమం బొనగూడె నపుడు ♦ చెప్పఁగ నరుదై. 7

చంద్రికావర్ణనము.

తే. తనర మగమానికపువాలు ♦ దాల్పుకోదు, వేడుకలు మీఱ నాడుమే ♦ ల్మేడమీఁద
గొనలు మీఱెడునపరంజి ♦ కుండ యనఁగ, మూర్పుగుబ్బలిపైఁ దోఁచెఁ ♦ దొగలఱేఁడు.

క. మినుఁగొలఁకునఁ బూచినచ, క్కనిచెందొవ యనఁగఁ దనరెఁ ♦ గలువలవారా లోఁ
గన వయ్యెఁ గప్పు మని క, త్తినవేఁమక నుండుగండుఁ ♦ దేఁటి యనంగన్. 9

వ. అంతఁ గొంత యింత లేక జగం బంతయు నిండి పిండి చల్లిన తెఱంగునఁ బొంగారుచుఁ దెఱపిలేక తఱపివెన్నెలలు గాయఁ దొడంగినం గడంగి నింగిముట్టిన సంతసంపుటగ్గలికల డగ్గఱించి యొక్కుమ్మడిఁ బొక్కుచు గ్రక్కున మెక్కి యా మెక్కి యక్కజంపు మక్కువలం జొక్కి చిక్కక చక్కొరవిలుదాల్పుబవరంబులం దవిలి చెన్నారు వెన్నెల పులుఁగుల మొత్తంబులును వెన్నెలపులుఁగుల మొత్తంబుల బిత్తరంపుంబనులకు మెత్తఁబడి కొ్రిత్తవగఁ దత్తఱించుచుం దమతమ వేడ్కక త్తెల నత్తుకొని పూవుబెత్తుల వ్రేటులాడుచు విచ్చలవిడిం దిరుగు బోజుంగులును బోజుంగుల సొక్కుడకుం బనిచి పగలం దగిలి మగల నెదిరించి కొంచక మంచిగందంబు లలఁది వలిపంపుఁ జెలివలువలు ముసుంగు లిడి దొసంగు లఱి వెసం గదలి యిక్కలకుం దాఱుచెడిపజవరాంద్రం గని తమజవరాంద్ర సెవలం దలంచి యొల్లన నుల్లంబులు దల్లడిల్ల నుస్సు రని సొమ్మసిలం బాఱుతెరువరులును దెరువరుల గెలువం దరలుమరునకుం దఱి యనుకమ్మరేఁడు వెరవునం జేసి యమునిచినక ఱుకుటమ్ములగుంపుల సొంపునం బెంపారుకలువ క్రొవ్విరులును గలువక్రొవ్విరులపయి ముసరి కొసరి తేఁగపసగలపూఁదేనె లాని పెల్లుగం గ్రుల్లు గండుఁదుమ్మెదలును గండుఁదుమ్మెదలకొదలు చెవుల నాట బీఁట లగుడెందంబులతోడ గాటంపుమరునాటలకుఁ దివురుకొమరుంబాయంపుందుటారి కత్తియలును దుటారి కత్తియలసిబ్బెంపుగబ్బిగుబ్బల కెన యనం దగి సొంపు గలిగి వెత లొనర్చుజక్కవపెంటి కూటువలును జక్కవపెంటికూటువలపాటు గనుంగొని వెఱచి పాలయలుకలు మఱచి పఱచి మగల నిఱియం గౌఁగిలించికొనుముగుదపూఁబోఁడులును ముగుదపూఁబోఁడుల నిద్దంపుముద్దుమొగంబులకు దొరగానిసిగ్గునంబోలె ముడుంగఁ బాఱినసత్తమ్ములును సెత్తమ్ములకొలంకులం దలంకక దుంపమూండ్లు మెసవి విసువక కూఁత లిడుకొదమరాయంచబారులునుం గలిగి పున్నమి యెల్ల మొల్లం బగు చల్లఁదనంబున నుల్లసిల్లుచుండె నప్పు డాగొల్లరాకన్నియ యెన్న రానివలవంతలం బొరలుచుండె నట్టియెడ. 10

నీలను మన్మథుఁ డేఁచుట.

క. ఇరువంకలఁ దన్నుఁ బొదవి, గొరవంకలుఁ దుమ్మెదలును ♦ గోయిలలుం డ
రిచిలుకలుఁ బురిపులుఁగులు, గొరగొర రా మరుఁడు వెషలెఁ ♦ గొమ్మఁ గలంపన్.

వ. అట్లు వెడలి. 12

ఉ. కడిమిం జిల్కపిసాళిజక్కి నెదు రె ♦ క్కం జివ్వనం దోలి బ
ల్వెపవింట న్మునువాఁడిపూములుకు లో ♦ లిం గూర్చి బిట్టార్చి నె
వ్వడిఁ జేకొల్దిగఁ దీసి డాసి మరుఁ డ ♦ వ్వాల్గంటిచన్దోయినె
న్నడుచక్కిన్ గుఱిచేసి యేసె నదరం ♦ టం గాఁడి మై సోలఁగన్. 13

చ. తలిరుజిరావజీరుబలు ♦ దాడికి నోడి కడంక దక్కి య
క్కలుకుమిటారి డెందమునఁ ♦ గొందల మందుచు నప్పు డెంతయు
న్వలపులవెచ్చ హెచ్చఁ జెలు ♦ వం బగు నెమ్మెయిఁ గ్రాఁగి సోలుచు
ల్గళవళపాటుతోఁ జెలిమి ♦ కత్తెల దూఱుచు నుండి వెండియున్. 14

సీ. తులువరాచిలుకమూఁ ♦ కలహాళాహాళులకుఁ, బాఁపమేపుడుఁబుల్గు ♦ బారురొదకు
జమిలిముక్కాలిపి ♦ సాళిబల్ క్రమోఁతకుఁ, గొదమకోయిలచాలు ♦ గొలగొలలకు
గద్దఱిగొరవంక ♦ గములదప్పడులకుఁ, బొగరుటంచలపల్క ♦ వెగటులకును
వలినాలిగాడ్పుబో ♦ దలహెచ్చరికలకుఁ, జలివెల్గునుదుటు వె ♦ న్నెలలసెగకుఁ

తే. దొడరి బడిబడి వెవవింటఁ ♦ గుడియెడమల
నదరి వడి నేయుకఱివేల్పుఁ ♦ గొడుకుదుడుకు
టంపజడివానసోనల ♦ యలజడికిని
మిగుల నెద నోడి యాడు న ♦ మ్మించుఁబోఁడి. 15

మన్మథదూషణము.

తే. అలరువిలుకాఁడ బలుసిరి ♦ గలిగినట్టి, దొరకొడుక నంచుఁ బొగడునఁ ♦ గ్రుళ్లుకొనుచుఁ
దెఱఁ గెఱుంగక ముగుదలఁ ♦ దెరువరులను, బూని యేతువె నీప్రాన్కి ♦ బుగ్గిగాను.

క. పారపాచ్చెంబునఁ బలుమఱు, విరిఁబోఁడుల నెల్ల మిగుల ♦ వెతవెట్టుదు నీ
దొరతనము ద్రుంగి పోవను, మరుఁడా నీచేతివిల్లు ♦ మంటం గలయన్. 17

చ. తలఁపఁగ ముజ్జగంబులకుఁ ♦ జల్లియుఁ దండ్రియు నైనలచ్చికిం
బులుఁగుహుమావజీరునకుఁ ♦ బుట్టినదిట్టవు నీకు నెల్లరుం
గలయఁగఁ దోడఁబుట్టువులు ♦ గారె యయో నెన రింత లేక లేఁ
జిలుకలకొల్కులం గలఁపఁ ♦ జెల్లునె పెల్లుగఁ బచ్చవిల్తుఁడా. 18

ఉ. కన్నులవింటివాఁడ తెగ ♦ కన్నులదేవరతోడఁ బోరి ము
న్నన్నము నొంది మేఁ దొఱఁగు ♦ నట్టునసెక్కడ డాఁగి పోయి నీ

మన్నెతికంబు నేడు కొఱ ♦ మాలినకోయిలచిల్కమూఁకలం
బన్నగఁ గూడి చేడియల ♦ బాములఁ బెట్టెదు పోటుబంట వై. 19

చంద్రదూషణము.

చ. బలితపుటాముసం దమియుఁ ♦ బర్వఁగఁ గైకొని యొజ్జముద్దియం
గలసినదోసకారి వని ♦ కాదె నినుం గని తమ్మికొమ్మ ని
చ్చలుఁ దలవంచుచుండు నది ♦ చాలదొ యాఁడది నీకు సెంతకుం
జలువల ఱేఁడ నీసవురు ♦ సన్నము గా నిఁక నిందు రాకుమీ. 20

ఆ. కొంకులేనివెతలఁ ♦ గుందెడిముగుదల, డంకతనము మీఱ ♦ జంకు లేక
బింకమునఁ గలంచె ♦ దింకఁ జెన్నఁడు నీకు,వంక గల్గదోటు ♦ జింకతాల్ప. 21

తే. కటకటా మున్ను ముక్కంటి ♦ కంటిమంట,చేత బూదైన మరునకుఁ ♦ జెల్లుఁ గాని
తపవు మనియొన ననుకోర్కి ♦ నడరునీకు, జాడయే చేడియల నేఁచఁ ♦ జందమామ.

వసంతాదులదూషణము.

క. చెలువు గలవాఁడ నంటను, జెలువల నలయింప నీకుఁ ♦ జెల్ల దరయా నీ
చెలు వెల్లఁ జెల్లపాలుగ, నలరుజిరాజోదుజోడ ♦ యామని ఱేఁడా. 23

క. జతలేనిపూపు గల్గుట, కతివలపైఁ బెల్లు రేఁగి ♦ యలజడి మీఱ
స్వైర పెట్టుదువే యిఁక నీ, బ్రతుకు బయల్గాను నాలి ♦ పయ్యెరకుఱ్ఱా. 24

తే. మున్ను కొన్నాళ్లు పలుగాకి ♦ మూఁకలోనఁ,గలసి మెలఁగినతెఱఁ గెల్లఁ ♦ గానిపింపఁ
జేడియలమీఁద గ్రుడ్లెఱ్ఱ ♦ సేయ రాకు, కోయిలా యింక నీయుల్లు ♦ గూలిపోను.25

క. సేటుకొని పండ్లు గొఱుకుచుఁ, జీటికిమాటికిని గనరు ♦ చిలుకం జిలుకా
బోటుల నలయించెదు నీ, గోటాపన యెన్నఁ డింక ♦ గూటం బడునో. 26

తే. తలిరుఁబోఁడులడెందము ♦ ల్దల్లడిల్లఁ, గూఁకలిడుచుంచు సెంతయుఁ ♦ గొఱఁతలేక
యాగడంబునఁ బురివిచ్చి ♦ యాడెదేమి,యక్కటా సెమ్మి నీయాట ♦ యడవిఁ గలయు.

క. సెమ్మనిఁ బలుమఱు మొరయుచుఁ, గమ్మనిపూఁదేనెలాని ♦ కడుఁ గ్రొవ్వి యహా
గొమ్మలఁ గలఁచఁగఁ జూచెదు, తుమ్మెద నీత్రుళ్లు పెద్ద ♦ తుప్పలఁ బట్టున్. 28

తే. తవిలి పలుమఱుఁ జెవులు చీఁ ♦ దఱఁ గొనంగ, బిట్టు మొరసెదు వన గ్రాగి ♦ నట్టు లిట్టి
గట్టివాజాను లెట్టుగాఁ ♦ బట్టువడియె, బెట్టుగా నిన్ను వెనఁ జెఱఁ ♦ బెట్టెయిడను.29

వ. అని మఱియు మఱియుఁ బరికించి చెఱకువిలుకాని కఱకుచులుకుటలరుములికి
ములుక్తంబులకు నంతకంతకు నగ్గలం బగువలవంతసెకలఁ గ్రాఁగి వేఁగి సైఁప రాకున్న
డిల్లపడి మెల్లన సొమ్మసిల్లిన. 30

చెలికత్తెలు నీలకు శైత్యోపచారంబులు సేయుట.

క. చెలు లెల్లఁ దల్లడిల్లుచు, వలగొని దరి నిలిచి యకట ♦ వలవంతసెకల్
బలు వయ్యెఁ దలిరుఁబోఁడికి, వలిపను లిఁక నరగఁ జేయ ♦ వలె నని మఱియున్.31

ఆ. కప్ర మూఁది మంచి ♦ గందంబు మెత్తి పన్నీరు చిలికి తూండ్లు ♦ నించి వలపు
గ్రమ్ముపూలవిసన ♦ కఱ్ఱచే వీచుచుఁ,జివురుసెజ్జమీఁదఁ ♦ జేర్చి మఱియు. 22

తే. ఎన్న రానట్టిచలిపను ♦ లెన్నియేని,జేయు మే లందులను లేక ♦ సేఁగిఁ బొందు
చున్నకన్నియ మెల్లన ♦ నుస్సు రనుచుఁ,బొరలి యిట్లని పలికె న ♦ బ్బురము మీఱ.

సీ. నిద్దంపుఁబొమ్మపై ♦ నిప్పులతునియలు
నింపఁ జెల్లునె మీకు ♦ నెలఁతలార
రొమ్మసెడ విసము గ్ర ♦ క్కెడుపాములను సొడఁ
గూర్పఁ జెల్లునె మీకుఁ ♦ గొమ్మలార
కళపెళ నుడుకుచ ♦ క్కనినూనియల్ మీఁదఁ
జిల్కఁజెల్లునె మీకుఁ ♦ జెలియలార
మేనఁ బొక్కులు పొక్క ♦ మెదియించి సున్నంబు
మెత్తఁ జెల్లునె మీకు ♦ మెలఁతలార

తే. కటకటా నేఁడు పగ దీఱ ♦ నిటులు గలఁచ
వలయునే యంచుఁ బలుమఱుఁ ♦ గలవరించు
నలరులును దూండ్లుఁ బన్నీరు ♦ వలపు గలుగు
చలువసిరిగందమును గాంచి ♦ కలువకంటి. 34

ఆ. చానలార యిపుడు ♦ జంటారుమేనులు, దాల్చి మిగుల సెగలఁ ♦ దలర వెండ
గాయ సాగె నేమి ♦ గాముల ఱేఁ డని, చెలువ మిగుల నలుకఁ ♦ దలఁకి పలుకు.

నెలఁతలు మన్మథపూజ సేయుట.

ఆ. అట్లు గళవళించు ♦ నతివను గనుఁగొని, యనుఁగుఁజెలులు వెఱచి ♦ యహహ వలపుఁ
గాఁక బలిత మయ్యెఁ ♦ గ్రొల్గంటి కిఁక మరుఁ,గొలువ కున్న మేలు ♦ గూడ దనుచు,

సీ. సురఁగ్రొత్తసిరిగంద ♦ మునఁ దిన్నె యొనరించి, చెలువుగొజ్జెఁగనీటఁ ♦ గలయ నలికి
పలువన్నె లలరఁగ ♦ ప్రవుముగ్గులను బెట్టి, పసమించుచెఱకుఁగం ♦ బములు నిలిపి
పరువంపుమల్లెక్రొ ♦ వ్విరులపందిరి వ్రేసి, తలుకుగేదఁగిరేకు ♦ దళ్లు గట్టి
తొగలఁ జెంగల్వలఁ ♦ దోరణంబులు గట్టి, మేలుముత్యాలజా ♦ లీల నుంచి
తే. తమ్మిపూమిట్ట గద్దెపైఁ ♦ గమ్మవిల్తు, నిమ్ముగా నిల్పి యెమ్మెను ♦ గొమ్మ లెల్లఁ
గ్రమ్ముకొని పెక్కులాగుల ♦ దొమ్మిగూడి, పూజలొనరించి యిట్లని ♦ పొగడి రపుడు.
తే. మ్రొక్కెదము నీకుఁ జక్కెర ♦ లుక్కఱలును
మెక్కి నిక్కుచు మిక్కిలి ♦ చొక్కుతొగరు
ముక్కుబల్పక్కిజక్కిపై ♦ నెక్కి జగము
లుక్కు మెఱయంగ గెలుచుచు ♦ నుండుజోద. 38
లయ. తుమ్మెదలు నారివలి ♦ తెమ్మెరలుఁ గోయిలల ♦ దిమ్ములను జిల్కలును ♦ నెమ్మిగములు న్గా
టమ్ముగఁ బోరింబోరిని ♦ గ్రమ్ముకొని గొల్వఁ జెలఁ ♦ వమ్ముల బయల్వెడలి ♦ కమ్మ నగువింటం
దమ్మివిరిముల్కి బెడి ♦ దమ్ముగ నమర్చి వడిఁ ♦ జిమ్మి కడిమి న్మగల ♦ నిమ్ముగను ఱొమ్ముల్
గ్రమ్మి కరఁగించుమను ♦ గొమ్మలను గూర్చుదిను ♦ నెమ్మదిని గొల్తుము తి♦రమ్మయినభక్తిన్.
క. వలరాయఁడ నీబెడిదపు, టలరుందూపులకు వెఱతు ♦ రఁట నల్వయుఁ గ్రొ
న్నెలతాల్పును నీకఁ బెఱవా, రలఁ గలఁచుట యేమి యబ్బ ♦ రం బరయంగన్.
క. గోలపయి న్వాలారుం, గోలలఁ బరఁగించి మరులు ♦ గొల్పుచు మిగులం
దూలించుట కీకఁ దాళం, జాలము నీయాన యోమొ ♦ సలిడాల్వేల్పా. 41
క. అని యనుఁగు లెల్ల నిత్తెఱఁ, గున వెడవిల్కాని వేఁడు ♦ కొన నపు డాక్రొ
న్ననఁబోఁడి కొంతడెందం, బున వెత చల్లారఁ దాల్మి ♦ పొరయుచు నుండెన్. 42
వ. అంత. 43

ప్రభాతవర్ణనము.

చ. పులుఁగులు గూసె జక్కవలు ♦ పొందుగ డాసె బొజుంగుమూఁకకుం
బొలుపులు వాసె రిక్కగమి ♦ పోఁడిమి మాసెఁ బిసాళితుమ్మెదల్
గొలఁకుల మ్రోసెఁ జీఁకటులు ♦ గొబ్బున మాసె మరుండు తుంటవిల్
బలువడి నక్కఁ దీసెఁ దొగ ♦ పైదలియుం గను మూసె నంతయున్. 44
ఆ. ఇరులగొంగ తమ్మి ♦ విరిఁబోఁడివగకాఁడు, చదలుమానికంబు ♦ జగముకన్ను
వేఁడివేలు పినుఁడు ♦ వేఁటాడుపోటరి, ప్రొద్దు తూర్పుమలను ♦ పొడమె నపుడు. 45

తెల్లవాఱుట గన్గొని ♦ యొల్లవారు, గొల్లనారింట వేడ్కఁ గ ♦ న్గొనఁగ వలయు
నంచు మేల్కాంచి తెఱచెయ్వు ♦ లన్ని దీర్చి, గీము లలరించుకొనిరి కో♦ర్కియుఁ జెలంగ.

గొల్లదొర తనపట్టుల నలంకరింప నియోగించుట.

ఆ. అపుడు గొల్లనాయఁ ♦ డందంబుగాఁ దన, పట్టు లలరఁ జేయు ♦ నట్టుగాను
నేర్పు గల్గువారి ♦ నేర్పరించినఁ జాల, నెలమితోడ వార ♦ లెల్లఁ గడఁగి. 47
సీ. తెలిముత్తియపుఁబంది ♦ రుల నెల్లెడల నిల్పి, నలు వొప్పఁ దొగదోర ♦ ణములు గట్టి
ముంగిళ్లఁ గపురంపు ♦ మ్రుగ్గు లిమ్ముగఁ బెట్టి, తనరుగోడలను జి♦త్తరువు దిద్ది
చిఁడితిన్నియల సొం ♦ పెనఁగఁ గస్తురి యల్కి, క్రంతలఁ బన్నీరు ♦ గలయఁ జల్లి
పట్టుఁబుట్టములమే ♦ ల్కట్టు లమర్చి తీ, వెని బయఁటులను గొ ♦ ల్లెనలు వన్ని
తే. మఱియు దరిలేనిసొగసు లే ♦ మఱక చేసి, పలుదెఱుంగుల వాయిద ♦ మ్ములు చెలంగ
నిగురుఁబోఁడులు మగవాండ్రు ♦ నీసులేక, యరిదిసింగారములు పూని ♦ యలర రంత.

కుంభకునిపురికి గొల్లలు వచ్చుట.

సీ. కిఱ్ఱుచెప్పులు గొప్ప ♦ గీఱునామంబులు, మొలచెక్కుకత్తులు ♦ నిలువునిగలు
కుడిముక్కుగ్రమ్ములు ♦ గురివెంద పేరులు, పిల్లఁగ్రోవులు మేటి ♦ పల్లెతాళ్లు
లూరుగట్టుపంచెలు ♦ బెరసుఁబచ్చడములు, గారొక్కన్నలొవంక ♦ కఱియొడళ్లు
గుండపొగులు చిప్ప ♦ గొడ్డండ్లు సెలగోల, లొప్పారుసలువంక ♦ యుంగరములు
తే. గలిగి గాటంబుగా నెల్ల ♦ కపిలనుండి, పిల్లు మీఱఁగ గిబ్బల ♦ పీఁద ముసఁచి
కొర్కు లిగురొత్తఁ గన్నెఁ జే♦కొనెద మంచు, మొల్లముగఁ జేరి రచటికి ♦ గొల్లలెల్ల.
వ. అట్లు చేరినవారి కెల్ల గొల్లదొర యుల్లంబులు ననియ నోగిరంబులు వేగిరంబునం బెట్టించి వీడెంబులు గందంబులుఁ గోకలుం దొడవులు నిడి విడిదిపట్టుల నునిచె నంతకు మున్న పనిచినమానిసివలన నత్తెఱంగంతయు విని నందుండు యశోదయుఁ దాటి సిడంబుబోదును బుత్తడిదుప్పాలువవాల్పును బయనం బయి కదలి ప్రోల్కడచక్కి న్వచ్చుచుండి రయ్యెడ. 50

నందాదులు కృష్ణునితో వచ్చుట.

తే. పీటఁ గల్గినవాఁడెంపు ♦ బోటు లెల్లఁ, గూటువలు గూడి జన్నంపుఁ ♦ గూటవారల
మాటకయి మేను పూనిన ♦ మేటివేల్పుఁ, దేటగాఁ జూచుకోర్కి ♦ న చొప్పెటఁ జేరి.

సీ. వీఁడెపో యేప్రొద్దు ♦ వ్రేపల్లెలో గొల్ల, పడుచుల వలపించు ♦ సొగసుకాఁడు
వీఁడెపో చెలరేఁగి ♦ విసపుఁబా లిడుతఱిఁగ, రక్కసిం దునిమిన ♦ యుక్కుఁగుఱ్ఱ
వీఁడెపో నందుని ♦ విరిఁబోఁడిముందర, మొనసి చిందులు త్రొక్కు ♦ ముద్దులాఁడు
వీఁడెపో బండితో ♦ ఱ్ఱోలుపు నుంకించి, పిండిగాఁ దన్నిన ♦ దండిజోదు
తే. వీఁడెపో వ్రేలగీముల ♦ వెన్నజున్ను, గములఁ గొల్లగ మెక్కిన ♦ గండిదొంగ
యనుచు నుడువుచుఁ జెలిముత్తి ♦ యంపుసేసఁ, బ్రాలు చల్లిరి వేడుక ♦ ల్బయలువడఁగ.

తే. అపుడు కుంభకుఁ డెదురుగా ♦ నరుగుదెంచి, యక్కకును బావకును మ్రొక్కి ♦ తక్కువారిఁ
గౌఁగిటను గూర్చి వేడుక ♦ ల్గడలుకొనఁగఁ, దనమనికిపట్టునకుఁ దోడు ♦ కొనుచు నేఁగి.

క. అందఱకును బోనమ్ములు, గందమ్ములుఁ దమ్ములములుఁ ♦ గడువడి నిడి తా
నందంబుగ డెందంబున, ముం దెన్నఁడు లేనియొలమి ♦ మురియుచు నుండెన్. 54

కృష్ణునిరాక నెఱిఁగి యాఁబోతులు విజృంభించుట.

సీ. ఆరేయి కల్లరి ♦ యాలపోతులు పైఁడి,వలువదా ల్పచటికి ♦ వచ్చు టెఱిఁగి
కినుకతో రెచ్చి దొ ♦ డ్డిని గల్గుచూఁడ్పాఁడి, మొదవుల లేఁగలఁ ♦ బొదివి చాలఁ
గొమ్ములఁ గ్రుమ్మి లేఁ ♦ గోడెల నెల్లను, దఱుపుల నెత్తురు ♦ నెఱయఁ బొడిచి
గోడలు గ్రోడాడి ♦ కోవెలల్ నుగ్గాడి, పందిళ్లు పడఁద్రోచి ♦ బండ్లు విఱిచి
తే. తలుపులు పగిల్చి గుడిసెలు ♦ దళ్లుఁ గూల్చి, గొల్లవాడల నెల్లగ ♦ గ్గోలుపుట్ట
నాఁడువాండ్రను గుజ్జుల ♦ నంతమందిఁ, గడఁగి తఱుముచు నెనలేని ♦ కడిమిఁ జూపె.

వ. అంతఁ జెల్లవాఱుటయు నయ్యిలు కేఁ డెల్లగొల్లకొమరులఁ బిలిపించి తనముద్దుఁబట్టిని దద్దయు సింగారించి తెచ్చి ముందర నునిచి యందఱు విన నిట్లనియె. 56

కోడెలఁ బట్టువానికి నీల నిచ్చెద నని గొల్లలతోఁ గుంభకుఁడు చెప్పుట.

ఆ. గొల్లలార చెడుగుఁ ♦ గోడెలఁ గంటిరె, జగ్గము లెల్ల మ్రింగఁ ♦ జాలుకడిమి
నెసఁగుచున్న వెన్న ♦ నివి బొబ్బ మెకములో, పులులో యడవియేనుఁ ♦ గులో నిజంబు.

ఆ. వీనివలనఁ జాల ♦ వెతఁ గుందితిమి నేల, కేఁడు కినుక చేసి ♦ వేఁడి నూపె
నింకఁ జెక్కు మాట ♦ లేటికి వినుఁడి జ, నిక్క మైనదిట్టి ♦ లొక్క పలుకు. 58

క. బలిమి దలిర్పఁగ నీగి, బ్బలఁ బట్టఁగఁజాలు జెట్టి ♦ పరికింపు డిత్తుం
జెలువములప్రోక యగునీ, లలితాంగిం బోఁడి నెమ్మి ♦ దలఁ కొత్తింగన్. 59

క. అనిన విని గొల్లకొమరులు, నసఁబోఁడులమిన్న గైకొ ♦ నఁగ వలసినబు
ల్పుసు గోడెల గెలువఁగ నో, పనిజడుపును గల్గి కాదు ♦ పడి యుండిరొగిన్.

ఘోషవంతుఁడు కోడెలచేఁ జిమ్ముఁబడి సొమ్మసిలుట.

వ. అరయఁగ ఘోషవంతుం డను నొక్కగొల్లకొమరుండు. 61

క. గిబ్బల గెల్చుట యిది యొక, యబ్బురమా యనుచు బింక ♦ మాడుచు నపుడే
గొబ్బున లేచి బుజంబులు, దబ్బునఁ జఱచుకొని జల్లి ♦ దపుదిట మెసఁగన్. 62

తే. తొడరి యమ్మేటి యాలపో ♦ తులను డాసి
పట్టుకొనఁ బోవుటయు నవి ♦ బిట్టు గినిసి
కన్నులను నిప్పులొలుకంగఁ ♦ గడఁగి వానిఁ
బొదివె నన్నియుఁ జూపఱు ♦ బెదరి పఱవ. 63

క. అటువలెఁ బొదివినఁ గనుఁగొని, దిట మింతయు విడక యతఁడు ♦ దీటుగఁ గడు ముం
దటికిఁ జని యొక్కపోతును, దటుకునఁ బిడికిటను బొడిచెఁ ♦ దలనడుచక్కిన్. 64

క. పొడిచిన నన్నియు నొక్కు, మ్మడిఁ గడిమి దలిర్ప నతని ♦ మార్కొని కినుక
న్నిడుదమొనవాఁడికొమ్ములఁ, బుడమిం బడ వైచి పొడిచి ♦ పొరిఁబొరి మట్టెన్.

ఆ. మట్టి మిగుల నలుక ♦ రెట్టింప దవ్వుగాఁ, జిమ్ముటయును దూలి ♦ సొమ్మసిల్లి
పడియె నతఁడు గిబ్బ ♦ పదు వంత గొల్లల, పైకి నుఱికి కడిమి ♦ బలిమి రాయ. 66

ఉ. కొందఱఁ బూని కొమ్ములను ♦ గ్రుమ్ముచుఁ గొందఱ మ్రగ్గఁ ద్రొక్కుచుం
గొందఱఁ బెండ్లోడల్ విఱిగి ♦ కో యని యార్వఁగఁ గూలఁ దన్నుచుం
గొందఱ నేపుతోఁ దఱిమి ♦ గుట్టలమెట్టలపాలొనర్చుచుం
జిందఱవంద లై పఱవఁ ♦ జేయుచు గాటపులావుఁ జూపుచున్. 67

కృష్ణుఁడు బలరామునితో నక్కోడెలకత తెల్పుట.

క. అప్పగిదిఁ బఱచువారలఁ, దప్పక చూచుచును మోముఁ ♦ దమ్మిని జెఱువ
వ్వొప్పార నపుడు వెన్నుఁడు, కప్పంబుట్టంబువానిఁ ♦ గని యిట్లనియెన్. 68

తే. అఁటపోతులు గా వివి ♦ కాలనేమి, కొడుకు లేద్వురుఁ దనచేత ♦ మడిసి తొంటి
మూఁడుఁ దీర్పఁగఁ బూని యి ♦ చ్చోటఁ బుట్టి, రిపుడు వీరి నడంచెద ♦ నేర్పుమాపి.

క. పగతుర నడఁచుటయుఁ గొం, దుగులం గాపాడుటయును ♦ దొరలం బరయం
దిగఁ గంటికైన నిది కదుఁ, దగిలినమేల్గాద యుప్పుడె ♦ దం బరికింపన్.

కృష్ణుఁడు కోడెలఁ బైకొని చంపుట.

క. అని పలికి వాని కెదురుగఁ, జనియె నపుడు వేలుపులును ♦ జడదారులు నిం
గి నిలిచి కనుఁగొనుచుండం, దన కెంతయు మేలుగోరి ♦ తద్దయుఁ బొగడన్. 71

క. చని యటఁ బసరపుఁ దక్కాను, లను బయికొని దోసకారు ♦ లారా కడుఁ గ్రొ
వ్వునఁ గలఁచితి రిన్నాళ్లును, బనిపడి జగమెల్ల నింకఁ ♦ బఱవక నిలుఁడీ. 72

క. కల్లరులై పెల్లానవఁగఁ, బొల్లఁగఁ గొల్లలను బాఱఁ ♦ బొడుచుట గాదిం
కెల్ల తెఱంగుల మిమ్ముం, గొల్లించెద వేల్పుగములు ♦ చెలఁగుచు నుండన్. 73

వ. అని యదలించి పలికిన నులికి యలుక రెట్టింప నద్దబ్బఱగిబ్బరక్కసు లేడ్వురును దొంతిరియొంటమి మీటి పెనంకువం జెంగున నెగసి యుక్కున నుక్కుమ్మడి నతనిం దాఁకిన నబ్బలుమగండు గండు మీఱి లేగున్నయేనుఁగులపయి దాఁటుసింగంబు తెఱంగునం గదిసి యఱచేత మోరలు చఱచియుం దటిమి యురవడిఁ గొమ్ముల మొదల నులిమియుఁ దోకలు విఱిచియు నడుము లవియం బిడికిళ్లం బొడిచియు వీఁపులు మూఁపురంబులు నడిచియు నెత్తురులు జొత్తిల్లం జేసియు మఱియుం బెక్కులాగుల నొప్పించియుఁ జూపఱమూఁకకు వేడ్కగాఁ గొంతదడవు గడపి యంత. 74

క. పిడుగున కెన యనఁ దగు తన, పిడికిట నొక్కొక్కదాని ♦ బెడిదంబుగ నె
న్నడి నెత్తు లవియఁ బొడిచిన, వడి నొక్కొక్కటియు నేల ♦ వ్రాలెం గోడెల్.

తే. అట్లు లొక్కొక్కపోటున ♦ నాలపోతు, లన్నియును వాతముక్కునఁ ♦ గన్నుఁగవల
నెత్తురులు గాఱ నీల్గి ♦ నేలఁ బడిన, నెల్లవారలు వెఱఁగంది ♦ రుల్లమునను. 76

దేవాదులు మెచ్చి తత్సూచకముల నెఱపుట.

సీ. అత్తఱి వేలుపు ♦ లాకసంబున నుండి, వెన్నునిపయిఁ జాల ♦ విరులవాన
గురియింప వచ్చెగ ♦ గ్గోమ రొప్ప నాడిరి, గొల్లకెం గ్లందఱు ♦ నుల్లసిలిరి
నందునందు గొమరునిఁ ♦ బొందుగాఁ గౌఁగిటఁ, బేసఁచి తద్దయును దీ ♦ వన లొసంగెఁ
గుంభకుఁడును దన ♦ కోరిక యీడేఱె, నని చూచి సంతసం ♦ బునఁ జెలంగె
తే. నిలయునున్న జాల వ్రేతల ♦ మేలువాఁడు, తనకు మగఁ డయ్యె ననుచు డెం ♦ దముస నుబ్బె
మఱియుఁ జూపఱు లెల్ల నే ♦ మఱును మెచ్చి, పొగడుచుండిరి వెన్నని ♦ మగతనంబు.

నీలకుఁ గృష్ణునకుఁ బెండ్లి నర్తిల్లుట.

ఆ. అంత గొల్లపెద్ద ♦ లందఱు నీలకు, వెన్ననకును బెండ్లి ♦ వేగ నొనర్ప
వలయు నంచుఁ బూని ♦ వల నొప్ప మూరుత, మెజ్జబాపనయ్య ♦ నొయ్య నడిగి. 78

ఆ. కాళ్ల గోళ్లు దీసి ♦ కన్నియకును బెండ్లి, కొమరునకును దలలఁ ♦ జమురు రాచి
నలుఁగు లిడఁగఁ జేసి ♦ నలువొప్ప నయిరేని, నీరువోసి రపుడు ♦ పేరఁటాండ్రు.

క. తొంగనూడు గ్రుంకె దట్టం, బుగఁ జీఁకటు లొదవె రిక్క ♦ ముత్తెము వోడమెఱ
లగనమును డాసె నియ్యెడఁ, దగఁ బెద్దలు నైదువలును ♦ దద్దయు నెలమిన్. 80

తే. పలుతెఱంగులవాయిదం ♦ బులు నెలంగ, శీవితో నల్లడల దివ్వె ♦ టీల్వెలుంగఁ
గన్నియను బెండ్లికొమరునిఁ ♦ గడఁగఁ బెండ్లి, తిన్నెమీఁదికి మెల్లన ♦ దెచ్చి నిలిపి.

తే. పుడమివేల్పులు దొలిపల్కు ♦ నుడువు లెలమిఁ
జదువుకొంచును దీవనల్ ♦ చాల నొసఁగి
సేసఁబ్రాల్ చల్లి వలిపంపుఁ ♦ జీర యొకటి
చెలఁగి తెరవట్టి కాల్ద్రొక్కుఁ ♦ జేసి రపుడు. 82

ఆ. చాల వేడ్క లొదవఁ ♦ గేలుఁదమ్ముల నంటి, యైదువలు కడంక ♦ నంది యిడఁగ
నెన్నరానికూర్మిఁ ♦ గన్నియయఱుతను, గట్టుతాల్పు తాలి ♦ బొట్టుఁ గట్టె. 83

క. వెన్నుని తలపైఁ గన్నియ, కన్నియతలమీఁదఁ జొట్టుఁ ♦ గైదువుజోదున్
సన్నపుముత్తెము తలమిని, మిన్నక చేమాండ్ల నించి ♦ మించిరి మిగులన్. 84

క. చీరచెఱంగులు ముడి యిడి, కూరిమిఁ జెటికెనలు వట్టి ♦ కొనఁ గూరిచి తా
రారం జోతిని గడు నిం, పారఁగ మ్రొక్కించి రప్పు ♦ డాలిన్ మగనిన్. 85

కృష్ణాదులకుఁ గుంభకుఁడు కట్నంబు లొసంగుట.

సీ. అయ్యెడ గొల్లఱేఁ ♦ డల్లున కెలమితో, ముత్తెంపుఁ జౌకట్లు ♦ మురువు లుంగ
రములు నేవడములు ♦ రతనంపుఁ బావలు, గొలుసులు పదకముల్ ♦ జిలుఁగుఁ జేల
లందలా లడపంబు ♦ లపరంజిగిండుఁ, జాఁవల్లికలును ♦ జందువాలుఁ
బట్టుటుంచంబును ♦ బఱపును బాలీసుఁ, జందుగుపెట్టెలు ♦ మందసములు
తే. గద్దెపీఁటలుఁ గప్పురంబుఁ ♦ గస్తురియును, బాఁడిమొదవులు మేలైన ♦ బఱ్ఱియలును
నూడిగీలును వరవుట్లు ♦ నాఁడె మైన, మంచిగందంపుఁ దున్కలు ♦ మించ నొసఁగి.

తే. కూరిమిని వీఁగకానికి ♦ వీరకత్తి, యకును దోలువేల్పుగొంగయ ♦ న్నకును మఱియుఁ
జుట్టముల కెల్లఁ దొడవులుఁ ♦ బుట్టములును, గట్నము లొసంగెఁ గట్టలు ♦ గాఁగ నపుడు.

తే. జన్నిగట్లకు బిల్లకు ♦ సన్నరాని, పైఁడికట్నంబు లావఁగి క ♦ బ్బంపుఁగూరు
పరులకును గాణలకుఁ బెద్ద ♦ బాఁపలకును, లెక్కసేయక చీరలు ♦ రొక్క మిడిరొ.

నీలాకృష్ణుల నొక్కటిసేయుట.

వ. ఇత్తెఱంగున నెల్లవారలు నలరునట్లుగాఁ బెండ్లి యొనర్చి యంత నొక్కమంచి మూరుత మున నాల్మగల నొక్కటిసేయఁ దలంచి ప్రోడ లగునైదువరాండ్రం బనిగొల్పిన వారు నయ్యెడ. 89

సీ. పగడంపుఁగోళ్ల ♦ పట్టెమంచము దోమ, తెర విరవాదిక్రొ ♦ వ్విరులపాన్పు
సురమాలిపాలీసు ♦ నూలినిగవుసెన, జరబాజువందువా ♦ సాన పీఁట
కపురంపుబరణి చి ♦ ల్కలదివ్వెకంబంబు, నిల్వుటద్దంబు ప ♦ న్నీటిక్రోవి
జవ్వాదిపక్కణి ♦ జాలవల్లికి పైఁడి, వీణె దువ్వెన వట్టి ♦ వేళ్లసురఁటి
తే. తమ్మపడిగము మంచిగం ♦ దంపుఁగోర, పచ్చికస్తురిపెట్టె సం ♦ పంగెనూనె
గిండులును గల్గి కన్నుల ♦ పండువైన, పచ్చరాకట్టుగొనబుటు ♦ ప్పరిగలోన. 90

ఆ. పెండ్లికొడుకు నిలిపి ♦ బిఱబిఱం గన్నెకు, సొగసు దిద్ది వేడ్క ♦ లిగురులొత్తఁ
బడకయింటికడకుఁ ♦ బరుగునఁ దోడ్కొని, చనుచుఁ బల్కి రపుడు ♦ సకియ లెల్ల.

తే. చెలియ మును నీవు గోరిన ♦ చెలువుఁ డిప్పు, డించువిల్కానిపని కెప్పు ♦ డెప్పు డంచుఁ
దివురుచున్నాఁడు పడకింటఁ ♦ దవిలి తమిని, బ్రొద్దు జరుపకు మిఁకఁ జాల ♦ ముద్దరాల.

క. అగ్గలపువలపునను మును, బెగ్గడిలుచు నుండి యిపుడు ♦ పెనిమిటిలోడఁ
దగ్గఱఁ బోయినయప్పుడు, సిగ్గేటికిఁ బొడమె నమ్మ ♦ చిత్తరుబొమ్మా. 93

సీ. ముగుద రమ్మని డాయ ♦ మగఁడు చీరినయప్డు, కదియక మార్మలం ♦ గెదవుసుమ్ము
పగకాఁడు పెనరకొంటఁ ♦ దిగిచి సెజ్జకుఁ దార్ప, నడిగొట్టి వెనుకకుఁ ♦ జనెదుసుమ్ము
వెన్నుఁడు కపురంపు ♦ విడియం బొసంగిన, మొదిఁగి కైకొనక యుం ♦ డెదవుసుమ్ము
చెలువుండు వయ్యెదఁ ♦ దొలఁగింప గమకింపఁ, గేలు మాటిడి పెనం ♦ గెదవుసుమ్ము
తే. సొగసుకాఁ డెదఁ గదియించి ♦ జంటిమోవి
టీ యొనరించి యుక్కువ ♦ లంటి తుంట
వింటిబలుముద్దులంటపనులు గా ♦ వించినపుడు
కదఁగి మెలఁగంగవలెఁ జుమ్ము ♦ కలువకంటి. 94

దెగతెఱంగున బిఱబిఱ, సొగపలదె చెలియ వలపు ♦ నడిలేని దహా
జా గారొంచఁ గొఁపురల బిటు, జా గేటికిఁ బొదగదమ్మ ♦ చక్కెరబొమ్మా. 95

సీ. తడ వయ్యె బిఱబిఱ ♦ నడవరాదె యటన్నఁ, జెలిమీఁదఁ గన్నెత్తి ♦ చేసె దేమి
నెన రొప్పఁ జెంగట ♦ నిలిచి పీడినకొప్పు, దిద్దుకొన్నఁ బోఁడిఁ ♦ దిట్టె దేమి
కడఁకతో వెలియాకు ♦ మడుపు లెమ్మను జేతి, కొసఁగడితోయ్యాలిఁ ♦ గనరె దేమి
నగుచు గందము దెచ్చి ♦ మగని కలందు మ,న్నను బండ్లు గొఱుకుచుఁ ♦ గినిసె దేమి
తే. వాలుఁగంటిరొ యిటువంటి ♦ వారె కారె, చొక్కి పెనిమిటికౌఁగిటఁ ♦ దక్కి పెనఁగి
ఇక్క పెక్కుతెఱఁగుల రాచిల్క ♦ జక్కిజోదు, పనుల గడిదేఱి ప్రోడ లై ♦ తనరువారు.

క. ఓకలువకంటి మును మముఁ, బైకొని బతిమాలి మగని ♦ పజ్జ కిపుడు దే
రా కుండెదు సిరి వచ్చిన, మోఁకా లడ్డం బిడియెదు ♦ మురువు దలిర్పన్. 97

ఆ. అనుచుఁ బలికి కలికి ♦ నర్మిలిఁ దోడ్కొని, పడకయింటి కరిగి ♦ పడఁతు లపుడు
మగువచేతివిడెము ♦ మగనికి మగనిచే, విడెము ముద్దుఁజెలికి ♦ నిడఁగఁ జేసి. 98

క. చెలువుగ నీ కిపు డబ్బె,న్నలువుగ నీతక్కుఁగుంద ♦ నవుబొమ్మ యిఁకం
దలఁపునఁ గలిగినతెఱఁగున, మెలఁగుఁడు వలపులు దలిర్ప ♦ మెలఁతయు నీవున్. 99

ఆ. గోలగాని మిగుల ♦ గారకురాలు గా, దింతి నీకుఁ దక్కె ♦ నంత వేగి
రంపుఁబనులవలని ♦ రాయిడి వెట్టక, ముద్దుగుమ్మ నెమ్మి ♦ దిద్దుకొమ్మ. 100

తే. చెప్పవలసినలాగునఁ ♦ జెప్పినార
మింతె కా కిపు డెన్న మీ ♦ కిరువురకును
గటుగుపూర్తులు గమఁగొన్నఁ ♦ దెలిపినట్లు
మెలఁగుదురె యంచు నగుచు న ♦ మ్మెలఁత లరుగ. 101

క. వెన్నుఁడు చిఱునవ్వునఁ దగ, గన్నియఁ జేపట్టి వలపు ♦ గ్రమ్మఁగ సొగసుం
గ్రొన్ననసెజ్జకుఁ దార్చి, వన్నియ దిద్దుచును మిగుల ♦ వలపు దలిర్పన్. 102

సీ. తెలిముత్తియపుసరుల్ ♦ దిద్దునెపంబున, గిబ్బచన్నుఁగవలఁ ♦ గేలఁ జెనకి
చెవులకమ్మలు చక్కఁ ♦ జేయుజాడల ముద్దు, చిప్పిల నిద్దంపుఁ ♦ జెక్కు లంటి
తొలనూలు సవరించు ♦ వలనుగఁ గన్పట్టి, వలుఁదపిఱుందుఁ బొం ♦ క్కలిరొయ నిమిరి
కపురంపువిడె మొసఁ ♦ గఁగఁబోవులాగున, మోవని చక్కెరమోవి ♦ ముద్దులాడి

తే. పువ్వుబొత్తులం దుఱిమెడి • పొలుపు పెలర్పఁ, గప్పుమీఱిన బలితంపుఁ • గొప్పు మ్రు[illegible]
మెల్ల మెల్లనె యొక్కింత • మెలఁగ డెంద, మించువిలుదాల్పు చెయ్యాల • కియ్యకొ[illegible]

చ. కులుకుచుఁ దద్దయున్ మదిని • గూర్మి దలిర్పఁగ ముద్దుచిల్కఁ దుం
బలుకవ దేమి యొమ్మె యని • బాగుగ గంద మలంద వేమి కో
ర్కులు చెలఁగంగఁ గౌఁగిటను • గూర్ప వ దేమిచలంబొ నాన యో
చిలుకలకొల్కి యిట్లెగవు • సేయఁగ నే సుకుమారివాఁడనే. 104

ఆ. పిన్ననాఁటనుండి • పెనఁగుచు నాపయిఁ, గన్నె నీకు వలపు • గలదు కదవె
చేరి వేఁడుకొనినఁ • జిక్కులు పెట్టెదు, తాళరాదె యింకఁ • దలిరుఁబోఁడి. 105

సీ. పరువంపుమారేటి • పండు లెచ్చుటఁ గన్నఁ, జెలి నీదుకులుకుగు • బ్బలె తలంచి
డంబారు నెమ్మిపిం • చంబు లెచ్చుటఁ గన్న, ననఁబోఁడి నీదు వే • నలియె తలఁచి
తిర మొందఁ జేని యు • పెర లెచ్చుటను గన్నఁ, జాఱవ నీతొగరువా • తెఱయ దలఁచి
బేరి పాటొనులేటి • కడుపు లెచ్చుటఁ గన్నఁ, గలికి నీసొగసుఁగ • న్గవయె తలఁచి,
తే. నిచ్చ నిచ్చలుఁ గానలోఁ • జొచ్చి మిగుల, నెచ్చరికల మెలంగుచు • నిచ్చలోనఁ
గలఁగుచుండెన నెనలేని • వలపు మీఱ, నింతి యిఁక జాగు నలదు న • న్నేలుకొనుము.

వ. అని చెర్వు దలిర్పం బలికి. 107

చ. తెలఁగుఁబయంట నూడ్చి నుసుఁ • జెన్నుటొయారపుఁజన్నుదోయిపైఁ
గలప మలంది వాల్చెబుసుఁ • గన్నులు మూసిన నవ్వుకొంచుఁ బొ
క్కిలి వలకేల నంటి గిలి • గింతలు గొల్పుచు మోవి యానుచుం
గలికిఁ గరంగఁజేసి బిగి • కౌఁగిటఁ జేర్చుచు వెన్నుఁ డత్తఱిన్. 108

తే. మఱి యుం బెఱఁ గొప్పుచెలువంపుఁ • దొఱఁగుపనులఁ
గరఁగఁజేయుచు నమ్ముద్దుఁ • గలువకంటిఁ
గలసి యెనలేని నెమ్మదిఁ • జెలఁగు చుండి
గుడునువాల్దాల్పు రేయెల్లఁ • గడపి యంత. 109

నందాదిసహితుఁడై కృష్ణుఁడు నీలతోఁ దలపల్లె చేరి సుఖించుట.

తే. అత్తమామలయానతి • యందితోఁడ, దల్లిదండ్రులు నన్నయుఁ • దవిలి రాఁ[illegible]
గుందనపుటందలములోనఁ • గొమ్మ నిలిపి, యుల్లమునఁ బొంగుచును దన • పల్లె [illegible]

క. అరిగి తననగరిలోనికి, వరగునఁ జొత్తెంచి యపుడు • నంగడికాండ్రం
జేరిమె గలపెద్దలను గని, యిరవుగ మన్నించి చాల • నెమ్మె దలిర్పన్. 111

ఆ. అంత నీలఁ గూడి • యింతంత యనరాని, సంతసంబు మీఱ • జగము లెల్లఁ
బ్రోచుకొనుచు నెపుడుఁ • బులుఁగుడాల్వేలుపు, తలఁకు లేనిసిరులఁ • దనరుచుండె.

అని నిరాబారిసింగంబుల కెల్లఁ గత యొఱింగించిన వారలు కొలంది లేని వేడుకలం దనరుచుండిరి. 113

రిక్కలు మించు నద్దమును • రేదొరయుం గపురంబుఁ బాలునుం
[illegible]క్కెర రాచపుల్చిలువ • సామియుఁ జందముఁ దూఁడుమేపుడుం
బక్కిగముల్ జగానలువ • పట్టియు బొబ్బమెకంబు వేల్పురా
చక్కియు నీదు ప్రోలినయ • నంబునఁ బాటిలుమేటిదయ్యమా. 114

వృత్తడిమలవిలుకాఁడా, గిత్తహుమ నెక్కి బోయలఁ • గేరెడుఱేఁడా
మత్తిల్లుమిత్తిసూఁడా, బత్తిమిగులఁ గలుగువారి • ప్రాలిటివాఁడా. 115

గళము. చిలువపేరులు తోమ్మునం దలఁ • చిన్నిగ్రొన్నెలపువ్వుసిగ్
తొములను జెబ్బులితోలుఁ గేలను • ముద్దుగుబ్బడిజింకయుం
నలువయాదలపుర్కపళ్లెము • నల్లగుత్తుకయు న్మెయి
న్వలపును న్వలిబూది పూఁతయు • వావిరిం గలవేలుపా. 116

గద్యము. ఇది శ్రీమదుమారమణకరుణాకటాక్ష నిరీక్షణసంలబ్ధనరసకవితాసామ్రాజ్య
ధురంధర ఘనయశోబంధుర కౌండిన్యసగోత్రపవిత్ర కూచిమంచిగంగనామాత్యపుత్త్ర
బుధజనవిధేయ తిమ్మయనామధేయ ప్రణీతం బైన నీలాసుందరీపరిణయం
బనునచ్చతెనుఁగుఁ గబ్బంబునందు సర్వంబును
తృతీయాశ్వాసము

PRINTED AT THE ANANDA PRESS:—MADRAS.

శుద్ధపత్రము.

పుట.	పంక్తి.	తప్పు.	ఒప్పు.
22,	25,	రతనంపుగోవ,	రతనంపుఁగ్రోవ.
23,	5,	ముత్తియపుగోవ,	ముత్తియపుఁగ్రోవ.
26,	14,	జవ్వాజివంకిణీ,	జవ్వాజిపక్కణీ.

END OF
TITLE